

OKRESNÝ
ÚRAD
ŽILINA

PREVENCIA
KRIMINALITY

ROZPRACOVANIE

STRATÉGIE PREVENČIE KRIMINALITY A INEJ PROTISPOLOČENSKEJ ČINNOSTI

**NA PODMIENKY
ŽILINSKÉHO KRAJA**

do r. 2028

OBSAH

Základné informácie o spracovateľovi a dokumente.....	1
1 VÝCHODISKÁ STRATÉGIE.....	3
1.1 Sociálno–demografické východiská podľa regiónov	3
1.2 Štatistické východiská	11
1.2.1 Kriminalita v okresoch Žilinského kraja	11
1.2.2 Trestné činy páchané za obdobie 2016-2022.....	15
1.2.3 Trestná činnosť nepľnoletých	15
1.2.4 Sociálno-patologické javy.....	20
2 SYSTÉM PREVENČIE KRIMINALITY	30
3 DRUHY PREVENČIE	31
4 GLOBÁLNY CIEĽ	32
5 PRIORITY.....	33
6 STRATEGICKÉ CIELE	36
6.1.1 Prevencia kriminality realizovaná prostredníctvom Žilinského samosprávneho kraja.....	36
6.1.2.2 Odbor regionálneho rozvoja.....	36
6.1.2.3 Odbor školstva a športu	42
6.1.2.4 Odbor sociálny.....	62
6.1.2.5 Odbor zdravotníctva.....	70
6.1.2.6 Odbor kultúry.....	72
7 ZÁVER.....	76

Základné informácie o spracovateľovi a dokumente

Identifikačné údaje o spracovateľovi		
Údaje o OÚ ZA	Názov	Okresný úrad Žilina
	Sídlo	Vysokoškolákov 8556/33B 010 08 Žilina
	IČO	00151866
	Internetová stránka	https://www.minv.sk/?miestna_statna_sprava
Údaje o štatutárovi	Meno a priezvisko	Mgr. Kamil Ruman
	E-mail	prednosta.za@minv.sk
	Telefón	041/733 56 00
Údaje o krajskom koordinátorovi	Meno a priezvisko	Mgr. Michaela Mikulíková
	E-mail	michaela.mikulikova@minv.sk
	Telefón	041/7335604

Okresný úrad Žilina ako orgán verejnej moci v oblasti prevencie kriminality v zmysle § 4 písm. c) zákona č. 583/2008 Z. z. o prevencii kriminality a inej protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov rozpracoval Stratégiu prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti do r. 2028 na podmienky Žilinského kraja v súlade s uznesením Vlády SR č. 189 zo dňa 19. apríla 2023.

Globálnym cieľom rozpracovanej Stratégie je do roku 2028 (v súlade s viacročnou Stratégiou Európskej siete na predchádzanie trestnej činnosti na roky 2021-2025), zlepšovanie kvality života a bezpečnosti jednotlivcov, skupín a komunít vytvorením efektívneho systému prevencie kriminality, založenom na analýzach stavu kriminality, príkladoch dobrej praxe, medzinárodnej a národnej spolupráci na všetkých úrovniach, a na spolupráci s verejnosťou. Bude vplývať na príčiny vzniku kriminality a podmienky, ktoré umožňujú páchanie kriminality.

Dokument definuje prioritný rámec a strategické ciele na obdobie jej platnosti; opiera sa pritom o východiskovú situáciu v oblasti kriminality na území Žilinského kraja za predchádzajúce obdobia prostredníctvom analýzy - demografických, sociálnych a ekonomických ukazovateľov, stavu a vývoja kriminality, trestnej činnosti maloletých a mladistvých, obetí trestných činov podľa veku a ďalších ukazovateľov a zohľadňuje tiež konkrétne potreby Žilinského kraja.

Dokument je strategickým dokumentom a predkladá sa ako otvorený dokument, ktorý sa každoročne vyhodnocuje a v prípade potreby aj aktualizuje.

1 VÝCHODISKÁ STRATÉGIE

1.1 Sociálno–demografické východiská

Žilinský kraj sa rozkladá v severozápadnej časti Slovenska. Rozlohou 6 808,5 km² zaberá 13,9 % rozlohy štátu a je tretím najväčším krajom Slovenskej republiky. Severozápadná hranica je súčasne štátnou hranicou s Českou republikou a na severe hraničí s Poľskom. Kraj má spoločné hranice s tromi ďalšími kraji Slovenska - Trenčianskym, Banskobystrickým a Prešovským. Žilinský kraj zahŕňa päť prirodzených historických regiónov Horné Považie, Kysuce, Liptov, Orava a Turiec.

Podľa územno-správneho usporiadania v zmysle zákona NR SR č. 221/1996 Z. z. sa Žilinský kraj člení na 11 okresov: Bytča, Čadca, Dolný Kubín, Kysucké Nové Mesto, Liptovský Mikuláš, Martin, Námestovo, Ružomberok, Turčianske Teplice, Tvrdošín a Žilina. Najmenším okresom s rozlohou 173,7 km² v rámci kraja je okres Kysucké Nové Mesto, ktorý zaberá 2,6 % z celkovej rozlohy kraja. Rozlohou najväčší je okres Liptovský Mikuláš (1 341 km²), na ktorý pripadá takmer pätina územia kraja.

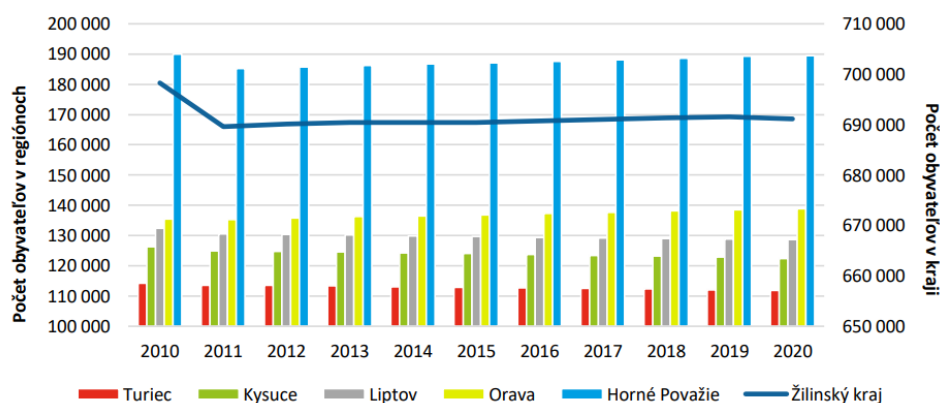
V kraji je 315 obcí, z toho 19 so štatútom mesta. Takmer štvrtina obyvateľov kraja žije v troch najväčších mestách – v Žiline, Martine a Liptovskom Mikuláši.

DEMOGRAFIA

V Žilinskom kraji žilo k 31. 12. 2020 spolu 691 136 obyvateľov. Do roku 2010 počet jeho obyvateľov plynule pomaly rástol (v SR aj v ŽSK).

V roku 2011 zaznamenal Žilinský kraj výrazný pokles o 8673 obyvateľov. Od roku 2012 sa celkový počet obyvateľov v kraji výrazne nemení, no zaznamenal mierny nárast.

Graf 1: Nárast počtu obyvateľov k regiónom 2010 - 2020

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, vlastné spracovanie, 2021

Počty obyvateľov v jednotlivých regiónoch ŽSK dlhodobo klesajú s výnimkou regiónu Orava, kde je zaznamenávaný prírastok najmä vďaka situácii v okrese Námestovo.

Nepriaznivý trend je možné sledovať u vekovej štruktúry obyvateľstva, kde výrazne narastá počet obyvateľov vo veku nad 65 rokov, zatiaľ čo počet obyvateľov v produktívnom veku klesá.

Žilinský kraj nárastom obyvateľov v poproduktívnom veku kopíruje celoslovenský vývoj.

V roku 2010 mal Žilinský kraj celkovo 83 160 obyvateľov v kategórii 65+ a v roku 2020 až 112 378 vo veku 65+, čo je nárast podielu obyvateľov vo veku 65+ o 4,51 %. Z regiónov Žilinského kraja najväčší podiel obyvateľov vo veku 65+ pribudlo za 10 rokov na Orave 43,55 % a najmenej na Kysuciach 29,84 %.

Tabuľka 1: Počet obyvateľov v okresoch v rokoch 2010, 2015, 2020

Okres	2010	2015	2020	Zmena 2010-2020	% zmena
Turčianske Teplice	16 659	16 118	15 854	-805	-4,83 %
Bytča	31 111	30 691	31 056	-55	-0,18 %
Kysucké Nové Mesto	34 014	33 088	32 890	-1 124	-3,30 %
Tvrdošín	36 147	35 995	36 127	-20	-0,06 %
Dolný Kubín	39 553	39 509	39 480	-73	-0,18 %
Ružomberok	59 113	57 146	56 536	-2 577	-4,36 %
Námestovo	59 754	61 305	63 268	3 514	5,88 %
Liptovský Mikuláš	73 253	72 450	72 054	-1 199	-1,64 %
Čadca	92 259	90 960	89 494	-2 765	-3,00 %
Martin	97 640	96 761	95 921	-1 719	-1,76 %
Žilina	158 771	156 411	158 456	-315	-0,20 %
Žilinský kraj	698 274	690 434	691 136	-7 138	-1,02 %

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, vlastné spracovanie, 2021

Vývoj počtu obyvateľov v produktívnom veku (15 - 64) má v ŽSK dlhodobu pozvoľne klesajúci charakter.

Naproti tomu vývoj počtu detí vo veku do 14 rokov v rokoch 2010 klesal, ale od roku 2017 zaznamenal mierne pozitívny trend, čo odzrkadľuje stúpajúcu kvalitu života. Uvedené súvisí s ďalším ukazovateľom sledujúcim demografické trendy, a to priemerný vek obyvateľov.

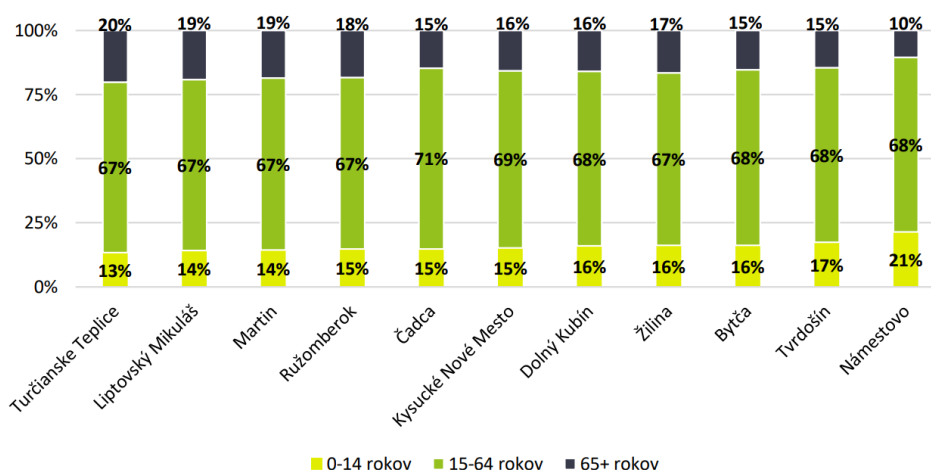
Ten má ŽSK, tak ako na celom Slovensku stúpajúci, aj keď je to 3. najpomalší trend v rámci krajov.

Menší nárast priemerného veku obyvateľov za posledných 10 rokov zaznamenali len kraje Prešovský a Košický.

Tabuľka 2: Počet obyvateľov podľa veku v roku 2020

Okres	0-14 rokov		15-64 rokov		65+ rokov	
	počet	podiel	počet	podiel	počet	podiel
Bytča	5 041	16 %	21 269	68 %	4 746	15 %
Čadca	13 300	15 %	63 122	71 %	13 072	15 %
Dolný Kubín	6 354	16 %	26 825	68 %	6 301	16 %
Kysucké Nové Mesto	5 009	15 %	22 746	69 %	5 135	16 %
Liptovský Mikuláš	10 230	14 %	48 060	67 %	13 764	19 %
Martin	13 727	14 %	64 388	67 %	17 806	19 %
Námestovo	13 566	21 %	43 080	68 %	6 622	10 %
Ružomberok	8 394	15 %	37 833	67 %	10 309	18 %
Turčianske Teplice	2 122	13 %	10 554	67 %	3 178	20 %
Tvrdošín	6 296	17 %	24 581	68 %	5 250	15 %
Žilina	25 622	16 %	106 639	67 %	26 195	17 %
Žilinský kraj	109 661	16 %	469 097	68 %	112 378	16 %

Graf 2: Podiel obyvateľov v okresoch podľa veku v roku 2020

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, vlastné spracovanie, 2021

V ostatných rokoch došlo k poklesu počtu zosobášených osôb z 293 371 v roku 2010 na 287 020 v roku 2020. V percentuálnom podiele je to pokles len o 0,5 % z dôvodu celkového poklesu obyvateľov. Pôrodnosť v kraji pozvoľna klesala, čo sledovalo trend Slovenskej republiky. Obyvatelia Žilinského kraja žili v roku 2020 v 315 sídlach, z toho miest bolo 18.

Priemerná hustota osídlenia Žilinského kraja v roku 2020 bola 101,5 ob/km².

Je to menšia hustota ako v rámci Slovenska, čo v roku 2020 bolo 111,34 ob/km².

Nižšia hustota zaľudnenia bola len v dvoch krajoch, a to v Prešovskom a Banskobystrickom. Z podielu obyvateľstva žijúceho v mestách a obyvateľstva žijúceho na vidieku možno konštatovať, že vidiecke obyvateľstvo má v Žilinskom kraji miernu prevahu. V mestách žilo 44,81 % a na vidieku 55,19 % obyvateľov Žilinského kraja.

Trend odlivu vidieckeho obyvateľstva do miest je pozorovateľný dlhodobo v rámci celého Slovenska. Z hľadiska národnostnej štruktúry možno konštatovať, že slovenská národnosť je v Žilinskom kraji absolútne prevažujúca (93,71 %). Žiadna iná národnosť nie je silnejšie zastúpená. Z hľadiska iných národností je najpočetnejšia česká 0,76 %, poľská 0,20 %.

Podiel rómskeho obyvateľstva na celkovej populácii kraja je 0,31 %, pričom najvyššie zastúpenie Rómov v rámci regiónov je na Liptove - 1,14 %.

REGIÓN HORNÉ POVAŽIE

V regióne Horné Považie žilo v roku 2020 viac ako 189,5 tis. obyvateľov v 4 mestách a 61 obciach. Demografický vývoj za dekádu 2010 – 2020 poukazuje na ustálený charakter počtu obyvateľov v regióne, kde emigrácia je nízka z dôvodu dostupnosti pracovných príležitostí a lepších mzdových podmienok než v ostatných častiach Žilinského kraja a počet novonarodených detí sa blíži k počtu úmrtí. Okres Bytča mal v roku 2020 celkovo 31 056 obyvateľov. To ho radí na predposledné miesto medzi okresmi Žilinského kraja s podielom 4,49 % na celkovej populácii tohto regiónu. Hustota zaľudnenia činila 110 obyvateľov/km². Obyvatelia okresu žijú v jednom meste a jedenástich obciach. 36 % z nich žije v meste a 63,39 % obyvateľov žije vo vidieckych oblastiach okresu. Počet obyvateľov sa za dekádu 2010 - 2020 výrazne nemenil, bolo to spôsobené vyrovnaným podielom úmrtí a narodení. V roku 2020 mal okres Žilina 158 456 obyvateľov, čo ho radí na prvé miesto medzi okresmi Žilinského kraja s podielom 22,93 % na celkovej populácii tohto regiónu. Hustota obyvateľstva činila 194 obyvateľov/km², čo je

najvyššia hustota v rámci kraja. Obyvatelia okresu žijú v 3 mestách a 50 obciach. 56,30 % obyvateľov okresu tvorí mestské obyvateľstvo a 43,70 % vidiecke obyvateľstvo. V dekáde 2010 – 2020 vykazoval okres pravidelný celkový prírastok obyvateľstva. Hoci úmrtnosť obyvateľstva bola vyššia než pôrodnosť, deficit bol vždy vykompenzovaný prírastkom spôsobeným migráciou obyvateľstva.

REGIÓN KYSUCE

Najmenší región Kysuce mal v roku 2020 celkom 122 384 obyvateľov, čo je viac ako rozlohou väčší Turiec. Počet obyvateľov vykazuje pokles o 3 % za 10 rokov, ten je spôsobený nižšou pôrodnosťou a negatívnym migračným saldom (najmä v okrese Čadca). V roku 2020 mal okres Čadca 89 494 obyvateľov. To ho radí na tretie miesto medzi okresmi Žilinského kraja s podielom 12,95 % na celkovej populácii tohto regiónu. Hustota obyvateľstva činila 118 obyvateľov/km². Obyvatelia okresu žijú v 3 mestách a 20 obciach. Takmer 58 % z nich žije na vidieku. Mestské obyvateľstvo okresu tvorí 42 % obyvateľov. V dekáde 2010 – 2020 vykazoval okres pravidelný celkový úbytok obyvateľstva. V roku 2020 mal okres Kysucké Nové Mesto 32 890 obyvateľov, čo predstavuje 7,76 % z celkovej populácie kraja. To ho radí na 2. miesto v hustote osídlenia medzi okresmi Žilinského kraja s hustotou 189 ob/km². Mestské obyvateľstvo okresu tvorí 45,11 % a vidiecke 54,89 % obyvateľov. V dekáde 2010 – 2020 vykazoval okres pravidelný celkový úbytok obyvateľstva.

REGIÓN ORAVA

V regióne žilo v roku 2020 celkom 138 875 obyvateľov v 4 mestách a 59 obciach. Orava ako celok je regiónom s nižšou hustotou zaľudnenia, než je priemer Žilinského kraja, potenciál demografického rastu je postavený najmä na prirodzenom prírastku obyvateľstva, ktorý je vysoký v okrese Námestovo a Tvrdošín. V roku 2020 mal okres Dolný Kubín 39 480 obyvateľov. To ho radí medzi menej ľudnaté okresy Žilinského kraja s podielom 5,71 % z celkovej populácie tohto kraja. Hustota obyvateľstva činila 80 obyvateľov/km². Obyvatelia okresu žijú v 1 meste a 23 obciach. Mestské obyvateľstvo okresu tvorí 46,99 % a vidiecke 53,01 % obyvateľov. V dekáde 2010 – 2020 vykazoval okres relatívne vyrovnaný počet obyvateľov spôsobený vysokým prirodzeným prírastkom obyvateľstva, ktorý oslaboval negatívne migračné saldo. V roku 2020 mal okres Námestovo 63 258 obyvateľov. To ho radí medzi stredne ľudnaté okresy Žilinského kraja s podielom 9,15 % na celkovej populácii tohto regiónu. Hustota obyvateľstva činila 92 obyvateľov/km². Obyvatelia okresu žijú v 1 meste a 23 obciach. Mestské obyvateľstvo okresu tvorí najmenšiu časť zo všetkých okresov Žilinského kraja, a to 12,21 % obyvateľov. Vidiecke obyvateľstvo tvorí až 87,79 % okresu. Okres Námestovo je jediný okres Žilinského kraja s nárastom počtu obyvateľov za posledných 10 rokov, a to dokonca o 5,88 % vďaka silnému prirodzenému prírastku obyvateľstva. V roku 2020 mal okres Tvrdošín 36 127 obyvateľov. To ho radí medzi málo ľudnaté okresy Žilinského kraja s podielom 5,23 % na celkovej populácii tohto regiónu. Hustota zaľudnenia činila 75 obyvateľov/km². Obyvatelia okresu žijú v 2 mestách a 13 obciach. Mestské obyvateľstvo okresu tvorí 45,59 % a vidiecke 54,41 % obyvateľov. Okres má stabilný počet obyvateľov z dôvodu vysokého prirodzeného prírastku. Za 10 rokov je pokles obyvateľov len o 0,06 %.

REGIÓN LIPTOV

V regióne žilo v roku 2020 viac ako 128,5 tis. obyvateľov v 3 mestách a 78 obciach. Demografický vývoj v dekáde 2010 – 2020 poukazuje na postupný úbytok obyvateľstva regiónu najmä v jeho západnej časti. V roku 2020 mal okres Liptovský Mikuláš 72 054 obyvateľov. To ho radí medzi ľudnatejšie okresy Žilinského kraja s podielom 10,43 % na celkovej populácii tohto regiónu. Avšak v pomere k rozlohe okresu je toto číslo nízke, čo sa odzrkadľuje v druhej najnižšej hustote zaľudnenia v kraji na úrovni iba 54 obyvateľov/km². Obyvatelia okresu žijú v 2 mestách a 54 obciach. Z hľadiska veľkostných kategórií obcí nemá ani jedna výraznejšiu prevahu nad ostatnými. Mestské obyvateľstvo okresu tvorí 52,96 % a vidiecke 47,04 % obyvateľov. V prvej polovici dekády 2010 – 2020 sa počet obyvateľov okresu len veľmi málo znižoval, čo je spôsobené prirodzeným úbytkom obyvateľstva a nestabilným migračným saldóm. V roku 2020 mal okres Ružomberok 56 536 obyvateľov. To ho radí medzi stredne ľudnaté okresy Žilinského kraja s podielom 8,18 % na celkovej populácii tohto regiónu. Hustota zaľudnenia okresu je 87 obyvateľov/km². Obyvatelia okresu žijú v 1 meste a 24 rôzne veľkých obciach. Mestské obyvateľstvo okresu tvorí 46,62 % a vidiecke 53,38 % 19 obyvateľov. V prvej polovici dekády 2010 – 2020 sa počet obyvateľov okresu postupne znižoval, čo bolo spôsobené prirodzeným úbytkom obyvateľstva a tiež záporným migračným saldóm.

REGIÓN TURIEC

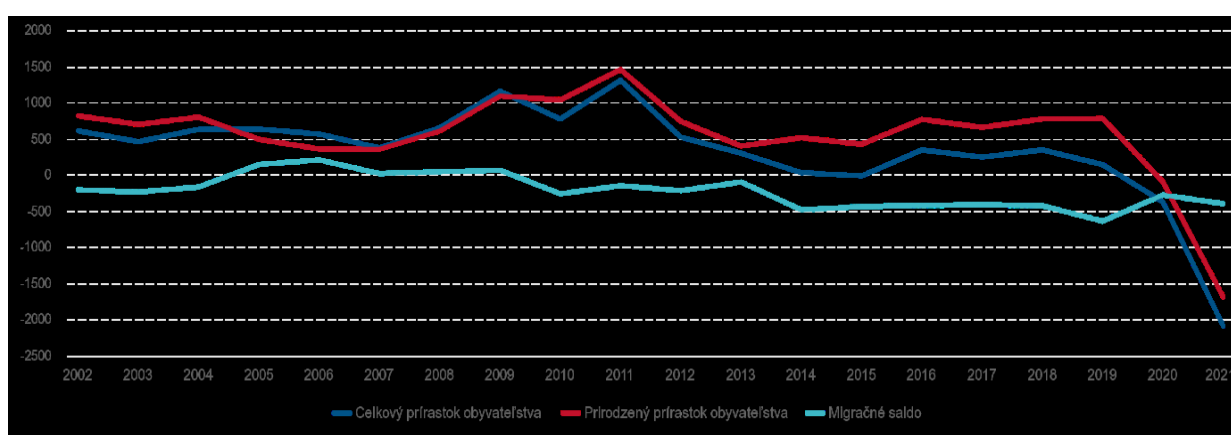
V regióne žilo v roku 2013 viac ako 113 775 obyvateľov v 4 mestách a 65 obciach. Demografický vývoj v dekáde 2010 – 2020 poukazuje na postupný úbytok obyvateľstva regiónu najmä v jeho južnej časti (okres TR). Región Turiec je regiónom dvoch rozmerov. Jeho severná časť je relatívne husto osídlená s prevahou mestského obyvateľstva, pričom okres Martin má zo všetkých okresov Žilinského kraja najvyšší podiel mestského obyvateľstva (68,54 %). Ide o územie s priemyselnou minulosťou aj súčasnosťou reprezentovanou viacerými novými strojárskymi spoločnosťami so zahraničnou majetkovou účasťou, spravidla naviazanými na automobilový priemysel. V roku 2020 mal okres Martin 95 921 obyvateľov. To z neho robí druhý najľudnatejší okres Žilinského kraja s podielom 13,88 % na celkovej populácii tohto regiónu. Okres má hustotu zaľudnenia 130 obyvateľov/km², čo je tretia najvyššia hodnota v kraji. Obyvatelia okresu žijú v 2 mestách a 41 obciach. Z hľadiska veľkostných kategórií obcí nemá ani jedna výraznejšiu prevahu nad ostatnými. Mestské obyvateľstvo okresu tvorí až 68,54 % obyvateľov, čo je najvyššie percento v kraji. Vidiecke len 31,46 %. Negatívny vývoj populácie na začiatku dekády 2010 – 2020 pokračuje, čo je spôsobené prirodzeným úbytkom obyvateľstva a nestabilným migračným saldóm. V roku 2020 mal okres Turčianske Teplice 15 854 obyvateľov, čo bolo najmenej zo všetkých okresov Žilinského kraja s podielom 2,29 % na celkovej populácii tohto regiónu. Okres má hustotu zaľudnenia 40 obyvateľov/km², čo je opäť najnižšia hodnota v kraji. Obyvatelia okresu žijú v 1 meste a 25 obciach, z ktorých iba dve majú nad 1 000 obyvateľov. Mestské obyvateľstvo okresu tvorí 39,58 % obyvateľov a vidiecke 60,42 % obyvateľov. Počas celej dekády 2010 – 2020 bol postupný celkový úbytok obyvateľstva spôsobený prirodzeným úbytkom obyvateľstva až o 4,83 %, čo je najväčší percentuálny úbytok medzi okresmi Žilinského kraja.

Žilinskom kraji sa v roku 2020 živonarodilo 7 247 detí a zomrelo 7 342 osôb. Demografický vývoj z posledných piatich rokov charakterizovaný nevýrazným zrýchľovaním reprodukcie obyvateľstva, sa zvrátil a prišlo k prirodzenému úbytku obyvateľstva. Kraj tradične strácal obyvateľov aj sťahovaním, vysťahovalo sa o 278 osôb viac ako sa prisťahovalo.

- Podľa veku

Podiel obyvateľstva v poproduktívnom veku (65 rokov a viac) prvý raz prevýšil podiel obyvateľstva predproduktívneho veku (0 – 14 roční) o 0,4 p. b. Prišlo k procesu demografického starnutia obyvateľov kraja, index starnutia predstavoval hodnotu 102,5. Produktívna populácia (15 – 64) tvorila 67,9 % a od roku 2015 sa jej podiel každoročne znižoval. Priemerný vek obyvateľov dosiahol 40,8 roka.

VÝVOJ PRÍRASTKOV OBYVATEĽSTVA (osoby)

- Podľa zamestnanosti

Najväčším priemyselným podnikom kraja je automobilka KIA pri Žiline. Na Považí a Turci je rozvinutá výroba strojov, na Orave výroba železa a elektroniky a v Žiline a Ružomberku výroba papiera. Veľký význam majú aj vodné elektrárne na Váhu. V priemyselných subjektoch Žilinského kraja sa dosiahli v roku 2020 tržby za vlastné výkony a tovar vo výške 14,2 mld. Eur a oproti vlašajšku poklesli až o 16 %. Z územného hľadiska rozhodujúcu časť tržieb v kraji vyprodukovali podniky v okrese Žilina. Subjekty zamestnávali 69,6 tis. osôb, čo bolo o 7,1 % menej ako v predchádzajúcom roku.

V Žilinskom kraji má silnú pozíciu stavebníctvo, čo sa odrazilo aj v druhých najvyšších objemoch stavebnej produkcie. V roku 2020 stavebná produkcia medziročne rástla iba v tomto kraji. Stavebné subjekty sídlia v Žilinskom kraji realizovali stavebnú produkciu vykonanú vlastnými zamestnancami vo výške 743,4 mil. eur, podľa dodávateľských zmlúv 1 131,9 mil. eur. V kraji sa postavilo 2 981 dokončených bytov, najviac v okrese Žilina (770).

Nezamestnanosť

Miera nezamestnanosti sa na Slovensku od roku 2010 výrazne znížila, avšak nešlo o lineárny, ale kolísavý vývoj. Z 10,9 % v roku 2010 sa miera nezamestnanosti postupne navyšovala do roku 2012 (12,8 %), kedy dosiahla vrchol a postupne sa znižovala až do roku 2019 na 4 %. V roku 2020 opäť stúpila na 6,5 % pravdepodobne v súvislosti s vládnymi opatreniami reagujúcimi na pandémiu COVID-19. Miera nezamestnanosti podľa evidencie Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny i nezamestnanosť podľa Štatistického úradu SR v priemere za rok 2020 narástla, pričom celkový priemerný počet evidovaných nezamestnaných sa medziročne zvýšil o 41,6 tis. osôb (o 24,8 %) na 209 634 osôb. Vývoj nezamestnanosti v Žilinskom kraji kopíruje

celoslovenskej trendy. V porovnaní s ostatnými krajmi sa z pohľadu nezamestnanosti pohybuje Žilinský kraj pod priemerom (celoslovenská miera nezamestnanosti dosiahla 7,6 % v roku 2020), jeho nezamestnanosť je 5. najnižšia.

Z hľadiska vekovej štruktúry v roku 2020 boli najpočetnejšou skupinou medzi UoZ osoby vo veku 15 – 24 rokov (28 292 osôb) v ŽSK, pričom tvorili 13,50 % zo všetkých UoZ. Druhou najpočetnejšou skupinou s počtom 25 034 osôb a podielom 11,94 % boli UoZ vo veku 40 – 44 rokov, nasledovala skupina osôb vo veku 35 – 39 rokov s počtom 24 977 osôb a podielom 11,91 %.

Priemerná dĺžka evidencie UoZ v roku 2020 v ŽSK v porovnaní s rokom 2019 (8,85 mesiacov) vzrástla na 11,63 mesiaca. Z pohľadu počtu znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie nepatrí Žilinskému kraju významné miesto medzi regiónmi SR. Nasledovné tabuľky a graf ukazujú na súčasný stav trhu práce v jednotlivých okresoch ŽSK a dynamiku trhu práce s previazaním na ekonomickú štruktúru a ekonomickú aktivitu obyvateľstva.

Tabuľka 31: Priemerný počet znevýhodnených uchádzačov v roku 2020 podľa regiónov SR (v osobách)

Územie	Znevýhodnení UoZ podľa § 8 zák. č. 5/2004 Zb.							
	písm. a)	písm. b)	písm. c)	písm. d)	písm. e)	písm. f)	písm. g)	písm. h)
Bratislavský kraj	704	3 690	2 592	1 596	6 920	0	251	284
Trnavský kraj	798	3 711	1 851	2 582	6 167	0	64	572
Trenčiansky kraj	914	4 912	2 763	1 910	7 192	0	179	856
Nitriansky kraj	1 048	6 202	3 829	3 696	9 513	0	193	611
Žilinský kraj	1 437	6 526	5 007	3 053	11 298	0	57	938
Banskobystrický kraj	1 254	10 381	13 698	12 692	20 837	0	296	1 183
Prešovský kraj	2 262	11 963	19 469	20 142	31 172	0	168	1 728
Košický kraj	1 684	11 808	17 913	16 991	26 984	1	231	1 122
Slovensko	10 101	59 193	67 121	62 662	120 084	1	1 439	7 294

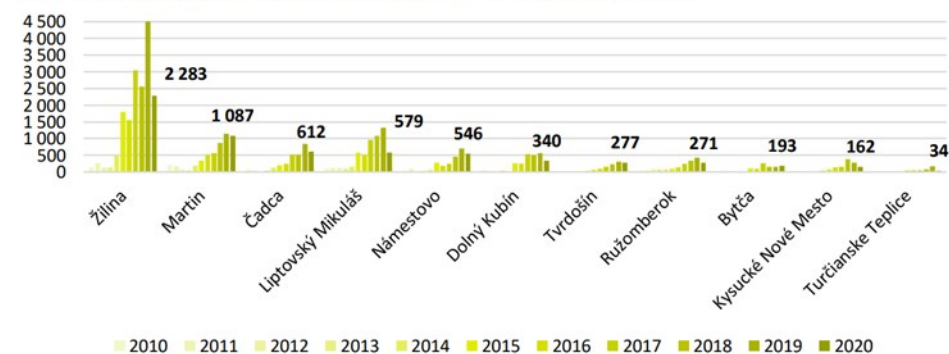
Zdroj: ÚPSVR

Tabuľka 34: Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa veku v roku 2020

Okres	>20 rokov	20-29 rokov	30-39 rokov	40-49 rokov	50-59 rokov	60+ rokov
Bytča	25	264	235	261	277	86
Čadca	100	769	734	746	876	288
Dolný Kubín	37	385	365	376	378	122
Kysucké Nové Mesto	42	341	292	306	347	129
Liptovský Mikuláš	90	643	701	615	614	168
Martin	73	696	663	580	605	239
Námestovo	84	482	445	463	437	129
Ružomberok	62	526	490	510	541	164
Turčianske Teplice	20	159	128	149	172	43
Tvrdošín	46	316	273	263	250	74
Žilina	100	1 173	1 168	1 088	1 058	335
Žilinský kraj	679	5 754	5 494	5 357	5 555	1 777

Zdroj: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, vlastné spracovanie, 2021

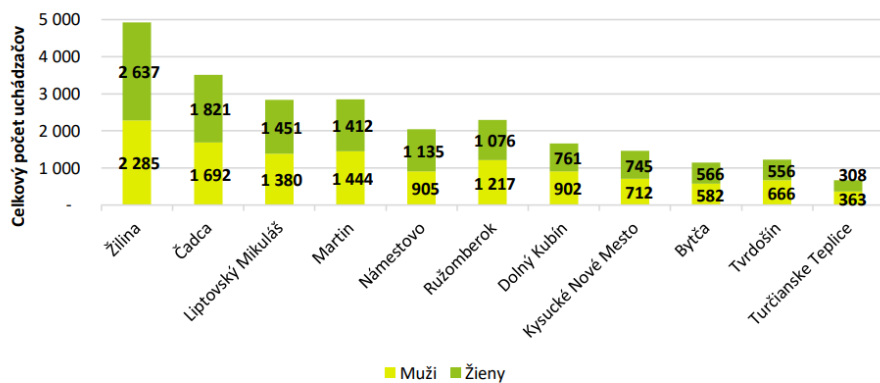
Graf 27: Počet voľných pracovných miest v rokoch 2010 – 2020 (hodnoty k 31. 12.)

Zdroj: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, vlastné spracovanie, 2021

Graf 26: Štruktúra evidovaných uchádzačov o zamestnanie podľa pohlavia v okresoch v roku 2020

Zdroj: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, vlastné spracovanie, 2021

Tabuľka 33: Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa najvyššieho dosiahnutého vzdelania v okresoch Žilinského kraja v roku 2020

Okres	Neukončené základné vzdelanie	Základné vzdelanie	Nižšie stredné odborné vzdelanie	Stredné odborné vzdelanie	Úplné stredné odborné vzdelanie
Bytča	2	107	6	487	368
Čadca	2	404	23	1 452	1 176
Dolný Kubín	-	158	9	599	573
Kysucké Nové Mesto	1	186	4	537	511
Liptovský Mikuláš	32	654	12	830	858
Martin	7	431	6	825	983
Námestovo	-	258	3	811	649
Ružomberok	8	373	2	794	723
Turčianske Teplice	2	139	3	245	190
Tvrdošín	-	144	6	386	427
Žilina	7	387	30	1 448	1 822
Žilinský kraj	61	3 241	104	8 414	8 280

pokračovanie tabuľky:

Okres	Úplné stredné všeobecné vzdelanie	Vyššie odborné vzdelanie	Vysokoškolské vzdelanie prvého stupňa	Vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa	Vysokoškolské vzdelanie tretieho stupňa
Bytča	46	3	31	95	1
Čadca	112	5	83	240	8
Dolný Kubín	65	10	45	197	7
Kysucké Nové Mesto	76	2	31	104	3
Liptovský Mikuláš	96	14	76	251	6
Martin	138	12	72	367	14
Námestovo	69	10	58	175	2
Ružomberok	103	14	55	208	11
Turčianske Teplice	25	2	11	51	3
Tvrdošín	88	4	25	132	5
Žilina	284	33	136	734	23
Žilinský kraj	1 102	109	623	2 554	83

1.2 Štatistické východiská

1.2.1 Kriminalita v okresoch žilinského kraja

Celková kriminalita zahŕňa všetky políciou zistené trestné činy jednotlivcov a skupín osôb podľa príslušných ustanovení zákona č. 300/2005 Z.z. (Trestný zákon). Údaje o kriminalite zahŕňajú dokonané trestné činy aj pokusy trestných činov. Celkovú kriminalitu rozdeľujeme na tri základné skupiny:

1. všeobecná kriminalita
2. hospodárska (ekonomická) kriminalita
3. zostávajúca kriminalita

1. všeobecná kriminalita zahŕňa trestné činy:

- majetkové → krádeže (na osobách, vlámaním, motorových vozidiel a pod.), ale aj poškodzovanie majetku
- násilné → trestné činy ako vražda, lúpež, úmyselné ublíženie na zdraví, nebezpečné vyhrážanie, únos, hrubý nátlak, týranie a pod.
- mravnostné → trestné činy ako znásilnenie, sexuálne zneužívanie, detská pornografia alebo kupliarstvo
- ostatné všeobecné → výtržníctvo, nedovolená výroba omamných a psychotropných látok, ale aj marenie výkonu úradného rozhodnutia

2. **ekonomická (resp. hospodárska) kriminalita** je špecifický druh kriminality, ktorý spôsobuje ekonomické škody štátu, právnickým a fyzickým osobám → sprenevera, podvod, neoprávnené obstaranie platobnej karty, poškodzovanie spotrebiteľa, prijímanie úplatku, ale aj trestné činy ako ohrozenie životného prostredia alebo pytliactvo

3. **zostávajúca kriminalita** → trestné činy ako sú zanedbanie povinnej výživy, ublíženie na zdraví z nedbanlivosti, dopravné nehody, ohrozenie pod vplyvom návykovej látky, týranie zvierat a pod.

Súčet počtu všeobecných, hospodárskych a zostávajúcich trestných činov je menší ako celkový počet trestných činov, pretože do celkovej kriminality sa zarátavajú aj vojenské trestné činy. Údaje o vojenských trestných činoch (v samostatnej kategórii) sa v tabuľke neuvádzajú. Medzi vojenské trestné činy patria trestné činy ako napríklad vyhýbanie sa služobnému úkonu či neuposlušnosť rozkazu, ale aj trestné činy proti bezpečnosti, republike a pod.

Úroveň resp. intenzita kriminality je daná veľkosťou jej výskytu na danom území. Vyjadruje sa prepočtom na 10 000 alebo 100 000 obyvateľov. „Čistý index sa zameriava na obyvateľov starších ako 15 rokov. Hrubý index zahŕňa všetkých obyvateľov, teda aj tých, ktorí sú trestne nezodpovední pre svoj vek. Nedostatkom je skutočnosť, že index nerozlišuje, či trestné činy na tomto území spáchala osoba inej národnosti (cudziniec)“ Zdroj: GRIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. Kriminologie. 5., aktualizované vydanie. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5.

$$\text{hrubý index kriminality} = \frac{\text{počet trestných činov}}{\text{počet obyvateľov}} \times 10\,000$$

Hrubý index kriminality bol vypracovaný na základe údajov o počte trestných činov zistených za jednotlivé okresné riaditeľstvá a obvodné oddelenia policajného zboru na území Žilinského kraja za obdobie posledných 2 rokov (r. 2020, 2021). Údaje o počte obyvateľov boli čerpané z internetového zdroja – údajov Štatistického úradu SR (<https://www.scitanie.sk/obyvatelia/zakladne-vysledky/pocet-obyvatelov/KR/SK032/OK>).

Pre lepšie a komplexnejšie pochopenie stavu a vývoja kriminality je nutné sledovať aj priestorové rozloženie kriminality v rámci Žilinského kraja. Na sledovanie priestorového rozloženia kriminality je najvhodnejšie voliť územné obvody jednotlivých okresných riaditeľstiev Policajného zboru - územné celky podľa klasifikácie NUTS 3 (LAU 1). Okresy a územné obvody samosprávy nie sú totožné s územnými obvodymi okresných riaditeľstiev Policajného zboru. V praxi to znamená, že Žilinský kraj má 8 okresných riaditeľstiev policajného zboru – OR PZ Žilina, OR PZ Čadca, OR PZ Liptovský Mikuláš, OR PZ Dolný Kubín, OR PZ Martin, OR PZ Turčianske Teplice, OR PZ Ružomberok. Pre potreby analýzy boli údaje selektované a prepočítané

- ❖ Hrubý index kriminality – Žilinský kraj, vrátane okresov:
- ❖ kriminalita na danom celkovom teritóriu v kvantitatívnych ukazovateľoch, hrubý index kriminality v období rokov 2016 – 2022,

	Celková kriminalita v Žilinskom kraji v rokoch 2016 - 2022						
Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Nápad TČ	8 004	7 774	7 048	6 983	6 581	5859	6836
Počet obyvateľov	690 778	691 023	691 368	691 368	691 509	689 525	688 106
Index kriminality (na 10 000 obyvateľov)	115,87	112,50	101,94	101,00	95,17	84,97	99,35

	Celková kriminalita v policajnom okrese Žilina v rokoch 2016 - 2022						
Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Nápad TČ	2 619	2 597	2 233	2 157	1 892	1844	2286
Počet obyvateľov	187558	188116	188676	188676	189244	192215	192054
Index kriminality (na 10 000 obyvateľov)	139,64	138,05	118,35	114,32	99,98	95,93	119,03

	Celková kriminalita v policajnom okrese Čadca v rokoch 2016 - 2022						
Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Nápad TČ	1 211	1 215	1 062	1 075	1 115	910	1023
Počet obyvateľov	123 801	123 462	123 146	123 146	122 842	120 623	120 030
Index kriminality (na 10 000 obyvateľov)	97,82	98,41	86,24	87,29	90,77	75,44	85,23

	Celková kriminalita v policajnom okrese Dolný Kubín v rokoch 2016 - 2022						
Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Nápad TČ	922	977	922	928	920	772	809
Počet obyvateľov	137 279	137 716	138 101	138 101	138 499	138 302	138 531
Index kriminality (na 10 000 obyvateľov)	67,16	70,94	66,76	67,20	66,43	55,82	58,40

	Celková kriminalita v policajnom okrese Liptovský Mikuláš v rokoch 2016 - 2022						
Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Nápad TČ	957	899	847	949	842	685	729
Počet obyvateľov	72 452	72 339	72 305	72 305	72 216	71 685	71 555
Index kriminality (na 10 000 obyvateľov)	132,09	124,28	117,14	131,25	116,59	95,56	101,88

	Celková kriminalita v policajnom okrese Martin v rokoch 2016 - 2022						
Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Nápad TČ	1 409	1 323	1 252	1 173	1 172	1076	1266
Počet obyvateľov	112 746	112 599	112 393	112 393	112 051	109 664	109 184
Index kriminality (na 10 000 obyvateľov)	124,97	117,50	111,39	104,37	104,60	98,12	115,95

	Celková kriminalita v policajnom okrese Ružomberok v rokoch 2016 - 2022						
Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Nápad TČ	774	664	638	615	566	495	611
Počet obyvateľov	56 942	56 791	56 747	56 747	56 657	57 036	56 752
Index kriminality (na 10 000 obyvateľov)	135,93	116,92	112,43	108,38	99,90	86,79	107,66

1.2.1 Všeobecné ukazovatele

- Pokles trestných činov o 15,35 % medzi rokmi 2016 a 2022

	Údaje o trestných činoch						
Druh kriminality	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
NÁSILNÁ KRIMINALITA	778	721	714	761	595	574	642
MRAVNOSTNÁ KRIMINALITA	79	86	79	89	97	87	118
MAJETKOVÁ KRIMINALITA	3 069	2 913	2 239	2 029	2 093	1 678	2297
OSTATNÁ KRIMINALITA	569	625	675	696	695	629	626
ZOSTÁVAJÚCA KRIMINALITA	1 603	1 607	1 727	1 630	1 594	1 450	1494
EKONOMICKÁ KRIMINALITA	1 905	1 822	1 612	1 777	1 507	1 421	1655
CELKOVÁ KRIMINALITA	8 004	7 774	7 048	6 983	6 581	5 859	6 836

1.2.2 Trestné činy páchané za obdobie 2016-2022

10 najčastejšie páchaných trestných činov za obdobie 2016 - 2022:

1. skrátenie dane, poplatkov (§§ 276-279 Trestného zákona) – 5117 evidovaných prípadov
2. ohrozenie pod vplyvom návykovej látky (§§ 289/1a, b, 2) – 4818 prípadov
3. krádeže vlámaním (§ 212) – 3759 evidovaných prípadov
4. zanedbanie povinnej výživy (§ 207) – 3450 evidovaných prípadov
5. podvod (§ 221) – 2010 evidovaných prípadov
6. úmyselné ublíženie na zdraví (§§ 151, 152) - 1753 evidovaných prípadov
7. dopravné nehody cestné (§§ 149, 157, 158, 245, 284, 285, 288, 289/1c, 2) – 1723 evidovaných prípadov
8. marenie výkonu úradného rozhodnutia (§§ 348, 349, 350) – 1507 evidovaných prípadov
9. nebezpečné vyhrožovanie (§ 360) – 1435 evidovaných prípadov
10. krádeže vecí z áut (§ 212) – 1403 evidovaných prípadov

5 najčastejšie páchaných trestných činov, ktoré rástli medzi 2016 - 2022:

1. ohrozenie pod vplyvom návykovej látky (§§ 289/1a, b, 2) + 143 prípadov oproti r. 2016,
2. krádeže bicyklov (§ 212,215) + 106 prípadov,
3. neoprávnené vyrobenie a obstaranie platobnej karty (§219) + 89 prípadov,
4. falšovanie a pozmeňovanie verejnej listiny (§352) + 50 prípadov,
5. neoprávnené prechovávanie omamnej a psychotropnej látky, jedu a prekurzora pre vlastnú potrebu (§ 171) + 49 prípadov.

5 najčastejšie páchaných trestných činov, ktoré rástli medzi 2019 - 2022:

1. neoprávnené vyrobenie a obstaranie platobnej karty (§ 219) + 122 prípadov oproti r. 2019,
2. krádeže v iných objektoch (§ 212) + 75 prípadov,
3. krádeže bicyklov (§ 212,215) + 71 prípadov,
4. falšovanie a pozmeňovanie verejnej listiny (§352) + 52 prípadov,
5. krádeže ostatné (§ 212) + 41 prípadov.

1.2.3 Trestná činnosť neplnoletých

Pre potreby prevencie kriminality je sledovaná štatistika páchatel'ov najmä z hľadiska veku, pričom pozornosť je zameraná predovšetkým na neplnoletých páchatel'ov. Do tejto kategórie sa zaraďujú **maloletí páchatelia** (osoby, ktoré trestný čin spáchali pred dovŕšením veku 14 rokov) **a mladiství páchatelia** (osoby, ktoré trestný čin spáchali po dovŕšení veku 14 rokov a zároveň ešte nedovŕšili vek 19 rokov). Vzhľadom na nízke počty páchanej trestnej činnosti touto skupinou páchatel'ov, budú údaje analyzované sumárne – ako trestná činnosť neplnoletých.

Mladiství:

priemerný počet mladistvých páchatel'ov ročne bol 188;

vývoj počtu mladistvých páchatel'ov medzi 2016-2022 - evidujeme pokles o 129 mladistvých páchatel'ov

10 trestných činov spáchaných mladistvými za obdobie 2016-2022:

1. krádeže motorových vozidiel – dvojstopých (§ 212, 216, 217) – 183 evidovaných prípadov
2. úmyselné ublíženie na zdraví (§§ 155, 156 Trestného zákona) – 126 evidovaných prípadov
3. krádeže v iných objektoch (§ 212) – 135 evidovaných prípadov
4. krádeže vlámaním (§ 212) – 114 evidovaných prípadov
5. výtržníctvo (§ 364) - 71 evidovaných prípadov
6. sex. zneužívanie ostatných osôb (§ 201, 202/1b) – 61 evidovaných prípadov
7. Poškodzovanie - grafity (§ 246) – 50 evidovaných prípadov
8. drogy pre vlastnú potrebu (§ 171) - 37 evidovaných prípadov
9. krádeže v bytoch (§ 212) - 34 evidovaných prípadov
10. neoprávnené vyrobenie a obstaranie platobnej karty (§ 219) – 33 evidovaných prípadov

5 trestných činov spáchaných mladistvými, ktoré rástli medzi 2016-2022:

1. detská pornografia (§ 368-370) +8 evidovaných prípadov
2. sex. zneužívanie ostatných osôb (§ 201, 202/1b) +5 evidovaných prípadov
3. krádeže motorových vozidiel – jednostopých (§ 212, 216, 217) +6 evidované prípady;
4. výtržníctvo (§ 364) +4 evidované prípady;
5. lúpežné prepadnutie osôb (§ 188) +3 evidované prípady;

5 trestných činov spáchaných mladistvými, ktoré rástli medzi 2019 – 2022:

1. detská pornografia (§ 368-370) +7 evidovaných prípadov
2. lúpežné prepadnutie osôb (§ 188) +4 evidované prípady;
3. podvod (§ 221) +3 evidované prípady
4. porušovanie domovej slobody (§ 194/2) +3 evidované prípady;
5. vydieranie (§ 189) +3 evidované prípady;
6. poškodzovanie-grafity (§ 246) +3 evidované prípady;

Podiel neplnoletých páchatel'ov na trestnej činnosti

	Podiel neplnoletých páchatel'ov na celkovej trestnej činnosti						
Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Podiel (%)	3,91	3,42	3,49	2,84	3,46	3,50	2,95

Veková štruktúra obetí:

Riziková skupina do 18 rokov.

Priemerný počet obetí do 18 rokov ročne bol 114.

Vývoj počtu obetí do 18 rokov medzi 2016 - 2022 - oproti roku 2016 evidujeme pokles o 7 obetí do 18 rokov.

10 trestných činov páchaných na obetiach do 18 rokov za obdobie 2016-2022:

1. sex. zneužívanie ostatných osôb (§ 201, 202/1b) – 202 evidovaných prípadov
2. úmyselné ublíženie na zdraví (§§ 151, 152) - 155 evidovaných prípadov
3. vydieranie (§ 189) - 73 evidovaných prípadov
4. ublíž.na zdraví z nedb.-ostatné (§§ 149, 157, 158, 289/1c, 2) - 60 evidovaných prípadov
5. týranie blízkej a zverenej osoby (§ 208) – 37 prípadov
6. nebezpečné vyhrážanie (§ 360) - 34 prípadov
7. lúpežné prepadnutie osôb (§ 188) – 31 prípadov
8. znásilnenie (§ 199) – 39 prípadov
9. sexuálne násilie (§ 200) – 28 prípadov
10. krádeže vreckové (§ 212) – 27 prípadov a krádeže iné na osobách (§ 212) – 27 prípadov.

5 trestných činov páchaných na obetiach do 18 rokov, ktoré rástli medzi 2016 – 2022:

1. – 4. Sexuálne zneužívanie ostatných osôb (§ 201, 202/1b) + 7 prípadov;
Ublížovanie na zdraví z nedbanlivosti - ostatné (§§ 149, 157, 158, 289/1c, 2) + 7 prípadov;
znásilnenie (§ 199) + 7 prípadov;
Ublížovanie na zdraví z nedbanlivosti - ostatné (§§ 149, 157, 158, 289/1c, 2) + 7 prípadov;
5. Týranie blízkej a zverenej osoby (§ 208) + 2 prípady.

5 trestných činov páchaných na obetiach do 18 rokov, ktoré rástli medzi 2019 – 2022:

1. znásilnenie (§ 199) + 7 prípadov;
2. ublíž.na zdraví z nedbanlivosti - ostatné (§§ 149, 157, 158, 289/1c, 2) + 5 prípadov;
3. úmyselné ublíženie na zdraví (§§ 151, 152) + 2 prípady;
4. - 5. sexuálne zneužívanie zverenej osoby (§ 201/2b, 202/1a) a krádeže iné na cestujúcich počas prepravy (§ 212) + 1 prípad.

Riziková skupina nad 60 rokov:

Priemerný počet obetí nad 60 rokov ročne bol 188.

Vývoj počtu obetí nad 60 rokov medzi 2016 - 2021 - oproti roku 2016 evidujeme nárast o 32 obetí nad 60 rokov.

10 trestných činov páchaných na obetiach nad 60 rokov za obdobie 2016 – 2022:

1. podvod (§ 221) – 276 evidovaných prípadov
2. nebezpečné vyhrážanie (§ 360) - 233 prípadov
3. úmyselné ublíženie na zdraví (§§ 151, 152) - 201 evidovaných prípadov
4. krádeže vreckové (§ 212) – 138 prípadov
5. ublíž.na zdraví z nedbanlivosti ostatné (§§ 149, 157, 158, 289/1c, 2) - 85 evidovaných prípadov
6. krádeže iné na osobe (§ 212) – 78 prípadov
7. týranie blízkej a zverenej osoby (§ 208) – 58 prípadov

8. vydieranie (§ 189) - 51 evidovaných prípadov
9. porušovanie domovej slobody (§ 194/2) - 42 evidovaných prípadov
10. lúpežné prepadnutie osôb (§ 188) - 32 prípadov.

5 trestných činov páchaných na obetiach nad 60 rokov, ktoré rástli medzi 2016-2022:

1. úmyselné ublíženie na zdraví (§§ 151, 152) +64 prípadov,
2. útok na verejného činiteľa - na policajta +10 prípadov,
3. lúpežné prepadnutie osôb (§ 188) +9 prípadov,
4. vydieranie (§ 189) +9 prípadov,
5. znásilnenie (§ 199) + 8 prípadov.

5 trestných činov páchaných na obetiach nad 60 rokov, ktoré rástli medzi 2019 – 2022:

1. úmyselné ublíženie na zdraví (§§ 151, 152) +52 prípadov,
2. znásilnenie (§ 199) + 8 prípadov,
3. útok na verejného činiteľa - na policajta +6 prípadov,
4. - 5. vydieranie (§ 189) a krádeže iné na cestujúcich počas prepravy (§ 212) +3 prípady.

Zoznam miest a obcí v Žilinskom kraji, v ktorých je najčastejšie páchaná kriminalita a iná protispoločenská činnosť s dôrazom na presné vymedzenie rizikovej lokality, v ktorých je zaznamenané zvýšené riziko páchania kriminality

Páchanie kriminality v Žilinskom kraji je ovplyvnený majetkovou trestnou činnosťou, hlavne zvýšenou aktivitou páchatel'ov páhajúcich drobné krádeže. Kriminalita je evidovaná hlavne v mestách - na sídliskách, parkoviskách, v okolí obchodných centier a v okolí autobusových a železničných staníc. V jednotlivých okresoch je zaznamenaná najčastejšie páchaná trestná činnosť v týchto obciach:

- okres Žilina – mesto Žilina - sídliska Solinky, Vlčince, Hájik a Hliny – majetková, násilná, drogová trestná činnosť. Ďalšou lokalitou v meste Žilina, kde je výrazná koncentrácia osôb páhajúcich majetkovú trestnú činnosť je ul. Bratislavská, Hollého, kde žijú sociálne vylúčení občania, ktorí svoju situáciu riešia násilnou, majetkovou a drogovou trestnou činnosťou v meste Žilina. Zvýšený nápad majetkovej trestnej činnosti je evidovaný aj na ul. Kamenná, Priemyselná a ulice v ich okolí.
- okres Čadca – mesto Čadca /sídlisko Kyčerka, Milošová – majetková a drogová trestná činnosť/, mesto Kysucké Nové Mesto sídlisko Kamence, ul. Nábrežná- násilná, majetková trestná činnosť, – Oškerda, kde sa vedľa cesty I/11 nachádza parkovisko, ktoré v prevažnej miere využívajú nákladné motorové vozidlá, ktorých pohonné látky sú predmetom záujmu páchatel'ov týchto trestných činov, resp. priestupkov/ a mesto Turzovka. V oblasti majetkových trestných činov sú to najmä obce horných Kysúc ako obec Makov, Vysoká nad Kysucou, Klokočov a Olešná, teda ide o prihraničné obce s Českou republikou, v ktorých sa nachádzajú na odľahlých miestach rozsiahle chatové oblasti. Zvýšený výskyt prechovávaní a užívania drog je typický pre mesto Čadca a obec Svrčinovec, ktoré hraničia s Českou republikou a taktiež Kysucké Nové Mesto.
- okres Martin – mesto Martin /časť Bambusky a priláhlá ulica „Na Kameni“, ďalej ulica A. Pietra, ulica Kafendova v meste Vrútky – majetková, násilná trestná činnosť, sídlisko Ľadoveň, Záturčie drogová trestná činnosť,
- okres Dolný Kubín /mesto Dolný Kubín- sídlisko časť Brezovec- drogová kriminalita/, mestá Trstená a Tvrdošín, Rabča, Oravská Lesná a Zakamenné.
- okres Ružomberok: mesto Ružomberok - blízke okolie centra mesta - majetková kriminalita (priláhlé ulice - prevažne krádeže vlámaním do motorových vozidiel, do firiem, do pivníc panelákov), obce Bešeňová, Lúčky a Liptovská Teplá - majetková kriminalita (prevažne krádeže

motorových vozidiel), obce Hubová a Stankovany - majetková kriminalita opakované krádeže vlámaním do rodinných domov a do predajne Coop Jednota, úsek výstavby diaľnice D1 Hubová – Ivachnová – vypuklá majetková kriminalita prevažne krádeže pohonných hmôt z pracovných strojov a krádeže elektronáradia,

- okres Liptovský Mikuláš - mesto Liptovský Mikuláš, konkrétne mestské časti Staré mesto, Palúdzka, Podbreziny. Za rizikovú lokalitu možno považovať aj mestskú časť Hlboké, kde žije Rómska komunita, Liptovský Hrádok, konkrétne mestské časti Prekážka a Belanská, obec Podtureň časť Roveň. V obciach Važec (lokalita zvaná Dolinka), Pribylina (lokalita zvaná Pod brehom), Liptovská Porúbka a Východná, v ktorých žije Rómska komunita. Ďalej obce Liptovská Sielnica, Liptovský Trnovec s rizikovou lokalitou ATC Liptovský Trnovec, obec Vlachy s časťami Krmeš a Vlašky.

Ďalšími miestami so zvýšeným počtom evidovaných majetkových trestných činov sú rekreačno-oddychové zóny, v ktorých sa pohybuje zvýšený počet turistov. Medzi takéto miesta patria Terchová, Demänovská dolina – Jasná, Hrabovo, Bešeňová, Liptovská Mara - Aquapark Tatralandia, Šútovo, ATC Račková dolina, Podbanské, lyžiarske strediská Vrátna, Kubínska hoľa, Martinské hole, Oščadnica – Veľká Rača, Zuberec - Roháče – Spálená a Racibor.

Legislatívne, personálne, materiálne a organizačné možnosti Policajného zboru sú zásadným určujúcim faktorom stavu a vývoja kriminality.

Najzávažnejšie problémy sú v oblasti materiálnej a personálnej. Je potrebné posilniť početné stavy príslušníkov Policajného zboru, hlavne na základných útvaroch a zlepšiť technickú vybavenosť polície. Realizovať pravidelné vzdelávanie príslušníkov Policajného zboru zamerané na zdokonaľovanie a prehĺbovanie teoretických vedomostí dôležitých pre odhaľovanie kriminality so zameraním na nové druhy a formy páchania (extrémizmus, počítačová kriminalita, podvody vykonávané prostredníctvom internetu a pod.).

Medzi ďalšie opatrenia do budúcnosti patria zvýšená pozornosť daným rizikovým lokalitám a sociálne vylúčeným skupinám a za tým účelom naďalej rozvíjať spoluprácu starších referentov pre prácu v komunitách jednotlivých obvodných oddelení policajného zboru s pracovníkmi Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, s terénnymi sociálnymi pracovníkmi a pracovníkmi komunitných centier.

Je potrebné rozširovať budovanie a inštaláciu kvalitného kamerového systému v obciach, kde dochádza vo zvýšenej miere k páchaniu trestnej činnosti. Finančne dotovať obce a mesta na obsadenie väčšieho počtu príslušníkov obecnej a mestskej polície, prípadne zriadenie poriadkovej služby v rizikových oblastiach.

Zo štatistických údajov podľa druhov trestných činov a priestupkov v jednotlivých okresných mestách je viditeľný mierny pokles kriminality okrem mesta Čadca a KNM. Medzi najčastejšie páchané druhy trestnej činnosti v Žilinskom kraji sú:

majetková trestná činnosť, násilná trestná činnosť a drogová trestná činnosť.

Policajný zbor identifikoval nové druhy a formy páchania trestnej činnosti v Žilinskom kraji a to:

extrémizmus, počítačová kriminalita, podvody vykonávané prostredníctvom internetu.

Všeobecne platí, že medzi základné príčiny kriminality patrí nezamestnanosť a problémy zabezpečiť si zákonnou cestou primeraný príjem – pracujúca chudoba alebo nevyhovujúce

životné podmienky, energetická chudoba, nárast možností a pokles sociálnej kontroly, sociálne odlúčenie a vylúčenie, nevhodné bývanie, rodinné problémy, strata identity, susedskej súdržnosti, ako aj negatívny vplyv narastajúceho mediálneho násilia, prípadne násilia na internete. Osobitne znepokojujúci je nárast trestnej činnosti súvisiacej s neznášanlivosťou v online priestore, kyberšikanou, šikanovaním v internetovom prostredí a podvody na senioroch a internetové podvody iného charakteru (vylákavanie finančných zdrojov).

Nárast počtu obetí domáceho násilia môžeme odôvodňovať a zaznamenávať zo zistení stúpajúceho počtu telefonátov, ktorí kontaktujú odborníkov na online linkách pomoci obetiam v ťažkých situáciách. Doba izolácie, práce z domu a dištančného vzdelávania otvára a priniesla novú etapu negatívnych prejavov a foriem sociálnej patológie vyvolané aj sociálnoprávnymi dôsledkami medzi obyvateľstvom v Žilinskom kraji.

Mimovládne organizácie tretieho sektora v regióne Žilinského kraja, ktoré realizovali preventívne aktivity v oblasti sociálnej a viktimáčnej prevencie zameriavali a presunuli svoje aktivity hlavne na online priestor (online linky pomoci, konzultácie)

1.2.4 Sociálnopatologické javy

Príčiny nárastu kriminality: Nepriaznivá sociálna situácia v čase pandémie COVID 19, nepriaznivá sociálna a finančná situácia v rodine, nedôvera, neistota, nepochopenie, seniori v online priestore, deti, mládež v online priestore, sociálna izolácia, energetická chudoba, situácia na Ukrajine, inflácia.

Príčiny poklesu kriminality: Vo všetkých okresoch Žilinského kraja, okrem okresu Čadca a Kysucké Nové Mesto došlo k zníženiu nápadu trestnej činnosti a objasnenosť klesla v celom kraji. Pokles spôsobil aj núdzový stav a zákaz vychádzania a presun populácie na sociálne siete.

Znižovanie kriminality a inej protispoločenskej činnosti:

Pokračovať v osvedčených celoslovenských projektoch a vlastných preventívnych aktivitách v rámci prednáškovej činnosti v predškolských a školských zariadeniach, medzi seniormi a širokou verejnosťou so zameraním sa na trestno-právnu zodpovednosť, drogy a drogové závislosti, šikanovanie a kyberšikanovanie, dopravnú výchovu, environmentálnu výchovu, extrémizmus a násilie s cieľom zvýšenia právneho povedomia, smerujúc k prevencii viktimácie a zníženiu kriminality detí a mládeže a ochrane života, zdravia a majetku osôb vyššieho veku.

Prevencia kriminality v rizikových skupinách:

Realizovať vlastné preventívne projekty, ktorých cieľom je predchádzanie rizikovému správaniu, zvýšenie právneho vedomia detí a mládeže a formovanie postojov k sociálno-patologickým javom.

Podľa bezpečnostnej situácie sa zúčastňovať v priamom výkone služby preventívno-bezpečnostných akcií s cieľom zvýšiť bezpečnosť seniorov, bezpečnosť a plynulosť cestnej premávky, znížiť dopravnú nehodovosť a prispievať k správaniu a bezpečnostnému správaniu sa nemotorových účastníkov v cestnej premávke.

Realizovať DPA zamerané na odhaľovanie vodičov jazdiacich pod vplyvom alkoholu alebo inej návykovej látky (nutnosť zaobstarať a používať vo výkone služby testy na zisťovanie omamných a psychotropných látok).

Realizovať preventívne aktivity zamerané na zvyšovanie právneho povedomia, informovania o dôsledkoch páchania protiprávnej činnosti i ochrany pred ňou. Prijímať opatrenia na základe bezpečnostnej situácie a potrieb danej komunity.

Spolupracovať s masovo-komunikačnými prostriedkami, s cieľom informovať verejnosť, so zameraním na rizikové skupiny o najčastejších spôsoboch páchania trestnej činnosti a poskytnúť konkrétne rady a odporúčania ako sa nestáť obeťou trestnej činnosti.

Pomoc obetiam trestných činov:

Spolupráca s Informačnou kanceláriou pre obete trestných činov pri Okresnom úrade Žilina.

Vzhľadom na naliehavosť situácie súvisiacej s energetickou krízou, polarizáciou spoločnosti bude nutne aktuálne špecificky a konkrétne zamerať priority do novej pripravovanej Stratégie prevencie kriminality na ďalšie roky. Tieto priority budú cielene špecifikovať problémové oblasti napríklad : bezpečnosť na cestách, urbánna bezpečnosť, ochrana životného prostredia (triedenie odpadu), ochrana ohrozených skupín v online priestore: deti, mládež, seniori, ochrana pred šikanovaním v online priestore, eliminácia nenávistných prejavov v online priestore, digitalizácia, finančná gramotnosť v online priestore, prejavy antisemitizmu v online priestore. Realizovať preventívne aktivity zamerané na informovanie o právnych následkoch agresívneho a násilného správania s dôrazom na šikanovanie, kyberšikanovanie.

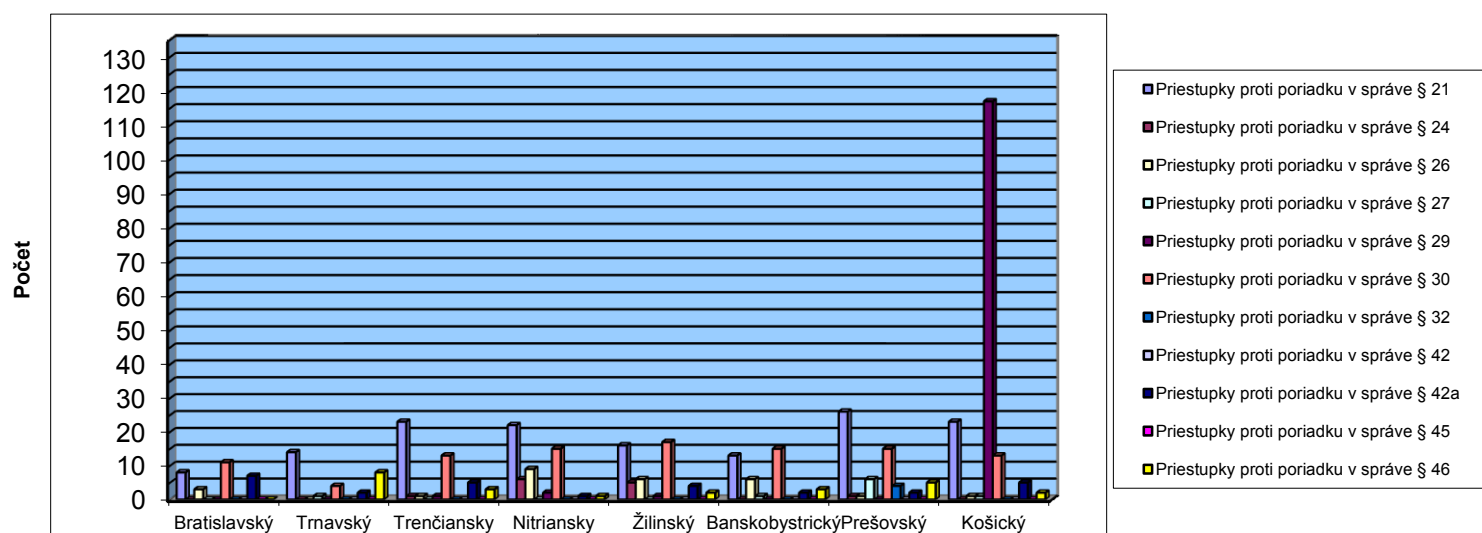
Okresný úrad Žilina analyzuje a dlhodobo zaznamenáva aktuálne problémy mladistvých a mládeže v Žilinskom kraji na základe vlastných dostupných zdrojov, ako aj zo stretnutí s partnermi, z dotazníkového prieskumu realizovaného na základných a stredných školách v Žilinskom kraji. Poznatky boli vyhodnotené so samotnými členmi Komisie pre prevenciu kriminality a inej protispoločenskej činnosti pri Okresnom úrade Žilina v I. polroku 2023. Aktuálne na pravidelnej báze sa Okresný úrad Žilina prostredníctvom koordinátora prevencie kriminality stretol na multidisciplinárnom stretnutí s jednotlivými participujúcimi subjektami v kraji pri tvorbe a návrhov odporúčaní preventívnych opatrení. Okresný úrad sa snaží mapovať situáciu v Žilinskom kraji podľa naliehavosti a priorít a tak vytvárať sieť pomoci spolupracujúcich subjektov.

Dotazníkový prieskum, ktorý bol realizovaný v Žilinskom kraji odhalil skutočnosť, že zlé vzťahy na základných školách medzi rovesníkmi spôsobujú agresiu a agresivitu, ktorá sa prejavuje šikanou v školskom prostredí a kyberšikanou v online prostredí. Na stredných školách je to obdobné, akurát sa k tomu pridáva požívanie alkoholu a iných návykových látok. Musíme zohľadniť fakt, že s alkoholom sa veľmi často a intenzívne deti stretávajú v rodine, a na základných školách. Už na stredné školy prichádzajú mladí ľudia so závislosťami.

Vývoj vybavovania priestupkových vecí v Slovenskej republike (2017 - 2021)

priestupky	na spracovanie	vybavené	%	nevybavené	%
2017	59 283	43 661	73,65	15 649	26,40
2018	59 180	50 480	85,30	8 700	14,70
2019	59 680	44 410	74,41	15 270	25,59
2020	58 717	42 069	71,65	16 648	28,35
2021	54 008	36 845	68,22	17 163	31,78

Priestupky proti poriadku v správe v roku 2021 podľa krajov

Centrum vedecko-technických informácií SR (CVTI) zrealizoval v r. 2021 výskum s názvom „**Extrémizmus** z pohľadu žiakov“. Extrémizmus sa stáva témou, ktorej sa venujú nielen médiá a odborníci, ale i laická verejnosť, pretože nielen v zahraničí, ale aj v SR sa dvíhajú vlny násilia založené na rasovej, politickej a náboženskej neznášanlivosti voči osobám odlišujúcim sa od majoritnej časti obyvateľstva. Vzniknutá situácia je výzvou vzdelávať najmä deti a mládež v duchu humanizmu, ľudských hodnôt a tolerancie. Je nutné podchytiť mladú generáciu, zbaviť ju strachu z budúcnosti, naučiť ju aktívne zapájať sa do spoločenského diania a pracovného procesu. Len tak sa spoločnosť dokáže stmeliť a bojovať proti radikalizmu, extrémizmu, rasizmu a nárastu vnútorných konfliktov.

Výskum bol zameraný na **zistenie prejavov extrémizmu, xenofóbie, rasizmu a diskriminácie** a na pohľad mladých ľudí na subkultúry mládeže (2.stupeň ZŠ a SŠ). Vychádzal z Programového vyhlásenia súčasnej vlády a z pripravovanej Koncepcie boja proti radikalizácii a extrémizmu do roku 2024 (skúmané obdobie od r. 2016 do r. 2021).

Zo zistených údajov je zrejmé, že kamarátov odlišujúcich sa od majoritnej skupiny obyvateľstva si našli najmä žiaci základných a stredných škôl, ktorí si s otcom a matkou dobre rozumeli, zatiaľ čo respondenti, ktorí nemali v rodinách vybudované pozitívne citové zázemie, častejšie odmietali priateľstvo s rovesníkmi, ktorí sa od ostatných odlišovali farbou pleti.

S extrémistami sa priatelili najmä žiaci, ktorých otcovia a matky mali základné vzdelanie. Predpokladáme, že rodičia s vysokoškolským vzdelaním sa viac venujú svojim deťom a zaujímajú sa aj o ich kamarátov, čím môžu zamedziť vytvoreniu priateľských vzťahov s rovesníkmi, ktorí majú osvojené extrémistické názory. Názor, že niektorí kamaráti patria k členom extrémistických skupín, prezentovali najčastejšie opýtaní pochádzajúci z Trenčianskeho a z Bratislavského kraja, záporne najčastejšie odpovedali opýtaní z Nitrianskeho (81,1%) a Banskobystrického kraja (80,0%). Od roku 2016 klesol počet respondentov, ktorí sa s extrémistami kamarátili a zvýšil sa počet opýtaných, ktorí takýchto priateľov nemali. Znížil sa aj počet respondentov, ktorí od spolužiakov počuli negatívne výroky o rase, národe a etnických skupinách, stretli sa s agresívnym správaním s extrémistickým charakterom, zaznamenali rôzne prejavy nenávisť voči určitým skupinám, stretli sa s propagovaním ich tlačovín a aktivít. Klesol počet žiakov, ktorí v triednom kolektíve videli u spolužiakov rôzne nebezpečné veci, symboly propagujúce extrémistické hnutie a zaznamenali aj účasť na ich aktivitách. V sledovanom období sa nezmenil iba počet opýtaných, ktorí u rovesníkov videli oblečenie zviditeľňujúce extrémizmus. Prezentované zistenia potvrdili, že od roku 2016 sa znížil počet respondentov, ktorí sa v triednom kolektíve stretli so všetkými uvedenými extrémistickými prejavmi, okrem oblečenia propagujúceho extrémizmus, čo je považované za pozitívne zistenie. Prejavy extrémizmu v školskom prostredí zažili vo výrazne vyššej miere stredoškoláci než žiaci základných škôl. Aj tieto zistenia poukazujú na nutnosť realizovania preventívnych opatrení v stredných školách. Extrémizmus vo svojom okolí nezaregistrovala viac než tretina respondentov pochádzajúcich zo Žilinského a z Banskobystrického kraja.

Všetci respondenti, najmä najstarší žiaci zažili prejavy extrémizmu najčastejšie na internete a na sociálnych sieťach (prostredníctvom nich môžu propagovať svoje myšlienky a idey, vzájomne komunikovať, získavať nových členov, organizovať aktivity a rozširovať svoju sieť).

Všetky priestupky spáchané mladistvými spolu v roku 2022

Kraj	Okres	Priestupky proti poriadku v správe	Priestupky proti verejnému poriadku	Priestupky proti občianskemu spolunažívaniu	Priestupky proti majetku	Priestupky prejednané podľa osob. predpisov	Všetky priestupky spolu
Bratislavský	Bratislava	0	0	5	15	0	20
	Malacky	0	0	3	2	0	5
	Pezinok	0	0	1	0	0	1
	Senec	0	0	2	4	0	6
	Spolu:	0	0	11	21	0	32
Trnavský	Trnava	0	0	20	14	0	34
	Dunajská Streda	0	0	6	2	0	8
	Galanta	0	0	11	2	0	13
	Piešťany	0	0	1	0	0	1
	Senica	0	1	2	16	0	19
	Spolu:	0	1	40	34	0	75
Trenčiansky	Trenčín	0	0	7	6	0	13
	Bánovce nad Bebravou	0	0	0	1	0	1
	Nové Mesto nad Váhom	0	0	3	2	0	5
	Považská Bystrica	1	0	0	2	0	3
	Prievidza	1	0	4	9	0	14
	Spolu:	2	0	14	20	0	36
Nitriansky	Nitra	0	0	11	11	0	22
	Komárno	0	0	5	2	0	7
	Levice	0	0	4	5	0	9
	Nové Zámky	0	0	4	8	0	12
	Šaľa	1	0	6	6	0	13
	Topoľčany	0	0	5	0	0	5
	Spolu:	1	0	35	32	0	68

Radikalizmus je považovaný za vstupnú bránu pre extrémizmus. Je to proces, v ktorom jedinec prijíma radikálne názory, postoje, správanie a hodnotenie. Radikálne myšlienky sa šíria veľmi rýchlo, predovšetkým v určitých sociálnych skupinách. Vytvára sa tak určitá skupinová identita, v rámci ktorej sa členovia navzájom podporujú a vyvíjajú spoločné aktivity. Snažia sa

Žilinský	Žilina	0	0	7	3	0	10
	Čadca	0	0	2	9	0	11
	Dolný Kubín	0	5	0	2	0	7
	Liptovský Mikuláš	0	0	10	19	0	29
	Martin	5	0	4	4	0	13
	Námestovo	0	0	2	5	0	7
	Ružomberok	1	0	1	3	0	5
	Spolu:	6	5	26	45	0	82
Banskobystrický	Banská Bystrica	0	1	2	12	0	15
	Brezno	0	0	7	8	0	15
	Lučenec	0	0	25	23	0	48
	Rimavská Sobota	1	2	28	18	0	49
	Veľký Krtíš	2	0	6	4	0	12
	Zvolen	0	0	5	16	0	21
	Žiar nad Hronom	0	0	10	5	0	15
	Spolu:	3	3	83	86	0	175
Prešovský	Prešov	4	1	55	52	0	112
	Bardejov	0	1	19	24	0	44
	Humenné	0	10	11	6	0	27
	Kežmarok	0	0	32	15	0	47
	Poprad	0	0	21	12	0	33
	Stará Ľubovňa	0	2	10	12	0	24
	Stropkov	0	0	8	1	0	9
	Svidník	0	0	3	8	0	11
	Vranov nad Topľou	0	0	17	11	0	28
	Spolu:	4	14	176	141	0	335
Košícký	Košice	16	6	16	26	0	64
	Košice - okolie	0	0	7	21	0	28
	Michalovce	1	1	16	19	0	37
	Rožňava	0	1	19	17	0	37

<i>Spišská Nová Ves</i>	1	0	51	20	0	72
<i>Trebišov</i>	0	0	41	19	0	60
Spolu:	18	8	150	122	0	298
Slovenská republika celkom:	34	31	535	501	0	1 101

ovplyvniť aj iné skupiny ľudí a osloviť ich nielen poukázaním na spoločenské problémy, ale ponúkajú aj ich riešenie, čím sa stávajú populárnymi.

Výrazný nárast počtu žiakov, ktorí sa s názormi a postojmi extrémistov stretli na internete a sociálnych sieťach je hodnotený negatívne. Zlepšiť danú situáciu by mohla aj rýchla cenzúra neprijateľných príspevkov zo strany administrátorov internetových stránok, snaha pedagógov naučiť žiakov neprijímať bez výhrad všetko, čo si na internete prečítajú. Zo strany rodičov je dôležité, aby vedeli, čo ich deti na internete robia a s kým nadväzujú kontakty.

Zo zistených údajov vyplynulo, že oslovení žiaci označili za príčiny súčasného nárastu prejavov extrémizmu najmä politickú situáciu vo svete, nevhodný spôsob výchovy detí a zlé rodinné vzťahy.

Vzťah k osobám, ktoré sa odlišujú farbou pleti, národnosťou - respondenti vyjadrili nepriateľský postoj najmä voči Rómom, moslimom a Arabom. Príčinou týchto zistení môže byť problematické spolužitie Slovákov s rómskym etnikom a skutočnosť, že Arabi a moslimovia v súčasnosti predstavujú určitú hrozbu pre celý svet. Opýtaní najpozitívnejšie prijali Čechov.

Zdroj:

*https://www.cvtisr.sk/buxus/docs//prevencia/Vyskumy_prieskumy_a_analyzy/Extremizmus_z_pohladu_ziakov_2021.pdf

⇒ **Šikanovanie** je pomerne častý sociálnopatologický jav, ktorý sa vyskytuje najmä v školskom prostredí. Patrí v súčasnosti k problémom, ktoré sú často analyzované a diskutuje sa o nich v odborných kruhoch, aj medzi laikmi. Mnohí odborníci zastávajú názor, že na rozvoji šikanovania a agresívneho správania má veľký podiel súčasná spoločenská klíma, zmeny uznávaných hodnôt, rozpad rodinných a skupinových väzieb a rastúci egoizmus upriamujúci sa na jednotlivca. Emocionálna funkcia rodiny je aj v tomto aspekte veľmi dôležitá, pretože rodina je prostredím, ktoré vytvára pre dieťa potrebné citové zázemie, dáva mu pocit lásky, bezpečia a životnú istotu. Žiadne iné prostredie nemá v tomto smere taký silný potenciál. Dlhodobé zlyhávajúce rodiny v citovom uspokojení svojich členov vedie k výraznému nárastu jedincov, ktorí majú po celý život emocionálne problémy.

Najlepšie rodinné vzťahy boli zaznamenané u respondentov žijúcich v Nitrianskom, Žilinskom a v Banskobystrickom kraji, pričom s otcom a matkou si najmenej rozumeli opýtaní pochádzajúci z Trenčianskeho kraja. Respondenti, ktorí mali vybudované dobré vzájomné vzťahy s rodičmi, si omnoho častejšie vedeli vytvoriť kladné vzťahy aj k učiteľom.

Vzťahy so spolužiakmi - trieda predstavuje pre dieťa formálnu sociálnu skupinu, do ktorej sa dostáva nezávisle od svojej vôle. Pozícia dieťaťa v triede a miera jeho obľúbenosti ovplyvňuje aj jeho sociálny vývin a to v pozitívnom alebo negatívnom smere. Uvedené zistenia potvrdili, že so spolužiakmi si najlepšie rozumeli žiaci ZŠ a SŠ z Banskobystrického a z Prešovského kraja; najhoršia situácia bola zaznamenaná v skupine mladých obyvateľov Bratislavského a Košického kraja. Je zrejmé, že ak otec a matka neukážu svojim deťom ako majú vnímať, tolerovať a chápať

iných ľudí, majú tieto deti problém vytvoriť si k nim dobré vzťahy, čo sa v pomerne nízkom veku prejavuje aj vo vzťahu k rovesníkom v triednom kolektíve.

Osobné skúsenosti so šikanovaním - zistenia výskumu ukázali, že najviac skúseností so šikanovaním mali mladí obyvatelia Bratislavského a Trnavského kraja, pričom najlepšia situácia bola zistená u respondentov s trvalým bydliskom v Banskobystrickom a v Prešovskom kraji.

Osoba, ktorá bola o šikanovaní informovaná - odhaliť agresora býva pri šikanovaní ťažké, pretože obeť aj svedkovia majú často strach, že informovaním dospelých situáciu ešte zhoršia a nechcú o tom vôbec rozprávať. Pre rodičov a učiteľov, ktorí sa daným problémom zaoberajú je dôležité, aby si získali dôveru svedkov aj obetí šikanovania, prelomili bariéru strachu a mlčania a vytvorili vhodnú psychickú podporu, ktorá im zabezpečí dostatok objektívnych dôkazov a pomôže situáciu vyriešiť. Je veľmi dôležité, aby mali žiaci dostatok poznatkov o možnostiach riešenia šikanovania. Obeť potrebuje mať nablízku osobu, ktorej sa môže zdôveriť, čím eliminuje svoj psychický stres. Taktiež je dôležité, aby bol útočník vo svojom konaní včas zastavený a upozornený, pretože niektoré prejavy šikanovania môžu neskôr prejsť až do páchania trestnej činnosti. Prezradeniu šikanovania často bránia aj samotné obeť. O šikanovaní mlčia zo strachu, pretože sa obávajú jeho stupňovania, prípadne nechcú stratiť kredit pred ostatnými spolužiakmi, ktorí by ich mohli považovať za zradcu a vysmiali by sa im. Často sa chce obeť zapáčiť agresorovi a šikanovanie vníma ako vstupenku prijatia do klubu jeho kamarátov. Avšak nech je motivácia obeť neprezradiť šikanovanie akákoľvek, je potrebné si uvedomiť negatívne pôsobenie tohto sociálnopatologického javu na jeho osobnosť. Obete šikanovania majú často rôzne zdravotné (narušený spánkový a stravovací režim) a psychické problémy (zníženie sebavedomia, vyvolanie stavov úzkostí, depresia) a stáva sa, že ich problémy pretrvávajú aj niekoľko rokov. Zo získaných výsledkov výskumu vyplynulo, že pri šikanovaní dominovali, či už v školskom prostredí, v rovesníckej skupine alebo v domácom prostredí predovšetkým vulgárne nadávky, ironické poznámky, ignorovanie a zo strany dospelých aj nezmyselné príkazy. V pomerne vysokej miere boli zaznamenané fyzické útoky, vyhrážanie a (okrem rodičov) aj sexuálne obťažovanie. Alarmujúcim signálom je najmä verbálne násilie, vulgárne nadávky, výsmech a ironické poznámky, pretože z praktického života je známe, že práve tento spôsob komunikácie medzi deťmi a mládežou dokáže slabšiemu jedincovi niekedy viac ublížiť ako fyzické násilie.

Prevencia šikanovania - cieľom je realizovať také opatrenia, aby sa výskyt šikanovania v školskom prostredí v maximálnej miere eliminoval a žiaci mohli v škole žiť zdravý a plnohodnotný život bez strachu a stresu. V rezorte školstva sa uskutočňuje v rámci výchovnej a psychologickéj prevencie. Výchovná prevencia sa uskutočňuje v školských zariadeniach s angažovaním sa všetkých pedagógov; psychologická prevencia sa uskutočňuje v poradenských a psychologických centrách. Na otázku, či respondenti absolvovali preventívne aktivity zamerané na šikanovanie, odpovedalo kladne až 77,2 % opýtaných.

Kyberšikanovanie - užívatelia na svojich internetových profiloch často zabúdajú alebo podceňujú správne nastavenie súkromia. Veľké množstvo súkromných fotografií sa tak nachádza na verejných účtoch. Bolo zistené, že stredoškóľáci na sociálne siete dávali častejšie informácie o sebe, avšak svoje súkromie si viac strážili pred cudzími ľuďmi než žiaci základných škôl, ktorí by si potrebovali doplniť poznatky o bezpečnom správaní sa na internete. Žiaci ZŠ mali častejšie vytvorený profil na jednej, dvoch alebo troch, stredoškóľáci na štyroch sociálnych sieťach /rodičia pritom často vedia iba o existencii profilu na 1 sociálnej sieti/. Prezentované zistenia potvrdili, že obeťou šikanovania sa najčastejšie stávajú jednotlivci, ktorých rovesníci medzi seba neprijali. Kyberšikanovanie je vysoko anonymné, v nekontrolovateľnom priestore a môže mať oveľa hlbší dosah než fyzické šikanovanie.

⇒ Z výročnej **správy** Národného bezpečnostného úradu SR o **kybernetickej bezpečnosti** za r. 2022 vyplýva, že oproti roku 2021 sa vo vzdelávaní na základných a stredných školách v podstate

nič nezmenilo. Tento stav je podčiarknutý aj stavom plnenia úloh, ktoré v oblasti vzdelávania vyplývajú z Akčného plánu realizácie Národnej stratégie kybernetickej bezpečnosti na roky 2021 až 2025. Vzdelávanie a šírenie povedomia o kybernetickej bezpečnosti by malo podliehať najnovším technologickým trendom a poznatkom – toto však nie je na základných školách vôbec koncepčne riešené. V sylabách Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky sa výučba kybernetickej bezpečnosti vyskytuje len veľmi okrajovo na hodinách informatiky. Ak si uvedomíme rozsah problematiky kybernetickej bezpečnosti a porovnáme ho so skutočnou hodinovou dotáciou informatiky na jednotlivých školách, kde sa žiaci majú učiť nielen bezpečnosti, ale najmä digitálnej gramotnosti, môžeme konštatovať tento stav za absolútne nepostačujúci. „Nezáujem“ o uchopenie problematiky kybernetickej bezpečnosti vo vzdelávaní kompetentným orgánom musia teda suplovať len nadšení učitelia, občianske združenia a niekoľko jednotlivcov. Tí však nedokážu dostatočne pokryť spoločenskú potrebu. Vzdelávanie je najhoršou oblasťou plnenia úloh. Subjekt s najviac úlohami v tejto oblasti – Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu, indikovalo takmer všetky úlohy ako nesplnené bez indikácie, ako naozaj na tom jednotlivé úlohy sú.

Zdroj:

*[https://www.cvtisr.sk/buxus/docs//prevencia/Vyskumy_prieskumy_a_analyzy/Nazory a skenosti_ziakov...-2021-publikacia.pdf](https://www.cvtisr.sk/buxus/docs//prevencia/Vyskumy_prieskumy_a_analyzy/Nazory_a_skenosti_ziakov...-2021-publikacia.pdf),

* https://www.nbu.gov.sk/wp-content/uploads/urad/Vyrocn_spravy/sprava_kyber_2022.pdf

⇒ Zo **Správy Policajného zboru o dezinformáciách za r. 2022** vyplynulo, že policajný zbor začal vyvíjať preventívno-edukatívnu činnosť v oblasti boja proti dezinformáciám v roku 2017 prostredníctvom vtedy svojej jedinej stránky na sociálnej sieti Facebook pod názvom „Polícia Slovenskej republiky“. Gesciu nad pôsobením polície na sociálnych sieťach prevzal Odbor komunikácie a prevencie Prezídia Policajného zboru (ďalej aj ako „Odbor“). Rozsah celkovej problematiky s kontinuálnym nárastom počtu nepravdivých alebo zmanipulovaných informácií na internete prispel v roku 2018 k vzniku samostatného informačného kanálu „Hoaxy a podvody - Polícia SR“, ktorý sa postupom času stal hlavným komunikátorom v oblasti vnútornej bezpečnosti Slovenskej republiky zameraným na externú komunikáciu vo vzťahu k verejnosti. Táto stránka je dlhodobo najsledovanejšou v rámci SR zameranou na boj proti dezinformáciám a je pravidelne oceňovaná domácimi či zahraničnými partnerskými zložkami, ale aj v rámci odborných ankiet a súťaží.

V rokoch 2018-2020 dominovali dezinformačnej scéne štandardné naratívy a manipulácie. Išlo napríklad o témy ako migranti, únosy detí, alternatívne formy liečby, pristátie na Mesiaci a podobne.

V období od 2020-2022 zažila SR prvú vážnu bezpečnostnú hrozbu v podobe šírených dezinformácií súvisiacich s pandémiou koronavírusu. Po prvýkrát v histórii SR mali dezinformácie významný vplyv na úmrtie občanov krajiny.

Vo výročnej správe o dezinformáciách v SR za rok 2021 Policajný zbor (ďalej aj ako „PZ“) po prvýkrát detailne analyzoval vývoj dezinformácií a manipulácií, uvádzal konkrétne príklady a pridal očakávania a odporúčania do budúcnosti. Jedno z nich sa týkalo všetkých oblastí ohľadom vzťahov Ruskej federácie (ďalej aj ako „RF“) a Ukrajiny v následnosti možného vojenského konfliktu. Už koncom roka 2021 Odbor komunikácie a prevencie P PZ varoval pred „devastačnými dezinformáciami, ktoré môžu mať následky na celý región strednej Európy“.

Po začiatku vojny medzi Ruskou federáciou a Ukrajinou sa začala nielen v priestore stredoeurópskeho regiónu odohrávať hybridná vojna - pomyselná vojna vo virtuálnom prostredí. Slovenský internet začal byť zaplavovaný dezinformáciami, manipuláciami, informačnými

operáciami či len informáciami v takej miere, ako nikdy predtým. V prípade pandemických dezinformácií nastávali úmrtia jednotlivcov, avšak v prípade hybridnej vojny sa do ohrozenia dostala bezpečnosť všetkých obyvateľov SR a budúcnosť demokratického zriadenia krajiny.

Na základe uvedených faktorov PZ vplyv hybridnej vojny nepodcenil a náležite k nemu zaujal stanovisko svojimi viditeľnými i neviditeľnými aktivitami. Napriek tomu dochádzalo k transformácii už zradikalizovanej časti populácie z pandemických tém na vojnové, čo potvrdzovali závery niekoľkých prieskumov rôznych inštitúcií. V internetovom prostredí začal vznikať paralelný svet, v ktorom podpora agresívneho vpádu cudzej mocnosti začala zohrávať väčší význam ako celistvosť vlastného štátu.

Zdroj:

* https://www.minv.sk/swift_data/source/images/sprava-o-dezinformaciach-sr-2022.pdf

Zdroje:

* https://www.cvtisr.sk/buxus/docs//OddMladezASport/Mladez/cvc/2022_cvc_analyza.pdf,

* dotazník na ZŠ a SŠ (interné),

* vlastné zistenia z praxe.

2 SYSTÉM PREVENČIE KRIMINALITY

- Prijatím prvej Stratégie prevencie kriminality na roky 2007-2010, zákona č. 583/2008 Z. z. o prevencii kriminality a inej protispoločenskej činnosti v znení neskorších predpisov a zákona č. 274/2017 o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, novelou zákona č. 300/2005 Z.z. Trestného zákona, novelou zákona č. 372/1990 Zb. o priestupkoch sa postupne formuje a vyvíja systém prevencie kriminality na národnej, regionálnej a miestnej úrovni.
- Na národnej úrovni sú zabezpečované úlohy najmä koncepčného, legislatívneho, koordinačného, ekonomického, poradensko-informačného, iniciáčného a výkonného charakteru. Koordináčným orgánom prevencie kriminality na národnej úrovni je rada vlády, ktorá je poradným, iniciatívnym, koordinačným a odborným orgánom vlády SR. Zloženie, činnosť a úlohy rady vlády upravuje zákon o prevencii kriminality a štatút rady vlády.
- Rada vlády zriaďuje na národnej úrovni expertné skupiny, ktoré sa zameriavajú na koordináciu a riešenie zverených úloh. Preventívne opatrenia a aktivity riešené expertnými skupinami koordinujú vecne príslušné ústredné orgány štátnej správy v spolupráci so subjektmi pôsobiacimi v danej oblasti na národnej, regionálnej a miestnej úrovni najmä v rámci štátnej správy, samosprávy, neziskového a podnikateľského sektora, vedeckých a vzdelávacích inštitúcií.
- Realizáciu rezortných úloh prevencie kriminality zabezpečujú ústredné orgány štátnej správy, ktorými sú najmä: Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo spravodlivosti SR, Ministerstvo obrany SR, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo kultúry SR, Ministerstvo financií SR, Ministerstvo dopravy a výstavby SR a Ministerstvo životného prostredia SR.
- Na regionálnej úrovni je koordinačným orgánom prevencie kriminality okresný úrad v sídle kraja, ktorý v spolupráci s vyšším územným celkom rozpracúva stratégiu v súlade s prioritami a cieľmi na podmienky kraja a predkladá rade vlády správu o plnení úloh. Ďalšie činnosti v oblasti prevencie kriminality zabezpečuje v spolupráci s inými miestnymi orgánmi štátnej správy, vyšším územným celkom a inými subjektmi na regionálnej úrovni prostredníctvom Krajskej komisie pre prevenciu kriminality a inú protispoločenskú činnosť. Krajská komisia je poradným, iniciatívnym, koordinačným a odborným orgánom okresného úradu v sídle kraja a úlohy vyplývajúce z jej štatútu sú realizované v rámci územnej pôsobnosti príslušného kraja.
- Na miestnej úrovni je orgánom verejnej moci v oblasti prevencie kriminality obec. Jej preventívna funkcia vyplýva zo zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov, a to najmä vo vzťahu k bezpečnosti občanov a ochrane majetku. Úlohy vyplývajúce z reálneho stavu, štruktúry a dynamiky kriminality v danej lokalite ďalej plnia výchovno-vzdelávacie inštitúcie a subjekty občianskej spoločnosti – mimovládne organizácie, občianske združenia, neziskové organizácie, cirkvi a náboženské spoločnosti.

3 DRUHY PREVENCIE

Z hľadiska obsahového zamerania sa aktivity delia na sociálnu, situačnú a viktimáčnú prevenciu kriminality. Tie ďalej delia podľa okruhu lokalít a adresátov preventívnych aktivít na primárnu, sekundárnu a terciárnu prevenciu kriminality.

Sociálna prevencia kriminality je všeobecnou prevenciou všetkých prejavov kriminality a inej protispoločenskej činnosti. Aktivity ovplyvňujú proces socializácie a sociálnej integrácie a sú zamerané na zmenu nepriaznivých spoločenských a ekonomických podmienok, ktoré sú považované za kľúčové príčiny páchania trestnej činnosti. Aktivity sociálnej prevencie kriminality sú realizované vo vzťahu k verejnosti, vekovým, sociálnym a marginalizovaným skupinám, rodine, deťom a mladistvým, osobám v penitenciárnej a postpenitenciárnej starostlivosti. Táto prevencia je špecificky orientovaná na riešenie kriminality, ochranu verejného poriadku, zdravia, života a majetku objektov prevencie tak, aby sa vytvorili podmienky, vďaka ktorým by sa človek nestal páchatelom trestného činu, alebo aby v páchaní trestných činov nepokračoval.

- **primárna sociálna prevencia**

Je zameraná na všetkých občanov štátu ako na potenciálnych páchatelov trestnej činnosti a smeruje k dosiahnutiu vyššej kvality života spoločnosti. Jej súčasťou je vedecký výskum, propagácia prevencie, mimoškolské aktivity, spolupráca polície so školou, rekreačné a sociálne aktivity, výcviky orientované na rodinnú výchovu

- **sekundárna sociálna prevencia**

Je zameraná na rizikové osoby alebo skupiny. Jej súčasťou je realizácia prevýchovných táborov v prírode, výcviky v komunikácii, vzdelávacie programy, vytváranie pracovných miest, verejnoprospešné práce, špeciálno-pedagogické opatrenia, zdravotný skrining, sledovanie rovesníckych skupín, výcvik na znižovanie agresivity a pod.

- **terciárna sociálna prevencia**

Je zameraná na osoby, ktoré sa už dopustili trestného činu, sleduje najmä ich resocializáciu a rehabilitáciu. Jej súčasťou sú alternatívne tresty, ochrana detí, korelácia správania v komunite, liečba, odklon správania, intenzívny dohľad, prestavba hodnôt a postojov, výcvik riešenia konfliktov.

Situačná prevencia spočíva v opatreniach, ktoré znižujú možnosť spáchať trestný čin a zvyšujú pravdepodobnosť odhalenia páchatel'a. Zameriava sa na odstraňovanie príležitostí pre páchatel'a trestných činov, na obmedzenie kriminogénnych situácií a na zvyšovanie rizika dopadnutia a odhalenie reálneho páchatel'a. Vychádza z predpokladu, že určité druhy protispoločenských javov sa objavujú v určitom čase, v určitých miestach a za určitých okolností. Preventívne opatrenia sú zamerané na zneprijemňovanie (napr. lepšie fyzické zabezpečenie – zámky), odstránenie cieľa útoku (napr. platenie kreditnými kartami) a odstránenie prostriedkov slúžiacich na páchanie trestnej činnosti (napr. prehliadkami na letiskách, registráciou zbraní). Špeciálne opatrenia situačnej prevencie spočívajú v znižovaní príležitosti k páchaniu trestného činu (napr. osvetlenie, opлотenie budov), ďalej v policajných a občianskych hliadkach.

- **primárna situačná prevencia**

Zahŕňa opatrenia, ktoré sledujú zlepšenie bezpečnostnej situácie na celom území štátu (masovokomunikačné prostriedky, letáky), taktiež domové programy, zvukové čipy na kriminogénnych miestach.

- sekundárna situačná prevencia

Zahŕňa opatrenia, ktoré slúžia na zlepšenie bezpečnostnej situácie v mestách so zvýšeným ohrozením kriminalitou, taktiež alarmy, stráže v obchodoch, linky pomoci, osvetlenia.

- terciárna situačná prevencia

Zahŕňa opatrenia týkajúce sa konkrétnych lokalít a komunít, ktoré sú už zasiahnuté vysokou kriminalitou určitého druhu, taktiež kriminalistické analýzy, policajné hliadky, video kontrolu.

Viktimačná prevencia kriminality vychádza z konceptu bezpečného správania, diferencovaného s ohľadom na rôzne kriminálne situácie a psychickú pripravenosť ohrozených osôb. Ide o skupinové a individuálne zdravotné, psychologické a právne poradenstvo, tréning v obranných technikách a propagácii technických možností ochrany pred trestnou činnosťou. Hlavným cieľom je, aby sa človek nestal obeťou trestného činu.

- primárna viktimačná prevencia

Spočíva v cieľavedomom a systematickom informovaní verejnosti na území celého štátu, najmä o spôsoboch ochrany života, zdravia a zabezpečenia majetku. Jej súčasťou je aj výcvik bezpečného správania, mediálne kampane, identifikácia kriminogénnych situácií, osвета, verejné stretnutia, tréning sebaobrany, protidrogová prevencia. V tomto prípade sa ťažisko sústreďuje najmä na osvetu (letáky, brožúry...), ktoré obsahujú kvalitné rady pre bezpečnosť domova, na ulici, v hromadných prostriedkoch a tiež rady zamerané na zvýšenie ochrany vecí a majetku.

- sekundárna viktimačná prevencia

Je zameraná na informovanie prípadne výcvik tých sociálnych skupín a jednotlivcov, ktoré sú podľa poznatkov viktimológie vystavené zvýšenému riziku, že sa stanú obeťami trestných činov. Jej súčasťou sú programy pre rodičov v obytných domoch, občianske hliadky, susedské hliadky, domová ochrana detí, práca s násilím doma v rodine.

- terciárna viktimačná prevencia

Smeruje k rehabilitácii osôb, ktoré sa už stali obeťami trestných činov. Jej súčasťou sú krízové konzultácie, postraumatické poradenstvo, svojpomocné skupiny, pomoc obetiam. Súčasťou sú výcviky obyvateľstva zamerané na zvýšenie schopnosti brániť sa a tým opakovane recidivovať.

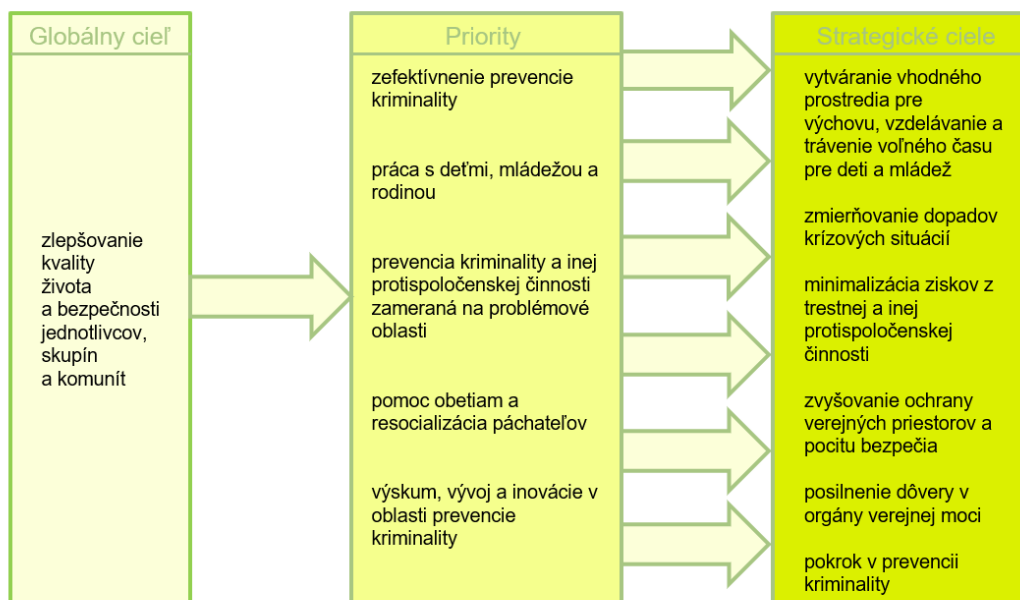
4 GLOBÁLNY CIEĽ

Globálnym cieľom stratégie je v súlade s viacročnou Stratégiou Európskej siete na predchádzanie trestnej činnosti na roky 2021-2025 **zlepšovanie kvality života a bezpečnosti jednotlivcov, skupín a komún vytvorením efektívneho systému prevencie kriminality**, založenom na analýzach stavu kriminality, príkladoch dobrej praxe, medzinárodnej a národnej spolupráci na všetkých úrovniach, a na spolupráci s verejnosťou, ktorý bude vplývať na príčiny vzniku kriminality a podmienky, ktoré umožňujú páchanie kriminality ¹⁾.

Zdroj:

¹⁾<https://eucpn.org/document/eucpn-multiannual-strategy-2021-2025>

²⁾Uznesenie vlády SR č. 189 z 19.04.2023 (Stratégia prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti v SR do r. 2028)

5 PRIORITY

Priority stratégie rámcovo vymedzujú, čo je potrebné zabezpečiť na dosiahnutie globálneho cieľa; predstavujú kľúčové želané zmeny, ktoré majú byť dosiahnuté realizáciou stratégie. Priority sú nastavené tak, aby sa predovšetkým zefektívnila prevencia kriminality a aby prevencia kriminality nebola vo svojom prístupe reaktívna, ale predovšetkým proaktívna.

1. Zefektívnenie prevencie kriminality

najmä: začleňovanie prevencie kriminality do koncepcií rozvoja krajov a obcí; vzdelávanie a navyšovanie počtu zamestnancov zabezpečujúcich činnosť prevencie kriminality; podpora budovania a rozširovania potrebnej infraštruktúry a systémov prevencie; sieťovanie a posilňovanie spolupráce medzi verejnou správou, občianskou spoločnosťou a súkromným sektorom; sprístupňovanie informácií verejnosti a implementácia dobrej praxe prostredníctvom médií;

2. Práca s deťmi, mládežou a rodinou

najmä: spolupráca žiak – učiteľ – rodič; dobrovoľnícka činnosť; súťaže; aktívny životný štýl; odstraňovanie sociálno-patologických javov na školách; rozvoj kritického myslenia; práca s dieťaťom a jeho rodinou; finančná gramotnosť a hospodárenie domácností; multifunkčné ihriská; sociálna inklúzia; monitoring a vyhodnocovanie opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately;

3. Prevencia kriminality a inej protispoločenskej činnosti zameraná na problémové oblasti

najmä: doprava a bezpečnosť na cestách; vandalizmus; bezdomovecstvo; omamné a návykové látky; radikalizácia a extrémizmus; počítačová kriminalita; environmentálna kriminalita; digitálna gramotnosť (sociálne siete, hoaxy a dezinformácie); obchodovanie s ľuďmi; všeobecná a ekonomická kriminalita; domáce násilie; násilie páchané na ženách a senioroch; sexualizované násilie; nelátkové závislosti; vojenské trestné činy;

4. Pomoc obetiam a resocializácia páchatel'ov

najmä: poradenstvo a pomoc obetiam; mediácia a probácia, právne povedomie; tréningy sebaobrany; ochrana oznamovateľov; práca s páchatel'mi; penitenciárna a postpenitenciárna starostlivosť;

5. Výskum, vývoj a inovácie v oblasti prevencie kriminality

najmä: monitoring vybraných druhov kriminality; rizikové správanie; nové trendy a hrozby; vývoj postupov a nástrojov na prevenciu kriminality;

SWOT analýza:

<p>SILNÉ STRÁNKY</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Schválená Stratégia prevencie kriminality do roku 2028. 2. Existencia pracovísk prevencie kriminality (Rada vlády Slovenskej republiky pre prevenciu kriminality, okresné úrady v sídlach krajov – krajskí koordinátori pre prevenciu kriminality, čiastočne vybudované pracoviská prevencie kriminality na ministerstvách a ostatných ústredných orgánov štátnej správy, miestnej štátnej správy, mestské polície, Informačné kancelárie pre obete trestných činov vybudované v rámci NP projektu „Zlepšenie prístupu obetí trestných činov k službám a vytvorenie kontaktných bodov pre obete trestných činov“ – ich ukotvenie v novele zákona č. 583/2008 Z.z.). 3. Rozpracovanie stratégie na podmienky kraja. 4. Čiastočne vybudovaný model trojúrovňového zabezpečenia prevencie kriminality (národná, regionálna, miestna) . 	<p>SLABÉ STRÁNKY</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nízka vzdelanostná úroveň a úroveň právneho vedomia obyvateľstva, najmä v oblastiach s vysokou mierou nezamestnanosti. 2. Zvýšená miera výskytu sociálno-patologických javov a nedostatočný výskum latentnej kriminality.. 3. Nedostatok finančných prostriedkov na podporu preventívnych projektov v oblasti prevencie kriminality. 4. Nedostatočné vzdelávanie pracovníkov prevencie kriminality na jednotlivých úrovniach štátnej a verejnej správy a MVO. 5. Neexistencia jednotného štatistického vykazovania a evidovania priestupkov. 6. Legislatívne a organizačne nevyšpecifikované povinnosti samosprávy pri plnení úloh na úseku prevencie kriminality.
<p>PRÍLEŽITOSTI</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vypracovanie stratégie prevencie kriminality na podmienky kraja na základe stavu, štruktúry a dynamiky kriminality a inej protispoločenskej činnosti. 2. Zapracovanie prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti do Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja miest a obcí a komunitného plánovania. 3. Posilnenie partnerstiev v oblasti prevencie kriminality (v každom kraji) medzi ústrednými a orgánmi štátnej správy, orgánmi samosprávy (VÚC, mestá a obce), cirkvami, mimovládnymi organizáciami, podnikateľskými subjektmi a vedeckými a vzdelávacími ustanovizňami. 4. Vytvorenie jednotného systému štatistického vykazovania a evidovania priestupkov 5. Realizácia systému špecializovaného vzdelávania v oblasti prevencie kriminality (koordinátori pre prevenciu kriminality, príslušníci Policajného zboru, mestských polícií a odborníci pracovísk štátnej správy a samosprávy). 6. Aktivizovanie rodičov k spolupráci (ich aktívne zapájanie sa pri realizácii preventívnych aktivít svojich detí) s existujúcou sieťou podporných inštitúcií a neziskových mimovládnych organizácií vo výchovnovzdelávacom procese. 	<p>HROZBY</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nevyšpecifikované postavenie samosprávy (obce, mestá, VÚC) pri plnení úloh na úseku prevencie kriminality vytvára možné podmienky pre nesystémové riešenia prevencie kriminality v regiónoch. 2. Organizačné a personálne zmeny orgánov štátnej správy ohrozujúce funkčnosť systému prevencie kriminality. 3. Neexistencia jednotného štatistického vykazovania a evidovania v štatistickom systéme priestupkov. 4. Nedostatočný vybudovaný systém komunikácie prevencie kriminality medzi ministerstvami, ostatnými ústrednými orgánmi štátnej správy, miestnymi orgánmi štátnej správy, samosprávou a mimovládnymi organizáciami. (prenos informácií). 5. Prehľbujúca sa sociálno-ekonomická a energetická kríza (zvyšovanie počtu obcí ohrozených chudobou). 6. Neriešenie problémov rizikových skupín obyvateľstva (bezdomovci, nezamestnaní, dôchodcovia, deti a mládež z dysfunkčných rodín). Polarizácia spoločnosti vytvára riziko nárastu páchania kriminálnych deliktov týmito sociálnymi skupinami. 7. Negatívny vplyv propagácie násilia, nenávisťných prejavov v médiách, sociálnych sieťach. 8. Nesystémové finančné zabezpečenie aktivít prevencie aktivít a inej protispoločenskej činnosti (s tým súvisiaca podpora projektov na krátke čas. obdobie) 9. Zhoršujúce sa duševné zdravie populácie. 10. Narastajúca migrácia (západobalkánska trasa).

6 STRATEGICKÉ CIELE

6.1 Prevencia kriminality realizovaná prostredníctvom Žilinského samosprávneho kraja

6.1.2.2 Odbor regionálneho rozvoja

Problematike prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti sa venuje Žilinský samosprávny kraj - Odbor regionálneho rozvoja **na strategickej úrovni**, pričom je zahrnutá v dokumente **Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2021+**

(dokument je v plnom znení dostupný na <https://www.hrajzakraj.sk/dokumenty/>).

Problematika je zahrnutá v:

Prioritnej oblasti Sociálna stabilita,

Špecifický cieľ 4.3 Posilniť rozvoj služieb pre komunitu, opatrenie

Zlepšenie prevencie sociálno–patologických javov a zvýšenie bezpečnosti.

Opatrenie navrhuje indikatívne aktivity, ktorých realizácia v gescii sociálnoekonomických partnerov v území.

Kľúčovým indikátorom je „Počet trestných činov a inej protispoločenskej činnosti.“

Opatrenia a typy aktivít: (PHRSR ŽSK 2021+)

Zlepšenie prevencie sociálno–patologických javov a zvýšenie bezpečnosti

- tvorba jednotného informačného systému zberu údajov o trestnej a inej protispoločenskej činnosti
- pravidelný monitoring subjektívneho vnímania bezpečnosti občanmi s dôrazom na rizikové skupiny obyvateľstva
- podpora aktivít hasičov a záchranárov
- podpora partnerstva v oblasti prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti
- podpora občianskej participácie a deradikalizácie v rámci prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti
- budovanie odborných kapacít poskytovateľov služieb pri ochrane zdravia a života obyvateľov v územnej pôsobnosti kraja
- podpora preventívnych programov zameraných na vybrané sociálno–patologické javy na školách a u ďalších rizikových skupín obyvateľstva s dôrazom na minoritné skupiny obyvateľstva
- podpora vytvárania nízkoprahových centier pre deti a mládež
- prepojenie verejných a neverejných poskytovateľov služieb pri ochrane zdravia a života obyvateľov
- vytváranie podmienok pre vznik a činnosť poskytovateľov služieb pri ochrane zdravia a života obyvateľov
- informačné kampane, osвета, vzdelávanie

Prioritná relevancia pre územie: celé územie ŽSK.

Kľúčový indikátor:

- Objem finančných prostriedkov VÚC určených na podporu aktivít podporujúcich komunitný život
- Počet trestných činov a inej protispoločenskej činnosti

Väzba na iné strategické dokumenty kraja:

- Komparatívna analýza Žilinského kraja a jeho okresov v súvislosti s plnením cieľov politiky súdržnosti EÚ 2021

- 2027

- Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja pre roky 2014 – 2020

- Návrh Vstupnej správy pre spracovanie PHSR/IÚS Žilinského kraja

Väzba na Integrovanú územnú stratégiu územia UMR

- UMR Žilina

- UMR Martin

- UMR Ružomberok - Liptovský Mikuláš

Analytická časť PHRSR ŽSK 2021+

Sociálna stabilita

https://www.hrajzakraj.sk/wp-content/uploads/2022/10/20220922_PHSR-ZSK-2021_KOMPLET.pdf

Na základe analýzy kriminality a inej protispoločenskej činnosti je možné bezpečnostnú situáciu v Žilinskom kraji vnímať na úrovni celoslovenského priemeru ako stabilnú.

Kľúčové zistenia za tematickú oblasť

Znižovanie kriminality v Žilinskom kraji.

Na základe objektívneho stavu kriminality v Žilinskom kraji je možné konštatovať, že dochádza k znižovaniu trestnej činnosti na jeho území. Aj napriek tomu, že počet niektorých trestných činov v Žilinskom kraji narástol, celkovú bezpečnostnú situáciu z hľadiska kriminality je možné považovať za stabilizovanú.

Od roku 2017 narastá v Žilinskom kraji aj počet drogovej trestnej činnosti a rastie aj index drogovej kriminality.

Prevenia negatívnych javov, bezpečnosť a urbárna bezpečnosť

Bezpečnostnú situáciu v regióne je možné determinovať prostredníctvom indikátorov bezpečnosti, pričom jedným z najvýznamnejších, ktorý môže bezpečnosť obyvateľov, a tým aj ich kvalitu života negatívne ovplyvniť, je kriminalita. Z tohto hľadiska sa Žilinský kraj radí medzi priemerné kraje, v ktorom žiadny druh kriminality nezaznamenáva extrémny výskyt. Aj napriek tomu bolo možné v uplynulom období v Žilinskom kraji sledovať mierny nárast mravnostnej a drogovej kriminality. Zriadenie informačných kancelárií pre obete trestných činov pomáha nielen obetiam kriminality, ale šíri aj osvetu v oblasti prevencie kriminality u rizikových skupín obyvateľstva.

Znižovanie kriminality v Žilinskom kraji.

Na základe objektívneho stavu kriminality v Žilinskom kraji je možné konštatovať, že dochádza k znižovaniu trestnej činnosti na jeho území. Aj napriek tomu, že počet niektorých trestných činov v Žilinskom kraji narástol, celkovú bezpečnostnú situáciu z hľadiska kriminality je možné považovať za stabilizovanú. Znižovanie indexu kriminality, ktorý v roku 2019 dosiahol hodnotu 1 010 trestných činov na 100 000 obyvateľov kraja, taktiež vypovedá o zlepšovaní situácie.

Nárast vybraných druhov závažnej trestnej činnosti.

Mravnostnú kriminalitu je možné vzhľadom na jej charakter a dopady na obeť považovať za jednu z najzávažnejších druhov kriminality. Tento najmenej početný druh kriminality sa vyznačuje vysokou mierou latencie. Aj napriek tomu ide o jediný druh kriminality, ktorý v roku 2020 zaznamenal na území Slovenska nárast a nevyhol sa tomu ani Žilinský kraj. Od roku 2017 narastá v Žilinskom kraji aj počet drogovej trestnej činnosti a rastie aj index drogovej kriminality.

Vysoký vplyv alkoholu a iných drog na kriminalitu.

Na takmer 20 % všetkých trestných činov, ktoré boli v rokoch 2018 - 2020 zaznamenané na území Žilinského kraja, mal vplyv alkohol. Ide o druhý najvyšší podiel spomedzi všetkých krajov. V rovnakom období narastá aj počet prípadov trestnej činnosti, ktorá bola spáchaná pod vplyvom iných drog.

Absencia informačného systému pre monitoring kriminality a inej protispoločenskej činnosti a slabé využívanie vedeckých metód výskumu pre zvýšenie efektívnosti preventívnych aktivít a zlepšenie vnímania bezpečnosti občanmi.

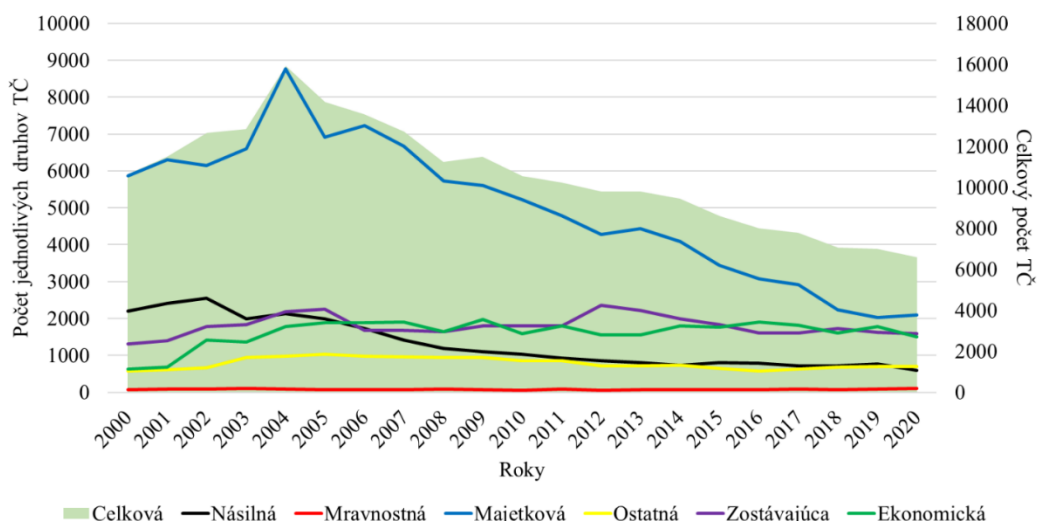
Neexistujúci jednotný systém zberu údajov o kriminalite a inej protispoločenskej činnosti, neumožňuje aplikáciu vedeckovýskumných metód na komplexné posudzovanie bezpečnostnej situácie. Vytvorením systému a spolupracou s vedeckovýskumnými inštitúciami v kraji by bolo možné zvýšiť účinnosť preventívnych programov a zvýšiť tým bezpečnosť občanov. Vznik informačných kancelárií pre obete trestných činov ako nástroj boja s kriminalitou a inou protispoločenskou činnosťou. Služby informačnej kancelárie pre obete trestnej činnosti sú pre verejnosť dostupné od konca roka 2018 na Okresnom úrade v sídle kraja a od roku 2020 aj na Okresnom úrade v Ružomberku. Aktivita informačných kancelárií pomáhajú odkrývať latentnú kriminalitu, a tým prispievajú k odhaleniu páchatel'ov trestnej činnosti a k ich dolapeniu.

Tabuľka 120: Počet trestných činov v rokoch 2010 – 2020

Kraj	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Zmena 2010-2020	% zmena
Trnavský kraj	8 870	8 957	8 860	9 073	8 186	7 405	7 760	7 283	6 396	6 173	5 431	-3 439	-38,77 %
Trenčiansky kraj	7 581	7 775	7 753	7 569	6 958	6 280	6 149	5 986	5 514	5 033	4 761	-2 820	-37,20 %
Bratislavský kraj	20 767	19 354	18 415	17 211	15 260	14 145	13 271	11 577	10 973	10 064	9 620	-11 147	-53,68 %
Žilinský kraj	10 551	10 240	9 808	9 788	9 431	8 585	8 004	7 774	7 048	6 983	6 581	-3 970	-37,63 %
Prešovský kraj	10 247	10 152	10 242	10 431	9 240	8 019	7 769	7 687	7 138	7 153	6 308	-3 939	-38,44 %
Banskobystrický kraj	12 316	12 052	11 267	11 206	10 009	8 745	7 876	7 672	7 169	7 280	6 966	-5 350	-43,44 %
Košický kraj	13 761	14 565	14 281	14 282	12 717	11 551	10 588	10 112	9 643	9 156	8 090	-5 671	-41,21 %
Nitriansky kraj	9 739	9 501	9 421	9 884	9 230	8 255	8 025	7 881	7 380	6 793	6 371	-3 368	-34,58 %
Slovenská republika	93 832	92 596	90 047	89 444	81 031	72 985	69 442	65 972	61 261	58 635	54 128	-39 704	-42,31 %

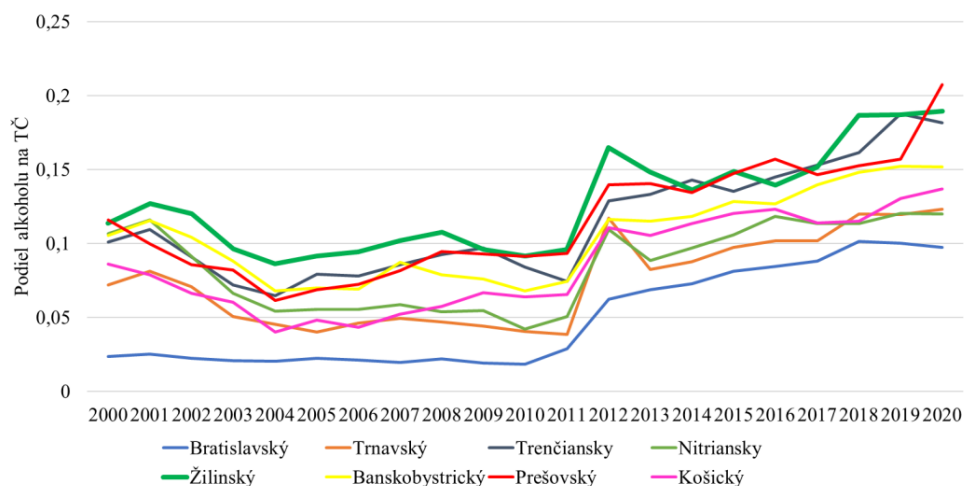
Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, vlastné spracovanie, 2021

Graf 73: Vývoj kriminality v Žilinskom kraji

Zdroj: Ministerstvo vnútra SR, vlastné spracovanie, 2021

Graf 74: Podiel alkoholu na trestnej činnosti podľa krajov

Služby pre komunitu:

Žilinský kraj ako celok je pri posudzovaní relatívneho počtu kultúrnych a voľnočasových zariadení najúspešnejším krajom Slovenska.

Služby pre komunitu

Žilinský kraj ako celok je pri posudzovaní relatívneho počtu kultúrnych a voľnočasových zariadení najúspešnejším krajom Slovenska.

Tabuľka 110: Hodnotenie kraja a jeho okresov v oblasti cieľa Európa bližšie k občanom

Okres/kraj	Kultúrne a voľnočasové zariadenia	Priemer oblasti
Bytča	5	2,9
Čadca	3	2,7
Dolný Kubín	5	3,6
Kysucké NM	3	3,0
L. Mikuláš	5	3,1
Martin	4	3,5
Námestovo	1	2,6
Ružomberok	3	3,3
Turčianske Teplice	5	2,9
Tvrdošín	4	3,4
Žilina	3	3,7
Žilinský kraj	5	3,0

Zdroj podkladových údajov: ŠÚ SR (2019), NBS (2019), MV SR (2019), Horňák (2005), CKO

Navrhované úlohy vyplývajúce zo stratégie

Strategický cieľ č. 4: Navyšovanie ochrany verejných priestorov a pocitu bezpečia

Kód úlohy	Úloha	Popis úlohy	Merateľný ukazovateľ	Zodpovedný subjekt
4.1.1.1	Grantový program ŽSK - Regionálne dotácie	Obce, neziskové organizácie, občianske združenia, nadácie a ďalšie subjekty možnosť uchádzať sa o dotácie v rámci vyhlásenej výzvy. Objem finančných prostriedkov VÚC určených na podporu aktivít. Cieľom dotačného programu je vytvárať podmienky pre vyvážený rozvoj kraja a jeho prirodzených regiónov	počet podporených projektov	VÚC - ŽSK

VZDELÁVANIE

Ak na porovnanie postavenia Žilinského kraja využijeme verejne dostupné ukazovatele na úrovni EÚ so zameraním na sledovanie cieľov Agendy 2030 na úrovni NUTS 2 – Stredné Slovensko (Žilinský a Banskobystrický kraj spolu) a porovnáme súčasný stav na základe ukazovateľa účasť mladých ľudí na vzdelávaní ako súčasť hodnotenia kvality vzdelávania, potom je zrejmé, že Žilinský kraj dosahuje horšiu úroveň ako susediaci Moravskosliezsky kraj a Sliezske a aj ako väčšina regiónov V4 s výnimkou niektorých regiónov v Poľsku (okrem centrálnej časti Poľska). Situácia je vo všetkých okolitých regiónoch v oblasti hodnotenia kvality vzdelávania však rovnaká. /4/

VZDELANOSTNÁ ŠTRUKTÚRA, ŠKOLSTVO

V Žilinskom kraji v školskom roku 2020/2021 bolo v sieti škôl a školských zariadení Slovenskej republiky zaradených spolu 89 stredných škôl – 30 gymnázií, 2 konzervatóriá, 2 školy umeleckého priemyslu, 8 spojených škôl a 47 stredných odborných škôl.

Výchovu a vzdelávanie realizovalo 88 stredných škôl.

Zo zriadených škôl je 59 stredných škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK, (čo predstavuje 66,3 %), 12 stredných škôl je v zriaďovateľskej pôsobnosti súkromných zriaďovateľov, (čo predstavuje 13,5 %), 12 stredných škôl je v zriaďovateľskej pôsobnosti cirkevných zriaďovateľov, (čo predstavuje 13,5 %), 4 v ZP Okresného úradu v Žiline, (čo predstavuje 4,5 %), 1 je v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Turčianske Teplice, (čo predstavuje 1,1 %) a 1 je v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Vrútky, (čo predstavuje 1,1 %).

V školskom roku 2020/2021 v 89 stredných školách študuje spolu 28 802 žiakov, z toho 9 743 (o 221 menej ako predchádzajúci rok) žiakov na gymnáziách, 934 (o 8 menej ako predchádzajúci rok) žiakov na konzervatóriách, školách umeleckého priemyslu, resp. v

umeleckých odboroch a 18 125 (o 144 menej ako predchádzajúci rok) žiakov na stredných odborných a spojených školách.

V porovnaní so školským rokom 2019/2020 zaznamenávame celkovo pokles počtu žiakov o 373, čo predstavuje ročný pokles o 1,3 %. V porovnaní so školským rokom 2018/2019 zaznamenávame celkovo pokles počtu žiakov o 1243, čo predstavuje pokles o 4,1 %.

V roku 2021 pôsobilo v kraji 379 materských škôl, 256 základných škôl, 30 gymnázií, 55 stredných odborných škôl.

Žilinský samosprávny kraj je najväčším poskytovateľom stredného vzdelávania, pričom stredné odborné vzdelávanie si udržiava takmer 63 % podiel. Cieľom Žilinského kraja je dodržiavať pomer medzi gymnáziami a strednými školami v pomere 30 % gymnázií a 70 % ostatné stredné školy.

Do stredných škôl ŽSK prichádzajú a odchádzajú žiaci najmä z dôvodu špecifických študijných odborov a reputácii vybraných stredných škôl.

Demografický vývoj v najbližších rokoch naznačuje trend od mierneho nárastu a poklesu k výraznejšiemu nárastu cca o 400 žiakov ročne s hodnotou na hranici 7 000 žiakov ročne od školského roku 2022/2023.

Školy v zriaďovateľskej pôsobnosti kraja poskytujú vzdelávanie spolu v 15 gymnáziách, z ktorých 7 ponúkajú vzdelávanie súbežne v štvorročnej a osemročnej forme štúdia, 2 ponúkajú vzdelávanie iba v 8-ročnej forme štúdia, 6 vzdeláva iba v štvorročnej forme štúdia a 3 vzdelávajú v bilingválnej forme. Vzdelávanie pre oblasť hudobného umenia poskytujú jediné Konzervatórium v Žiline a pre oblasť výtvarného umenia Škola umeleckého priemyslu v Ružomberku.

Odborné vzdelávanie a prípravu zabezpečuje sieť 6 spojených škôl a 36 stredných odborných škôl, z nich v 3 obchodných akadémiách sa vyučuje aj v bilingválnej forme anglický jazyk. Organizačnou zložkou Spojenej školy, Rosinská cesta 4, Žilina, bola jediná Stredná športová škola v kraji, organizačnou zložkou Spojenej školy v Nižnej bola Škola umeleckého priemyslu. Pre žiakov so zdravotným znevýhodnením poskytuje vzdelávanie 1 odborné učilište pri Spojenej škole v Ružomberku. Školy v zriaďovateľskej pôsobnosti Okresného úradu v Žiline poskytujú na území Žilinského kraja vzdelávanie v 2 bilingválnych gymnáziách, v 2 gymnáziách so štvorročnou, osemročnou a päťročnou bilingválnou formou štúdia a pre žiakov so zdravotným znevýhodnením v 7 praktických školách, v 5 odborných učilištiach a 1 strednej odbornej škole pri spojenej škole internátnej. Škola v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Turčianske Teplice poskytuje na území Žilinského kraja vzdelávanie v 1 gymnáziu so štvorročnou a osemročnou formou štúdia, ktoré bolo organizačnou zložkou spojenej školy. Škola v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Vrútky poskytovala na území Žilinského kraja vzdelávanie v 1 gymnáziu so štvorročnou formou štúdia, ktoré je organizačnou zložkou spojenej školy. Súkromní zriaďovatelia na území Žilinského kraja poskytujú vzdelávanie v 2 bilingválnych gymnáziách a 10 odborných školách, ktoré mali zameranie na ekonomiku a organizáciu, obchod a služby, stavebníctvo a umenie. Vzdelávanie v oblasti tanečného umenia poskytovalo 1 Súkromné tanečné konzervatórium v Liptovskom Hrádku, v oblasti divadelného umenia Súkromná spojená škola v Martine s organizačnou zložkou Súkromné hudobno-dramatické konzervatórium a v oblasti výtvarného umenia 2 školy umeleckého priemyslu, z ktorých bola jedna Súkromná škola umeleckého priemyslu organizačnou zložkou Súkromnej spojenej školy v Martine a druhá Súkromná škola umeleckého priemyslu v Žiline. Pre žiakov so zdravotným znevýhodnením (autizmom) poskytuje nižšie stredné vzdelávanie 1 Súkromná praktická škola v Žiline. Cirkevní zriaďovatelia na území Žilinského kraja poskytujú vzdelávanie v 6 gymnáziách a 1 gymnázium

zaradené v sieti vzdelávanie neponúkalo. Z nich 1 vzdeláva iba v štvorročnej forme štúdia, 1 iba v osemročnej forme štúdia, 2 v štvorročnej aj osemročnej forme, 1 v bilingválnej forme a 1 ponúka súbežne štvorročnú formu, bilingválnu päťročnú formu a osemročnú formu štúdia. Zo 7 cirkevných gymnázií je 5 gymnázií organizačnou zložkou spojenej školy. Odborné vzdelávanie a príprava je poskytované v 2 zdravotníckych školách, 1 obchodnej akadémii a v 2 stredných odborných školách so zameraním na strojárstvo, stavebníctvo, polygrafiú a učiteľstvo pre materské školy a vychovávateľstvo. Pre žiakov so zdravotným znevýhodnením poskytuje nižšie stredné vzdelávanie Praktická škola pri Spojenej škole v Turzovke. V školách v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK je podiel gymnaziálneho vzdelávania 25,3 %. V rámci stredných škôl v územnej pôsobnosti ŽSK v školskom roku 2020/2021 podiel gymnaziálneho vzdelávania vo vzťahu k odbornému vzdelávaniu predstavuje 33,8 %. V bilingválnej forme štúdia sa v školskom roku 2020/2021 na gymnáziách vzdeláva celkovo 2 415 žiakov v 98 triedach, z toho na gymnáziách v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK študuje 256 žiakov (10,6 %), na súkromných gymnáziách 208 žiakov (8,6 %), na cirkevných gymnáziách študovalo 684 žiakov (28,3 %) a na gymnáziách v zriaďovateľskej pôsobnosti Regionálneho úradu školskej správy v Žiline študovalo 1 267 žiakov (52,5 %). Pre Žilinský kraj predstavuje duálny systém vzdelávania jeden z najlepšie aplikovateľných prvkov ako prepojiť všeobecné poznatky získané v odbornom vzdelávaní a príprave s praxou. Jeho zabezpečenie je jednou z priorit. Úlohou zriaďovateľa školy je postupne implementovať do vzdelávacieho procesu inovatívne prvky, ktoré pomôžu absolventom SOŠ pri ich štarte do pracovného života. Žilinský samosprávny kraj patrí medzi lídrov v duálnom vzdelávaní. V aktuálnom školskom roku 2020/2021 sa v kraji v systéme duálneho vzdelávania vzdelávalo spolu 1 315 žiakov v 24 stredných odborných školách (22 stredných odborných škôl v ZP ŽSK) u 215 zamestnávateľov. Počet škôl Žilinského samosprávneho kraja zapojených do tohto systému každým rokom rastie, čo je pozitívnym výsledkom stratégie v oblasti odborného vzdelávania a prípravy.

6.1.2.3 Odbor školstva a športu ŽSK

Aktívne sa podieľa na spolupráci so strednými odbornými školami a ďalšími partnermi pri zaraďovaní nových odborov, ale aj optimalizácii súčasných študijných odborov, ktoré zabezpečia prepojenie výchovnovzdelávacieho procesu s podnikateľskou a výrobnou sférou a naplnia požiadavky regionálnych zamestnávateľov. V súčasnosti medzi najžiadanejšie odbory v rámci systému duálneho vzdelávania patrí mechanik nastavovač, mechanik mechatronik a mechanik elektrotechnik. V kraji bolo 263 certifikovaných zamestnávateľov, ktorí sú oprávnení poskytovať duálne vzdelávanie.

V školskom roku 2020/2021 bolo v Žilinskom kraji celkovo 27 školských internátov s kapacitou 3 429 lôžok, ktoré poskytovali ubytovanie pre žiakov základných škôl, stredných škôl, praktických škôl a odborného učilišťa. K 15. 09. 2020 bolo v školských internátoch ubytovaných celkovo 2 585 žiakov, čo predstavovalo naplnenosť na 75,39 %, vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti.

Jazykové školy dopĺňajú možnosti vzdelávania v cudzích jazykoch naprieč rôznymi stupňami vzdelávania, od základných škôl až po celoživotné vzdelávanie dospelých. Podľa údajov CVTI k 15. 9. 2020 poskytovalo jazykové vzdelávanie v rámci ŽSK 5 štátnych škôl (1 samostatná a 4 pridružené), pričom tieto školy navštevovalo 2 224 poslucháčov, z toho 1 214 žiakov ZŠ a SŠ. Okrem štátnych škôl boli funkčné ešte 2 samostatné súkromné školy, vzdelávajúce 651 poslucháčov, z ktorých 202 bolo žiakmi ZŠ a SŠ. 3 jazykové školy mali vydané oprávnenie vykonávať štátne jazykové skúšky, a to: Jazyková škola, Žilina, Súkromná jazyková škola Mobile College, Martin, a Jazyková škola pri Gymnáziu M. M. Hodžu, Liptovský Mikuláš (zdroj: Prehľad jazykových škôl v SR, ktoré majú vydané oprávnenie vykonávať štátne jazykové skúšky, január 2020). Základnú štátnu jazykovú skúšku v Žilinskom kraji vykonalo v minulom

roku spolu 30 poslucháčov a všeobecnú spolu 33 účastníkov vzdelávania. Jazykové vzdelávanie poskytovalo spolu 54 pedagógov (za štátne aj súkromné školy spolu).

Základné umelecké školy

K 15. 9. 2020 podľa CVTI pôsobilo na území Žilinského kraja 25 štátnych základných umeleckých škôl a 27 súkromných. Na týchto školách poskytovalo vzdelávanie 1 262 učiteľov. Spolu sa na nich vzdelávalo 28 743 žiakov, z toho v štúdiu pre dospelých 372 účastníkov, čo je v porovnaní s počtom žiakov na celoslovenskej úrovni 27,43 % (zdroj: ročenka, ŠÚ SR).

Vysoké školy

Po rokoch poklesu počtu študentov ich študovalo v roku 2020 **13 790**.

Za rok 2021 je počet absolventov vysokých škôl v Žilinskom kraji 2944.

Počet vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov na 1000 obyvateľov (rok 2020) 46.

Východiskom pre spracovanie Akčného plánu v oblasti prevencie kriminality na stredných školách pre definovanie úloh v rámci plnenia strategických cieľov, ktoré sú uvedené v Stratégií prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti v Slovenskej republike do roku 2028 podľa zákona č. 583/2008 Z. z. o prevencii kriminality a inej protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov je **Regionálna stratégia výchovy a vzdelávania v stredných školách v Žilinskom samosprávnom kraji na roky 2023–2027**.

Každoročný odpočet mapuje realizované činnosti a aktivity OŠaŠ, ŽSK, stredných škôl a spolupracujúcich subjektov vo výchove a vzdelávaní smerujúce k napĺňaniu stanovených hlavných a čiastkových cieľov stratégie a stratégie v oblasti prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti.

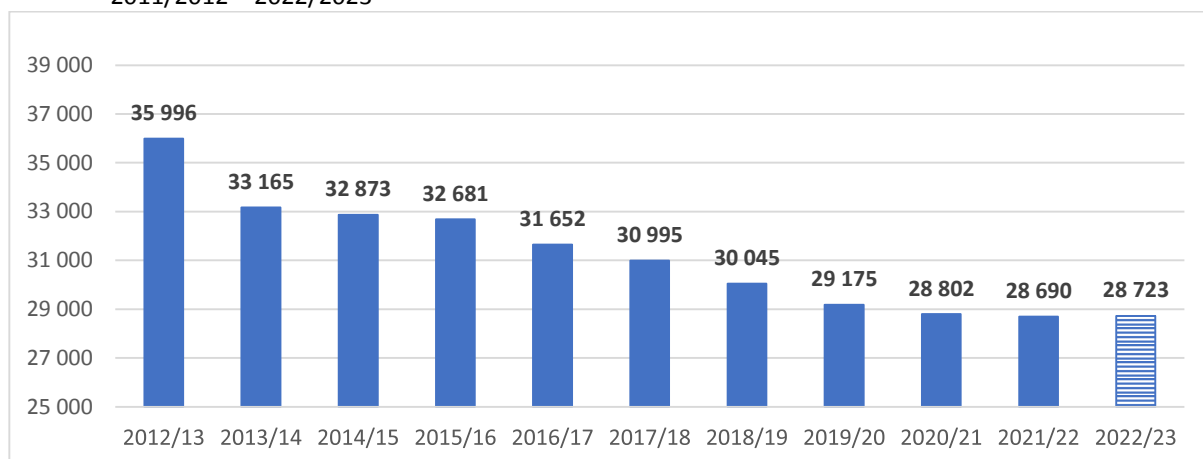
Z Regionálnej stratégie výchovy a vzdelávania v stredných školách v Žilinskom samosprávnom kraji na roky 2023-2027 a aktuálneho odpočtu činností za školský rok 2022/2023 vyberáme nasledovné údaje do akčného plánu stratégie prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti do roku 2028.

ANALYTICKÁ ČASŤ

Demografia a vývoj počtu žiakov v stredných školách v ŽSK

Obdobie školských rokov 2012/2013 – 2022/2023 bolo poznačené permanentným klesajúcim demografickým vývojom, čo sa premietlo do **poklesu** počtu študujúcich žiakov na stredných školách v Žilinskom samosprávnom kraji o **7 273** žiakov (pokles o **20,2%**). Avšak od tohto roku začína pomalý vzostup.

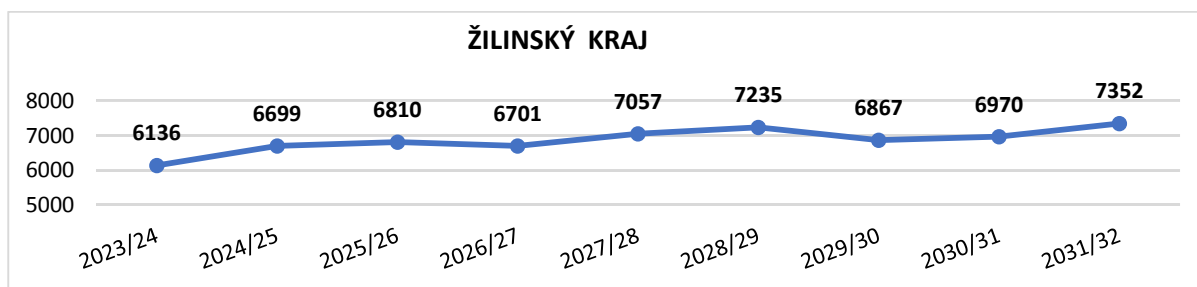
Graf č. 1: Počet študujúcich žiakov na stredných školách v Žilinskom samosprávnom kraji v školských rokoch 2011/2012 – 2022/2023

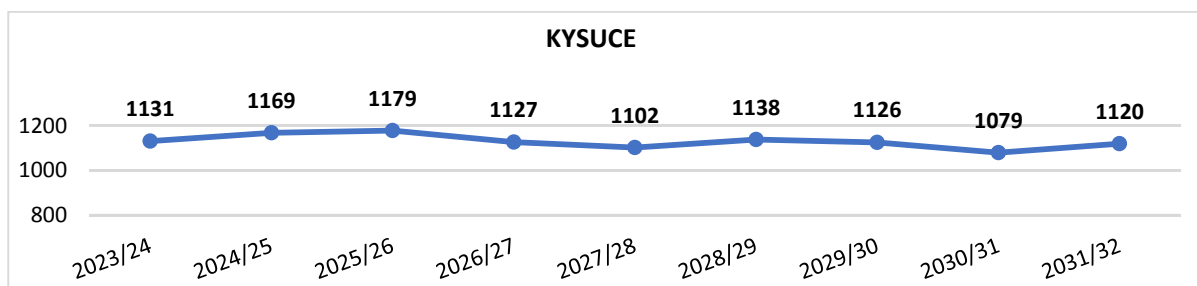
Zdroj: <https://www.cvtisr.sk/>

Predpokladaný demografický vývoj od budúceho školského roka 2024/25 signalizuje nárast o 563 žiakov. Demografická krivka v kraji v nasledujúcich školských rokoch sa už bude udržiavať nad úrovňou 6 700 žiakov, počas troch rokov dokonca presiahne hranicu 7 000.

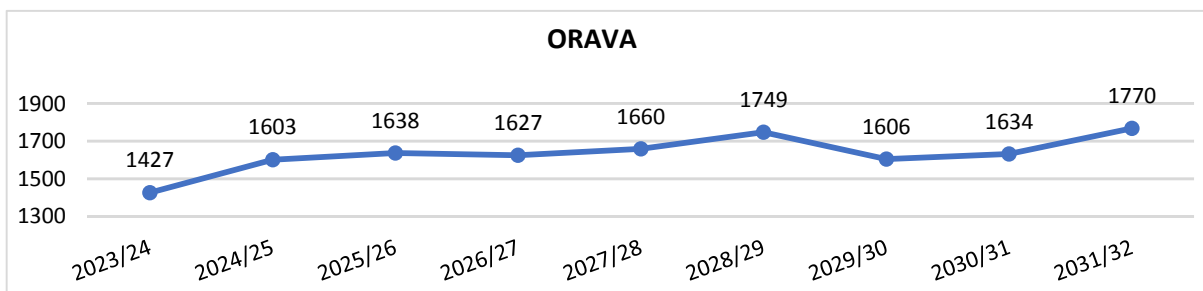
Graf č. 2: Počet potenciálnych žiakov 1. ročníka na strednej škole na roky 2023 -2032 - Žilinský kraj

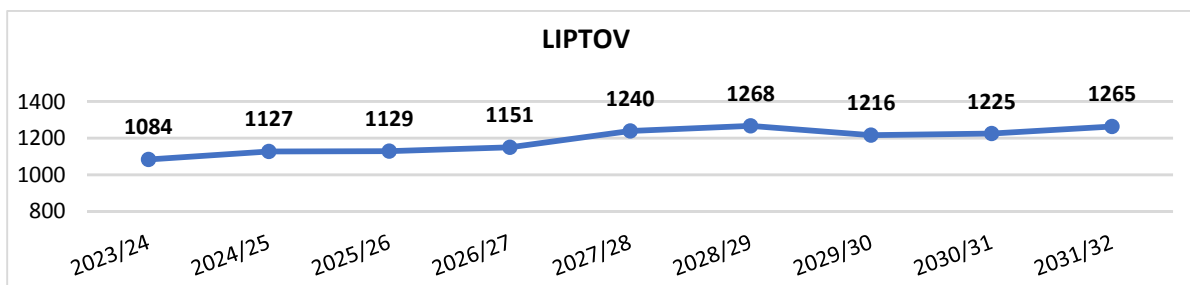
Graf č. 3: demografický vývoj – Kysuce

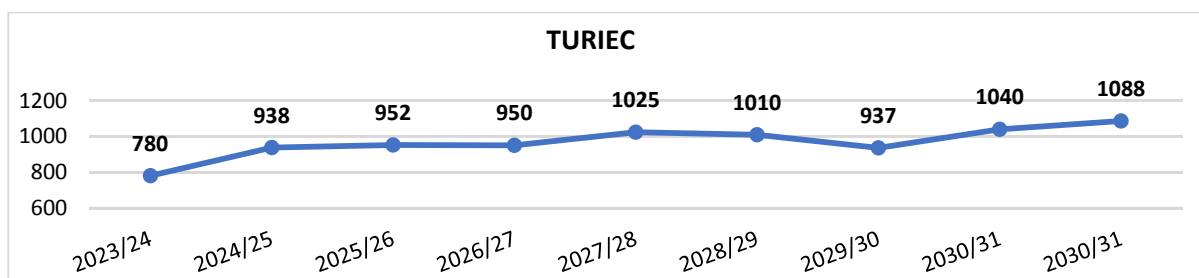
Graf č. 4: demografický vývoj – Orava

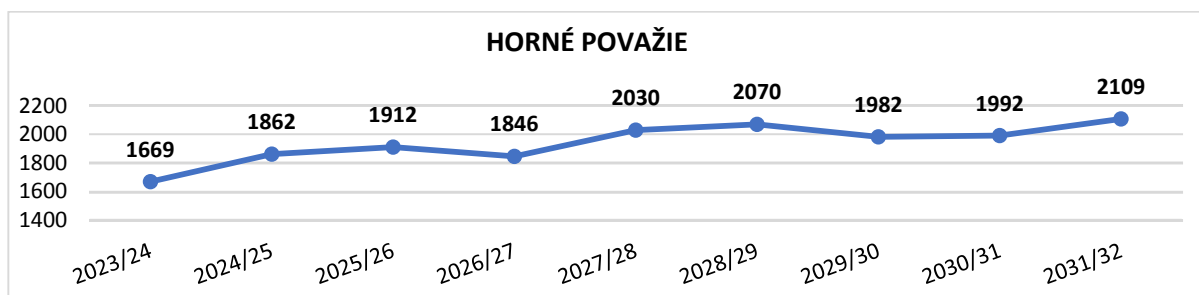
Graf č. 5: demografický vývoj – Liptov

Graf č. 6: demografický vývoj – Turiec

Graf č. 7: demografický vývoj – Horné Považie

Zdroj: <https://www.cvtisr.sk/>

Sieť škôl v ŽSK v školskom roku 2022/2023

V školskom roku 2022/2023 bolo v sieti škôl a školských zariadení Slovenskej republiky zaradených v Žilinskom kraji spolu **97 stredných škôl**. Výchovu a vzdelávanie realizovalo **96 stredných škôl**.

- Žilinský samosprávny kraj – 15 gymnázií, 1 konzervatórium, 1 ŠUP, 37 SOŠ, 5 spojených škôl (s organizačnými zložkami 9 SOŠ, 1 ŠUP a 1 SŠŠ)
- Regionálny úrad školskej správy (RÚŠS) Žilina – 4 gymnáziá
- mesto Vrútky – 1 gymnázium ako organizačná zložka spojenej školy so ZŠ
- mesto Turčianske Teplice – 1 gymnázium ako organizačná zložka spojenej školy so ZŠ
- cirkevné školy – 7 gymnázií (4 ako organizačná zložka spojenej školy so ZŠ), 5 SOŠ
- súkromné školy – 2 gymnáziá, 1 konzervatórium, 1 ŠUP, 6 SOŠ, 2 spojené školy (s organizačnými zložkami 2 SOŠ, 1 ŠUP a 1 konzervatórium)

Tabuľka č. 1: Počet stredných škôl a žiakov v ÚP ŽSK v školskom roku 2022/2023

Stredné školy v ÚP ŽSK				
zriaďovateľ	počet škôl	% zastúpenie v kraji	počet žiakov	% zastúpenie v kraji
ŽSK	65*	67%	21 439	74,6%
Regionálny úrad školskej správy ZA	4	4,1%	2 164	7,5%
mesto Vrútky	1	1%	75	0,3%
mesto Turčianske Teplice	1	1%	100	0,4%
cirkev	12	12,4%	3 119	10,9%
fyzická alebo právnická osoba	14**	14,5%	1 826	6,3%
spolu	97	100%	28 723	100%

* 11 SŠ je súčasťou 5 spojených škôl

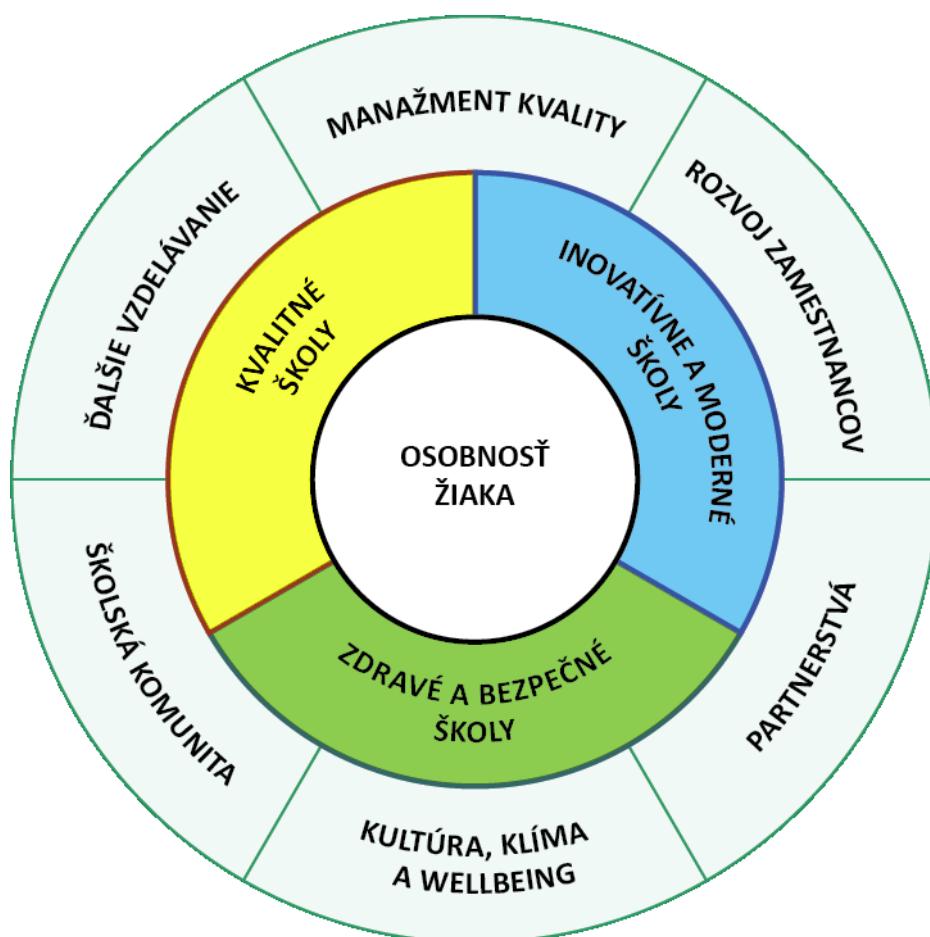
** 4 SŠ sú súčasťou 2 spojených škôl

zdroj: <https://www.cvtisr.sk/>

SWOT ANALÝZA

silné stránky	slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • optimalizovaná sieť škôl a školských zariadení a zaradovanie nových odborov do siete na základe požiadavky zamestnávateľov • etablovaný systém duálneho vzdelávania • vysoká kvalifikovanosť a odbornosť pedagogických zamestnancov • efektívna propagácia škôl a OV – www.mojastredna.sk • proaktívne správanie sa škôl pri budovaní kultúry školy a vytváraní pozitívnej klímy v školskej komunite • rozvinutá spolupráca SŠ so základnými školami a zamestnávateľmi • skúsenosť s tvorbou projektov a aktívne zapájanie sa škôl a školských zariadení do grantových programov a medzinárodných projektov • zvyšovanie úrovne poskytovaných služieb v oblasti ubytovania a stravovania • možnosť zníženia/odpustenia príspevku žiakom zo sociálne slabších rodín na ubytovanie, stravovanie, • podpora rozvoja športu, budovanie nových športovísk a udržiavanie existujúcich • široká ponuka akreditovaných a neakreditovaných vzdelávacích programov ČŽV v SOŠ • vysoké investície do rekonštrukcií a modernizácie škôl a školských zariadení 	<ul style="list-style-type: none"> • nepriaznivý dopad demografického vývoja na výšku pridelených finančných prostriedkov z MŠVVaŠ SR na žiaka • pretrvávajúce modernizačné (investičné) dlhy na budovách škôl a školských zariadení • nepripravenosť na možnosti dištančného vzdelávania a jeho následný nepriaznivý dopad na študijné výsledky žiakov niektorých škôl • neproporcionálne rozloženie ponuky gymnaziálneho vzdelávania v niektorých regiónoch • nedostatočná úroveň kariérového poradenstva v ZŠ výchovnými poradcami • nedostačujúce využívanie dostupných informačnoporadenských služieb zo strany žiakov ZŠ o možnostiach štúdia a o uplatnení na trhu práce • nízky záujem žiakov ZŠ o učebné odbory a o technicky zamerané odbory • v niektorých gymnáziách a SOŠ nízky počet žiakov v triedach, normatív nepostačuje na chod školy a jej rozvoj • chýbajúca bezbariérovosť škôl • predčasné ukončovanie školskej dochádzky • nízky záujem zo strany verejnosti zapojiť sa do ponúkaných vzdelávacích programov ČŽV v SOŠ • pohybová pasivita žiakov
príležitosti	ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • inovácia obsahov vzdelávacích programov • zavedenie manažmentu kvality do škôl • rozširovanie možností vzdelávania v gymnáziách zameraného na prírodovedné a technické predmety • digitalizácia škôl • intenzívnejšia spolupráca všetkých aktérov vzdelávania na území samosprávneho kraja, • využívanie fondov EÚ a iných zdrojov • talentcentrum - slúžiace absolventom ZŠ pre prijatie správneho rozhodnutia o budúcej kariére, vrátane výberu ďalšieho stredoškolského štúdia • transformácia COVP na centrá excelentnosti • profesijný rozvoj pedagogických a odborných zamestnancov • inklúzia, budovanie kultúry a klímy v SŠ • budovanie environmentálneho povedomia na SŠ • európska mobilita žiakov a pedagógov • zabezpečenie podmienok pre rozvoj talentu a nadania žiakov stredných škôl • ponuka športovej infraštruktúry škôl na športové aktivity pre verejnosť • zvyšovanie úrovne služieb v školách a školských zariadeniach 	<ul style="list-style-type: none"> • pretrvávajúci vojnový konflikt na Ukrajine • globálna ekonomická a energetická kríza • nedostatok finančných zdrojov na prevádzku škôl a školských zariadení, ich vybavenosť a odmeňovanie zamestnancov • zlá ekonomická situácia v rodinách • možné opakovanie pandemickej situácie a potreba dištančného vzdelávania • negatívny vplyv sociálnych médií, dezinformácií a sociálnej izolácie na duševné zdravie žiakov • chýbajúca adekvátne náhrada za pedagogických zamestnancov odchádzajúcich do dôchodku • odliv kvalifikovanej pracovnej sily z regiónu • nevyužitie možností čerpania výziev v rámci štrukturálnych fondov EÚ a iných zdrojov • ohrozenie existencie škôl s nízkym počtom žiakov • vplyv extrémistických skupín na názory mladých ľudí • odchod žiakov z pohraničných oblastí na stredoškolské štúdium do Českej republiky • existencia negatívnych sociálno–patologických javov v žiackych kolektívoch

STREDNÉ ŠKOLY 21. STOROČIA V ŽILINSKOM KRAJI

Strategický cieľ: Osobnostne a vedomostne pripravený mladý človek pre život a prax

SCHÉMA ŠTRUKTÚRY PLÁNOVACEJ ČASTI

prioritné oblasti	Kvalitné školy	Inovatívne a moderné školy	Zdravé a bezpečné školy
hlavné ciele	Zvýšiť kvalitu škôl a vzdelávania v školách v Žilinskom kraji	Podporovať zavádzanie inovácií do výchovno - vzdelávacieho procesu	Vytvárať podmienky komplexného rozvoja osobnosti mladého človeka
špecifické ciele	<p>Špecifický cieľ 2.1.1 Optimalizovať sieť škôl, školských zariadení a ich študijných a učebných odborov v ŽK</p> <p>Špecifický cieľ 2.1.2 Zvýšiť kvalitu manažmentu škôl</p> <p>Špecifický cieľ 2.1.3 Podporovať odborný, osobnostný rozvoj a ďalšie vzdelávanie zamestnancov SŠ</p> <p>Špecifický cieľ 2.1.4 Zabezpečiť, aby všeobecné vzdelanie bolo kvalitnou prípravou na VŠ</p> <p>Špecifický cieľ 2.1.5 Rozvíjať efektívny a kvalitný systém odborného vzdelávania a prípravy na povolanie</p> <p>Špecifický cieľ 2.1.6 Rozvíjať talent, nadanie a kreativitu v oblasti umenia a športu</p>	<p>Špecifický cieľ 2.2.1 Rozvíjať spoluprácu s aktérmi podieľajúcimi sa na výchove a vzdelávaní v ŽK</p> <p>Špecifický cieľ 2.2.2 Inovovať obsahy vzdelávania tak, aby zodpovedali potrebám prichádzajúcich zmien</p> <p>Špecifický cieľ 2.2.3 Zavádzať digitálne technológie ako významný globálny inovačný trend</p> <p>Špecifický cieľ 2.2.4 Podporovať celoživotné vzdelávanie ako možnosť profesionálneho rastu jednotlivca</p> <p>Špecifický cieľ 2.2.5 Poskytovať vyššiu úroveň služieb v školách/školských zariadeniach</p>	<p>Špecifický cieľ 2.3.1 Podporovať inklúziu, budovanie kultúry, klímy v školskom prostredí</p> <p>Špecifický cieľ 2.3.2 Vytvárať bezpečné prostredie v školách predchádzaním vzniku sociálno-patologických javov</p> <p>Špecifický cieľ 2.3.3 Podporovať mládež, šport a zmysluplné trávenie voľného času</p> <p>Špecifický cieľ 2.3.4 Rozvíjať environmentálnu výchovu</p> <p>Špecifický cieľ 2.3.5 Modernizovať a rekonštruovať školskú infraštruktúru</p>

Termín plnenia: priebežne, počas programového obdobia regionálnej stratégie ŽSK 2023-2027

Zodpovedný subjekt: Žilinský samosprávny kraj

V ďalšej časti Akčného plánu prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti uvádzame iba špecifické ciele z Regionálnej stratégie výchovy a vzdelávania v stredných školách v Žilinskom samosprávnom kraji 2023-2027, ktoré plnia úlohy Stratégie prevencie uvedené v prílohe č. 1.

KVALITNÉ ŠKOLY

Hlavný cieľ: Zvýšiť kvalitu škôl a vzdelávania v školách v Žilinskom kraji

Slovenské školstvo sa už dlhší čas snaží o zmenu. Úspešnú zmenu škôl možno dosiahnuť, ak sa zmeny efektívne prejavia v riadení školy, rozvoji pedagógov, pozitívnej klíme školy, inovácii vzdelávacích a výchovných programov, ako aj v spolupráci všetkých účastníkov vo vzdelávaní.

Stratégiou školy, ktorá je zameraná na rozvoj osobnosti každého žiaka, má byť vytvorenie prostredia, v ktorom sa poskytuje vysoká kvalita vzdelávania. Úspešná škola znamená, že je kvalitná a efektívna. Jedným z kľúčových faktorov, ktorý ovplyvní dosahovanie cieľov požadovaných zmien, je manažérstvo kvality školy a učiteľmi akceptovaný zvnútornený systém manažérstva kvality výučby.

Manažment škôl a podpora rozvoja manažérskych zručností a kompetencií vedenia škôl za účelom skvalitnenia procesu riadenia

Kvalita školy predstavuje optimálne fungovanie procesov na škole, predovšetkým procesu výučby, s ktorými sú spokojní partneri školy. Manažment škôl zameraný na riadenie kvality (TQM – total quality management) vychádza z filozofie pozitívnej motivácie a zapojenia všetkých aktérov, využitím všetkých zdrojov, trvalého zlepšovania, ktoré škola môže poskytovať. Aktivizuje všetkých členov organizácie aj pracovníkov spolupracujúcich organizácií. Dotýka sa všetkých aktivít školy (výchovno-vzdelávací proces, administratíva, technicko-hospodárske procesy...).

Pre zvyšovanie kvality riadenia škôl a školských zariadení je potrebné podporovať spoluprácu, znižovať súťaživosť zamestnancov, posilňovať rozvoj potenciálu, zvyšovať sebahodnotenie (autoevalváciu). Potreba evalvácie a autoevalvácie škôl a školských zariadení je nutnosťou dnešnej doby neustálych zmien.

Žilinský samosprávny kraj sa v oblasti podpory vzdelávania manažérstva kvality v školách a v školských zariadeniach plánuje zamerať na:

- rozvoj líderských kompetencií
- strategické plánovanie a reflexiu strategických cieľov v konkrétnom čase
- personálny manažment, vnútorné riadenie školy a poradenstvo
- partnerstvá a marketing
- evalváciu a autoevalvaciu školy (kultúra a klíma školy/školského zariadenia, Selfie, výsledky školy, uplatnenie absolventov)
- sieťovanie a podporu využívania informačných systémov (extranet, aSc Agenda...) ako informačné prepojenie škôl so zriaďovateľom – zníženie administratívnej záťaže
- priestorové, materiálne a finančné podmienky

Odborný, osobnostný rozvoj a ďalšie vzdelávanie zamestnancov stredných škôl a ich vzájomná spolupráca ako predpoklad zvyšovania kvality stredného vzdelávania

Kvalita vzdelávania učiteľov zohráva kľúčovú úlohu pri transformácii vzdelávania. Ide o vytvorenie prostredia, v ktorom si učitelia môžu osvojovať kľúčové zručnosti, ktoré plánujú rozvíjať u svojich žiakov. Systém kľúčových a odborných kompetencií obsiahnutých vo vzdelávaní učiteľov má byť viazaný na predmety odbornej orientácie, na predmety pre informačné kompetencie a na predmety pre ďalší rozvoj osobnosti, ako aj na vzdelávanie

manažerstva kvality výučby. To predpokladá pravidelnú účasť na ďalšom vzdelávaní, spätnú väzbu, diskusiu ako aj výmenu skúseností v tímoch a v skupinách kolegov.

Digitálna vybavenosť SŠ je dôležitým predpokladom pre rozvíjanie digitálnych zručností, ktoré patria medzi priority Stratégie digitálnej transformácie Slovenska 2030. Podpora profesijného rozvoja učiteľov prinesie moderné stratégie ako profesijné učenie sa na škole, zdieľanie osvedčených pedagogických skúseností a kolaboratívne učenie sa.

ŽSK ponúka zamestnancom škôl vzdelávanie vo forme neformálneho vzdelávania, ktoré pripravuje v spolupráci s odbornými partnermi na rôzne témy, ako napr. prevencia kriminality, kariérové poradenstvo, motivácia a šport, odolnosť vo výchovno-vzdelávacom procese, wellbeing a iné. ŽSK má snahu podporiť v spolupráci s MPC a ŠPÚ ďalšie vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov na využívanie digitálnych technológií prostredníctvom štruktúrovaných a logicky pripravených vzdelávacích školení, a tým zlepšiť zručnosti pedagogických a odborných zamestnancov.

S cieľom dosiahnuť aktívnu výmenu skúseností pedagogických a odborných zamestnancov má ŽSK záujem iniciovať program výmenných stáží medzi strednými školami rovnakého zamerania (napr. výmenu dvoch učiteľov rovnakej aprobácie na školách rovnakého zamerania na obdobie dvoch týždňov).

V účasti pedagógov na medzinárodných projektoch (Erasmus+) vidí ŽSK veľký prínos a bude naďalej podporovať zapájanie škôl do národných a medzinárodných projektov, ktoré prinesú možnosť zahraničných stáží pedagogických a odborných zamestnancov a výmenu skúseností. Účasť na projektoch je podmienená jazykovou kompetenciou nielen žiakov, ale aj pedagógov, preto má ŽSK záujem na zvyšovaní ďalšieho jazykového vzdelávania zamestnancov s využitím kapacít vlastných škôl (učiteľ cudzích jazykov na škole/ jazyková škola).

Kvalitne a dobre vyškolení učitelia môžu pomôcť žiakom rozvíjať kompetencie, motivovať ich k efektívnemu učeniu sa a zručnostiam potrebným pre úspešný život. Pre zabezpečenie komplexného osobnostného rozvoja žiakov (komunikačná, matematická, čitateľská, ekonomicko-finančná, digitálna, mediálna, environmentálna, zdravotná gramotnosť so sociálnymi, emocionálnymi a občianskymi kompetenciami a kritickým myslením) je rovnako dôležitá podpora ďalšieho vzdelávania pedagogických zamestnancov. Pedagógovia na stredných odborných školách navyše rozvíjajú u žiakov odborné vedomosti, praktické zručnosti a mäkké zručnosti.

Vzdelávanie v oblasti umenia a športu - rozvoj talentu, nadania a kreativity

Talent, nadanie a kreativita sú neoddeliteľnou súčasťou konkurencieschopnosti rozvoja územia a umožňujú seberealizáciu jeho aktívnych obyvateľov. Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja ŽSK v jednom zo svojich špecifických cieľov deklaruje vytváranie priestoru pre rozvoj talentu, nadania a kreativity a podporu vzdelaných a angažovaných ľudí. ŽSK podporuje vo vzdelávaní rozvoj **tvorivého myslenia**, tréning schopností, mentálnych procesov, ktoré vedú k riešeniam, nápadom, umeleckým formám, produktom, ktoré sú nové alebo jedinečné. Rozvojom kreatívnych kompetencií sa významne pozitívne formuje aj osobnosť človeka.

V intenciách Memoranda o spolupráci so SZLH majú aktivity zamerané na rozvíjanie mladých ľudí, či zlepšenie podmienok na športovanie vyústiť v zriadenie hokejovej stredoškolskej akadémie pri Strednej športovej škole v Žiline. Napomôže nielen hokeju, ale aj škole získať lepší status. Snahou ŽSK bude prostredníctvom školy získavať športovo talentovanú mládež z celého kraja a zabezpečiť podmienky na škole tak, aby poskytovala kvalitné vzdelávanie a zároveň podporovala šport na profesionálnej úrovni. ŽSK venuje starostlivosť existujúcim športovým priestorom a zariadeniam a investuje prostriedky do ich revitalizácie, ako aj do budovania novej športovej infraštruktúry. Po atletickom ovále v Martine, či športovom areáli pri Gymnáziu na Varšavskej v Žiline, plánuje župa vybudovať tréningovú halu pre hokejistov pri SŠŠ. Tento projekt prispeje k rozvoju športu a výchove nielen mladých talentov v krajskom meste, ale bude slúžiť obyvateľom celého regiónu.

V rámci podpory hudobného umenia aktuálne prebieha rekonštrukcia budovy Konzervatória v Žiline, ktoré je jediné svojho druhu v kraji. Plánovaná investícia do prestavby a nadstavby budovy školy prispeje k zlepšeniu prostredia, v ktorom sa vzdelávajú mladí umelci, budúci profesionálni speváci, hudobníci, skladatelia, dirigenti a učitelia hudby. OŠaŠ preto plánuje vytvárať priestor na rozvoj a prezentáciu talentov a zorganizovať koncerty, resp. divadelné predstavenia v réžii konzervatoristov zo Žiliny, Martina a Liptovského Hrádku, aby sa rozšíril kultúrny rozhľad mladej generácie, žiaci SŠ v kraji budú pozvaní ako diváci.

Podľa Stratégie ŽSK 22+ vzdelávanie mladých ľudí nie je len záležitosťou škôl, ale k osobnostnému rozvoju mladého človeka, k jeho rozhladu a sebavedomiu patrí aj kultúra a medzigeneračný dialóg. K tomu môže prispieť prepojenie spoločných vzdelávacích programov medzi školskými zariadeniami, kultúrnymi inštitúciami a zariadeniami zdravotníckych a sociálnych služieb. OŠaŠ sa zasadí o založenie tradície výstav na určenú tému vo foyer Úradu ŽSK pre žiakov všetkých ŠUP v kraji. Vystavené práce žiakov môžu byť následne ponúknuté na spríjemnenie priestorov kultúrnych inštitúcií, sociálnych a zdravotníckych zariadení v ZP ŽSK.

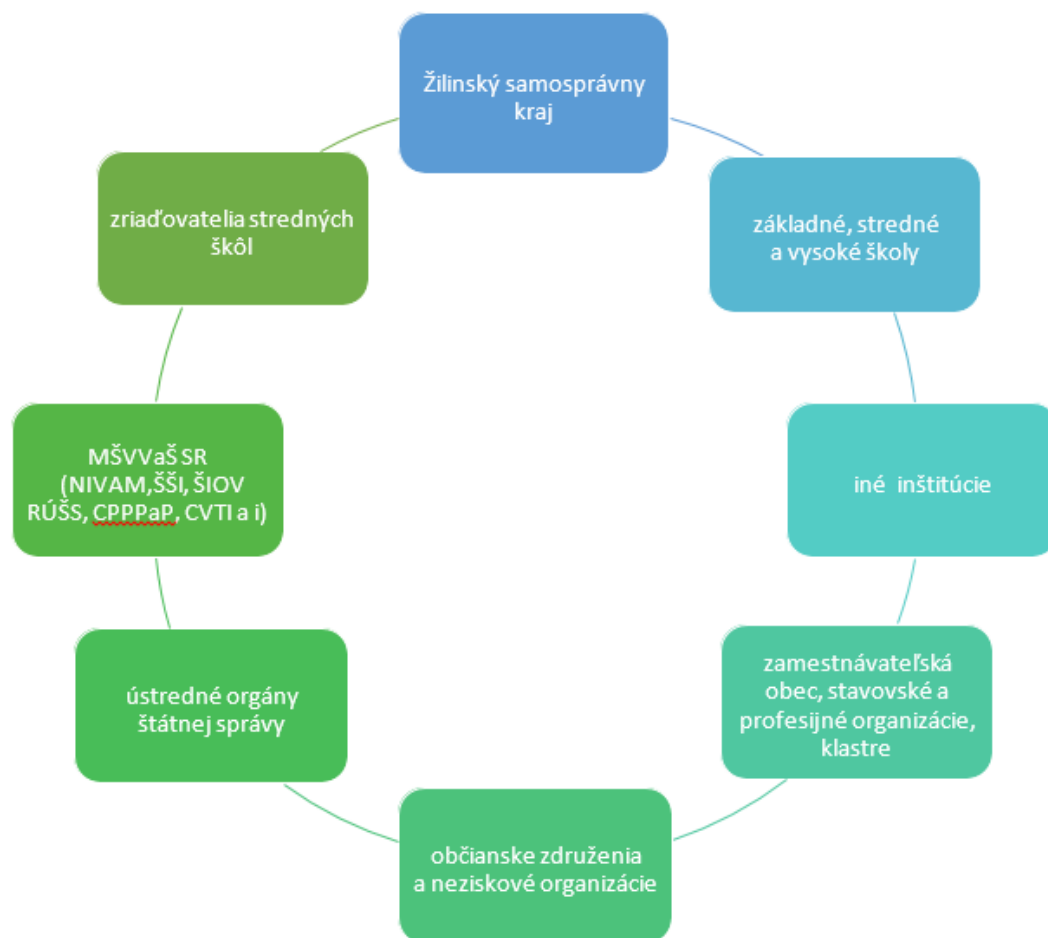
V snahe zachovať tradíciu starých remesiel súvisiacich s ľudovou tvorbou a umením OŠaŠ podporí k nim viažuce sa odbory. Vo foyer ŽSK môžu mladí umeleckí kováči, perníkari, výrobcovia hračiek alebo výrobkov z dreva prezentovať svoj talent a zručnosti.

INOVATÍVNE A MODERNÉ ŠKOLY

Hlavný cieľ: Podporovať zavádzanie inovácií do výchovno-vzdelávacieho procesu

Na úspešné zavádzanie inovácií a ich využitie je potrebná vysoká miera odhodlania a proaktivity pri tvorbe procesu zmeny. To predpokladá vytvorenie kultúry inovatívneho myslenia a technologickú infraštruktúru v spoločnosti, v komunite, v škole, v ktorej sú nové myšlienky podporované. Všetci účastníci majú mať možnosť prispievať nápadmi, diskutovať o nich a hodnotiť ich.

Spolupráca s aktérmi podieľajúcimi sa na výchove a vzdelávaní v Žilinskom kraji pre zvýšenie atraktivity a kvality stredných škôl

Vzájomná spolupráca a prepájanie všetkých aktérov vo vzdelávaní na báze vzájomného rešpektu a dôvery predstavujú spôsob dosiahnutia cieľov a potrieb vzdelávacej politiky v kraji. ŽSK kladie dôraz na budovanie partnerstiev vo vzdelávaní a vytvorenie funkčného modelu vzájomnej spolupráce. Otvorená komunikácia slúži k vytváraniu podmienok pružného reagovania na potreby všetkých aktérov, a tým aj kvalitnejšieho vzdelávacieho prostredia pre uplatnenie sa občanov kraja v praxi a v živote.

Žilinský samosprávny kraj bude iniciovať vytvorenie platformy spolupráce so všetkými aktérmi vo vzdelávaní **na báze okrúhlych stolov**.

Vzájomné partnerstvo a spolupráca, v ktorej ŽSK bude aj naďalej pokračovať, je stretávanie sa v rámci prevencie kriminality a mapovania negatívnych javov v školách a v školských zariadeniach. Stretnutia **okrúhlych stolov k prevencii kriminality v Žilinskom kraji** sú realizované v spolupráci s Okresným úradom Žilina, krajským koordinátorom prevencie kriminality a odbornými partnermi, ktorí sú prizývaní na stretnutia.

Inovácia obsahov vzdelávania tak, aby zodpovedali potrebám prichádzajúcich spoločenských a ekonomických zmien

Inovácia vzdelávania v rámci školských vzdelávacích programov má byť zameraná na aktualizáciu obsahu, metód a foriem výučby všetkých predmetov smerom k dôslednej a zmysluplnej implementácii IKT nástrojov do vzdelávania. S nimi úzko súvisí potreba zavedenia nového modernejšieho prístupu k vzdelávaniu a pretvorenie aktuálnych vzdelávacích programov pre modernejšie vzdelávanie. Digitálne vyučovacie metódy a inovácie v digitálnom vzdelávaní sa stanú integrálnou súčasťou všetkých predmetov. Vzhľadom na rýchlo rozvíjajúce sa a meniace postupy a spôsoby výroby je inovácia obsahov odborného vzdelávania nevyhnutnosťou. ŽSK podporí spoluprácu učiteľov odborných predmetov a odborníkov z praxe na spoluvytváraní inovovaných obsahov vzdelávania, s čím úzko súvisí zapojenie odborníkov z praxe do teoretického a praktického vyučovania. Výsledky medzinárodných meraní dlhoročne dokazujú nižšiu úroveň požadovaných gramotností a zručností žiakov potrebných pre 21. storočie. **Je nevyhnutné rozvíjať kritické myslenie, digitálne zručnosti a mäkké zručnosti žiakov ako schopnosť riešiť problémy, spracovávať informácie, pracovať v tíme, argumentovať a klásť otázky, preberať iniciatívu a zodpovednosť, tvoriť a realizovať osobné projekty.** Výučbu žiakov je preto potrebné posilniť prostredníctvom reálnych skúseností. Jednou z možností je rovesnícke učenie. Dáva žiakom príležitosť prezentovať svoje vedomosti a zručnosti, možnosť prispieť k riešeniu úloh spôsobom, v ktorom sú dobrí a dokáže rešpektovať odlišnosti žiakov v triede.

Situácia, ktorá bola v spoločnosti spôsobená dôsledkami pandémie, znamenala pre všetkých nielen sociálnu izoláciu, ale aj absenciu kultúrnych podujatí a športových aktivít. Kultúra je prostriedkom komunikácie medzi sociálnymi skupinami a komunitami, vytvára celospoločenský dialóg a podporu mieru, tolerancie a úcty k humanizmu. **Je potrebné rozvíjať komplexný pohľad na fungovanie spoločnosti ako civilizácie so slobodou vyjadrovania, náboženskej tolerancie, slušného správania a empatie. Zároveň v užšom význame znamená slovo kultúra podporovať návštevu kultúrnych podujatí, expozícií a kultúrnych objektov pre**

získavanie civilizačných návykov a rozvoja estetiky a morálky. Rovnako dôležitá je aktívna forma kultúry u mladých ľudí prostredníctvom podpory umeleckého a kreatívneho vzdelávania, formálnych a neformálnych spolkov, klubov a krúžkov.

ŽSK vynaloží iniciatívu, aby sa do ŠKVP prinavrátili aj návštevy divadelných predstavení, koncertov, výstav a múzeí. V spolupráci s kultúrnymi inštitúciami a umelecky zameranými SŠ v kraji bude podporovať neformálne vzdelávanie v oblasti umenia, kultúry a histórie regiónu. Digitálna doba, ktorú žijeme a existencia množstva či už tradičných alebo novodobých digitálnych médií, prinášajú celospoločenskú potrebu základnej **mediálnej gramotnosti obyvateľstva**. Aktuálne problémy v spoločnosti, ktoré riešia celosvetovú pandemickú situáciu v súvislosti s ochorením Covid 19 alebo ozbrojený konflikt na Ukrajine, len potvrdzujú skutočnosť, že ľudia nevedia správne selektovať informácie a ich zdroje. Je dôležité, aby sa človek orientoval v oblasti médií, aby dokázal rozoznať dôveryhodné zdroje, aby vedel rozlišovať, ktoré informácie sú objektívne a ktoré sú podsúvané za nejakým účelom. Mediálna výchova na ZŠ a SŠ sa preto stáva nevyhnutnou potrebou a cestou k zabezpečeniu základnej mediálnej gramotnosti obyvateľstva do budúcnosti. Je žiaduce, aby sa mediálna výchova orientovala na najexponovanejšie témy, ako sú hrozby internetu a médií pre deti a mládež, vplyv médií na každodenný život, druhy sociálnych médií a sietí. Oblasť, ktorá je pre žiakov stredných škôl najbližšou a sú v nej aktívni, sú sociálne siete. Napriek tomu je potrebné naučiť ich rozoznať účely používania sociálnych sietí, spravovať svoje účty na sociálnych sieťach a najmä aktivizovať kritické myslenie, aby správne zhodnotili mediálne obsahy. **Do popredia vystupuje potreba rozlíšiť znaky fake news, hoaxov a overovanie pravdivosť informácií a relevantnosť zdrojov sociálnych médií.** Je výzvou najmä pre vzdelávacie inštitúcie, ktoré by problematiku mediálnej výchovy, rovnako ako aj environmentálnu, digitálnu či finančnú gramotnosť mali prirodzene zaradiť do svojich vzdelávacích a výchovných programov. ŽSK bude v spolupráci so ŠIOV, Žilinskou univerzitou a Univerzitou sv. Cyrila a Metoda v Trnave iniciovať postupné začlenenie mediálnej výchovy do rámcových učebných plánov všetkých druhov SŠ. Ako povinný všeobecnovzdelávací predmet bude začlenená do vzdelávacej oblasti človek a spoločnosť.

Vyššia úroveň poskytovaných služieb v školách/školských zariadeniach

Na dosiahnutie a zabezpečenie vyššej úrovne poskytovaných služieb v školách a školských zariadeniach slúži vykonávanie opatrení, zameraných na dodržiavanie všeobecne záväzných právnych predpisov v oblasti výchovy a vzdelávania a v oblasti stravovania. Žilinský samosprávny kraj vytvára personálne a materiálno technické podmienky pre stravovanie žiakov, ktorí majú vzhľadom na svoj zdravotný stav aj špeciálne požiadavky na stravovanie (diétne stravovanie).

Zdravie a zdravý životný štýl ovplyvňujú kvalitu života, preto sú prioritnými oblasťami, ktorým treba venovať pozornosť. Podpora a zapájanie mladých ľudí do aktívneho trávenia voľného času, zdravého životného štýlu a zdravých stravovacích návykov sú žiaduce. Vytvorenie zdravých návykov pre rozvoj zdravej populácie je nevyhnutným krokom.

Školské internáty zabezpečujú okrem výchovno-vzdelávacej činnosti žiakov aj poskytovanie ubytovania a stravovania. Žilinský samosprávny kraj pokračuje v rámci zabezpečenia kvalitných služieb v školských internátoch vo vytváraní moderných podmienok na zvyšovaní úrovne ubytovania v školských internátoch na základe požiadaviek žiakov, verejnosti na ubytovacie služby.

ZDRAVÉ A BEZPEČNÉ ŠKOLY

Hlavný cieľ: Vytvárať podmienky komplexného rozvoja osobnosti mladého človeka

Podpora rozvoja osobnosti jednotlivca a zdravé budovanie spoločenských vzťahov a vnútornej súdržnosti spoločnosti sú základným predpokladom pre vytvorenie zdravých a bezpečných škôl. Pritom je potrebné zohľadňovať rozmanitosť žiakov, ich rôznorodý potenciál, nadanie, talent, ale aj akékoľvek znevýhodnenie. Dôležitú úlohu v tomto procese popri formálnom vzdelávaní zohráva aj neformálne vzdelávanie a informálne učenie sa.

Inklúzia a budovanie kultúry, klímy v školskom prostredí

Stratégia inkluzívneho prístupu vo výchove a vzdelávaní na roky 2022-2024 v spojení s Plánom obnovy a odolnosti SR naplňajú hlavnú filozofiu inkluzívneho vzdelávania, aby sa výchova a vzdelávanie všetkých žiakov vrátane žiakov so špeciálnymi výchovnovzdelávacími potrebami, zdravotným znevýhodnením a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia realizovali na základe rovnosti a bez diskriminácie. ŽSK bude podporovať vytváranie podmienok na zvýšenie inkluzívneho vzdelávania na stredných školách odstraňovaním všetkých druhov bariér a zabezpečením dostupnej a kvalitnej podpory pre všetkých žiakov v súlade s ich výchovno-vzdelávacími potrebami. Svoju úlohu zohrá aj vzdelávanie zamestnancov škôl v tejto oblasti.

Budovanie školskej kultúry, klímy a wellbeingu v školskom prostredí je kľúčovým pre ďalší rozvoj potenciálu vo vzdelávaní a jeho kvality. Pre zvyšovanie kvality škôl je potrebné mapovať rozvojové potreby všetkých aktérov vo vzdelávaní a nasmerovať ciele školy želaným spôsobom. Žilinský samosprávny kraj sa vo vzdelávaní vydal od roku 2018 cestou budovania kultúry a klímy škôl, ktorá ovplyvňuje aj ich kvalitu. Kultúra – klíma – kvalita školy sú navzájom prepojené, aj preto sa odbor školstva a športu zameriava v tejto oblasti na neformálne vzdelávanie, mapovanie školskej a organizačnej klímy v školách a školských zariadeniach, podporu a rozvoj wellbeingu žiakov a učiteľov.

V školskom roku 2021/2022 odbor školstva a športu začal s realizáciou pilotného projektu Budovanie kultúry, klímy a mapovanie potrieb v stredných školách v ŽSK. Zámerom projektu je rozvíjať potenciál školy zvnútra, realizovať zlepšenie a zintenzívnenie života v škole s využitím tvorivého potenciálu všetkých. Projekt bol pilotne spustený v piatich vybraných a typovo rôznych školách v ZP ŽSK. Odbor školstva a športu plánuje v ďalšom období projekt rozšíriť aj na iné školy, aby sa vytvorilo vzájomne prepojené a podporujúce prostredie vo všetkých typoch škôl. Zámerom je dosiahnuť reflektovanie stavu a uvedomenie si potenciálu školy, posilňovanie rol zamestnancov a žiakov, hlbšieho uvažovania o vlastnom koncepte školy a o jej optimálnom rozvoji.

Nadväzujúc na neformálne vzdelávanie pre riaditeľov a zamestnancov škôl v oblasti klímy a školského prostredia, ktoré sa realizovalo prostredníctvom webinárov „Bezpečná škola“, „Motivácia a šport“, „Klíma školy - kvalita školy“ a „Budovanie kultúry a klímy školy“, bude OŠaŠ pokračovať v podobných aktivitách.

Podľa Plánu obnovy a odolnosti SR sa plánuje debarierizácia školských budov na všetkých úrovniach vzdelávacieho systému na odstránenie fyzických, informačných a technologických bariér v školskom prostredí. Debarierizácia zo zdrojov Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti (RRF) bude zameraná na väčšie stredné školy, kým menšie stredné školy budú debarierizované zo zdrojov európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF).

ŽSK v spolupráci so Strednou športovou školou v Žiline každoročne organizuje podujatie **Parádny deň** - projekt, ktorý na princípe tzv. „opačnej integrácie“ zaraďuje zdravých žiakov medzi mentálne a zdravotne postihnutých žiakov, ktorí spolu plnia úlohy vybraných športových disciplín. Napriek rozdielnostiam zdraví ľudia dokážu prijať a vnímať ľudí s handicapom ako rovnocenných partnerov a spolu sa navzájom od seba učiť. OŠaŠ bude aj vzhľadom na medzigeneračné a sociálne prepojenie tento projekt naďalej podporovať.

Hlavnú myšlienku a výchovný aspekt tohto podujatia sa bude snažiť preniesť aj do ostatných SŠ zavedením aktivity na podporu sociálneho cítenia a pochopenia rovnocennosti ľudí „Dňa z druhej strany“.

Bezpečné prostredie v školách

Prostriedkom na vybudovanie bezpečného školského prostredia je efektívna a cielená prevencia k prejavom rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu, extrémizmu a ostatných foriem intolerancie ako aj predchádzanie vzniku sociálno-patologických javov. Aj Národný program rozvoja výchovy a vzdelávania prináša modernizáciu metód používaných v boji s negatívnymi spoločenskými javmi. Jednou z nich je aj výchova mladej generácie ku globálnemu občianstvu, ktorá je súčasťou Agendy OSN 2030 tak, aby svet vnímali v jeho komplexnej previazanosti a aby na základe tohto poznania robili informované rozhodnutia v prospech väčšej politickej spravodlivosti a prírodnej a hospodárskej udržateľnosti.

Evalvácia a autoevalvácia v oblasti školského prostredia, t. j. školskej klímy a organizačnej klímy škôl v ZP ŽSK patrí medzi priority odboru školstva a športu v rámci prevencie kriminality, budovania kultúry škôl, pozitívnej klímy na školách a v školskej komunite.

ŽSK v rámci podpory vzdelávania v oblasti prevencie kriminality pre aktérov vo vzdelávaní bude naďalej realizovať spoluprácu s Centrom pedagogicko-psychologického poradenstva v Žiline a Okresným úradom Žilina, s ktorými organizuje online stretnutia s názvom „Okrúhly stôl k prevencii kriminality v Žilinskom kraji“. Cieľom stretnutí je naďalej metodická podpora koordinátorov prevencie kriminality, riešenie konkrétnych potrieb pedagógov, žiakov, rodičov v záujme neustáleho zlepšovania pozitívne ladennej klímy v školskom prostredí, odovzdávanie skúseností a príkladov dobrej praxe.

Úspešná spolupráca OŠaŠ s Informačnou kanceláriou pre obete Žilina, odborom prevencie kriminality kancelárie ministra vnútra SR, bude pokračovať s cieľom informovať a zlepšiť prístup obetí trestných činov k službám. V Žilinskom kraji sú vytvorené dve kontaktné miesta v Žiline a v Ružomberku. Informácie pre pomoc obetiam trestných činov sú pravidelne zverejňované na stránke www.mojustredna.sk, kde si školy i široká verejnosť môžu stiahnuť vždy aktuálne informácie v podobe plagátov a brožúr.

Mládež a šport a zmysluplné trávenie voľného času

Politika mládeže neznamena vzbudzovať záujem mládeže o politiku, ale prináša opatrenia, ktorými chce ŽSK pomáhať mladým ľuďom zmysluplne tráviť voľný čas. Informuje, ako sa aktívne zapájať do spoločnosti, ako jednoduchšie získať prácu, ako naplňovať ich ambície prostredníctvom podpory formálneho, neformálneho vzdelávania a dobrovoľníctva. Sekcia pre mládež ŽSK v roku 2021 spracovala Koncepciu práce s mládežou v Žilinskom kraji na roky 2021-2028 (2030), ktorú na začiatku roka 2022 Zastupiteľstvo ŽSK schválilo. Pri stanovovaní cieľov bude OŠaŠ svojimi aktivitami túto koncepciu dopĺňať a podporovať.

Kľúčové oblasti rozvoja práce s mládežou:

- neformálne vzdelávanie
- dobrovoľníctvo
- sociálna inklúzia
- digitálna transformácia
- udržateľné životné prostredie
- fyzické a psychické zdravie

Jednou z oblastí záujmu je participácia mládeže na celospoločenskom živote. Dlhoročnú tradíciu v ŽSK mal krajský stredoškolský parlament. Jeho členmi boli zástupcovia bývalých žiackych školských rád všetkých SŠ Žilinského kraja bez ohľadu na zriaďovateľa. OŠaŠ sa v ďalšom procese bude sústreďovať na nové nastavenie fungovania Krajského mládežníckeho parlamentu v Žilinskom kraji a prípravu jeho nového štatútu. Cieľom je, aby sa mládež v kraji aktívne podieľala na spoločenskom dianí v ňom, osvojila si princípy parlamentarizmu a aby iniciovala aktivity, ktoré sú v záujme mladých ľudí.

ŽSK v rámci práce s mládežou plánuje naďalej vykonávať aktivity a vytvárať možnosti pre SŠ vo svojej ZP zapájať sa do grantových programov, ktoré sú zamerané na podporu mládeže a prevencie kriminality a sociálno-patologických javov, podporu budovania pozitívnej klímy v školách a wellbeingu. V rámci grantových programov odboru školstva a športu sa školy môžu aktívne zapojiť do projektovej činnosti na podporu komunitného života a aktívneho trávenia voľného času.

OŠaŠ v rámci grantového programu „**Podaj mi ruku**“ realizuje výzvy zamerané na:

- podporu školskej komunity s cieľom vytvorenia prostredia „**zdravej školy**“
 - podporu mládeže, mládežníckej politiky v kraji
 - podporu neformálneho vzdelávania mládeže
 - podporu tvorivosti a podnikavosti mládeže
 - podporu nachádzania nových riešení vo vymedzených oblastiach - komunitný život mládeže
 - podporu budovania tvorivého a inšpiratívneho prostredia s cieľom predchádzať vzniku negatívnych sociálno-patologických javov
 - podporu hľadania možností a riešení pri už vzniknutých negatívnych javoch v škole
- V oblasti **športu** je cieľom ŽSK pracovať na systémovom riešení generačného problému pohybovej pasivity mládeže a zvyšovaní možností zmysluplného využívania voľného času. Vytvára tak podmienky na športové aktivity, vrátane ich organizačného zabezpečenia a udržiavania. Plánuje rozširovať a modernizovať potrebnú športovú infraštruktúru, ktorú využíva široká verejnosť.

S cieľom posilniť **sociálnu integráciu** osôb so zdravotným znevýhodnením prostredníctvom športu v Žilinskom kraji bolo podpísané Memorandum o spolupráci medzi ŽSK a Slovenským paralympijským výborom. Vytvára sa tak model spolupráce pri rozvoji a podpore paralympijského športu a športových aktivít stredoškolskej mládeže.

Talent, kreativita, jedinečnosť mládeže bude naďalej podporovaná z grantového programu „**Talentovaná mládež**“, pričom grantová výzva je určená pre školy a školské zariadenia v ZP ŽSK.

OŠaŠ v rámci grantového programu „**Vráťme šport do škôl**“ realizuje výzvy zamerané na:

- modernizáciu a rekonštrukciu existujúcej športovej infraštruktúry
- výstavbu novej športovej infraštruktúry
- zlepšenie materiálno-technického zabezpečenia športovísk a ihrísk
- sprístupnenie športovísk žiakom a verejnosti s hendikepom.

Dalej sa zameriava na:

- pasportizáciu športovísk a ihrísk v ZP ŽSK
- mapovanie aktivít na podporu športu na stredných školách
- mapovanie a podporu reprezentantov SR v športe na stredných školách
- mapovanie zapojenia žiakov na stredných školách do športových aktivít

Odbor školstva a športu sa zameria v oblasti **podpory a rozvoja mládeže** najmä na:

- organizovanie športovo-vedomostnej súťaže pre stredné školy zameranej na prevenciu kriminality mládeže - **Župná kalokagatia**
- podporu škôl v zapájaní do športových aktivít „Európskeho týždňa športu“ a do kampane pohybových aktivít „BeActive“,
- podporu olympionizmu a spoluprácu so SOŠV,
- neformálne vzdelávanie v oblasti športu, motivácie a odolnosti,
- na podporu všetkých aktivít v oblasti vytvárania vhodného a rozvíjajúceho prostredia pre mládež a šport, čím sa iniciuje vznik platforiem spolupráce,
- podporu talentu, kreativity, jedinečnosti mládeže, ktorá je podporovaná z grantového programu „**Talentovaná mládež**“,
- podporu systémových riešení generačného problému pohybovej pasivity,
- vytváranie podmienok pre výchovu vrcholových športovcov ako budúcich spoločenských vzorov detí a mládeže,
- podporu a vytváranie podmienok športovcov s hendikepom.

Environmentálna výchova

Zmena klímy mení a ohrozuje život na celej Zemi. Vzhľadom na skutočnosť, že environmentálne povedomie občanov na Slovensku je nedostačujúce, javí sa potreba jeho zvýšenia a povedomia o prírodných a kultúrnych hodnotách územia, ako aj zmeny správania a nastavenia hodnôt, ako nevyhnutná. Nielen výchova v školách, ale najmä zmena správania jednotlivca a skupín môže prispieť k zlepšeniu životného prostredia. Výchova a vzdelávanie mladej generácie k ľudským právam, k trvalej udržateľnosti a o možných následkoch klimatických zmien zabezpečia vedenie žiakov k aktívnemu občianstvu vo formálnom, neformálnom a celoživotnom vzdelávaní.

Zavedením kurikulárnej reformy na ZŠ v oblasti environmentálnej a klimatickej výchovy sa environmentálne cítenie a výchova prirodzene stanú súčasťou vyučovacieho procesu prostredníctvom prierezových tém v jednotlivých predmetoch na všetkých typoch SŠ. ŽSK je zapojený do projektu na podporu efektívneho riadenia kvality ovzdušia „Zlepšenie

implementácie programov na zlepšenie kvality ovzdušia na Slovensku posilnením kapacít a kompetencií regionálnych a miestnych orgánov a podporou opatrení v oblasti kvality ovzdušia.“ Rovnako Nízkouhlíková stratégia ŽSK v snahe iniciovať zlepšenie kvality životného prostredia na regionálnej úrovni pomáha riešiť globálne environmentálne problémy. Prostredníctvom projektu „Kvalita životného prostredia“ otvára nové možnosti na znižovanie tvorby emisií CO₂ a zvyšovanie energetickej efektívnosti prevádzky budov škôl a školských zariadení. Aktivity uvedených projektov budú implementované v SŠ. Osobitnú pozornosť na školách je nutné venovať zodpovednej spotrebe v doprave, spolu so zabezpečením efektívneho a bezpečného parkovania bicyklov/kolobežiek, ako aj spotrebe v stravovaní a ošatení. V jednotlivých regiónoch propagovať miestne lokálne potraviny.

OŠaŠ v spolupráci so Žilinskou univerzitou v rokoch 2021 - 2023 realizoval vo väčšine škôl v ZP ŽSK environmentálny workshop na zlepšenie informovanosti verejnosti na úseku ochrany prírody a krajiny. Naďalej bude podporovať workshopy, environmentálne projekty vyhlásené MŠVVaŠ SR a ekologické opatrenia za účelom vytvárania a zveľaďovania infraštruktúry budov a areálov škôl.

Niekoľko škôl je dlhodobo zapojených do medzinárodného programu Zelená škola, ktorý sa snaží v školách rozvíjať environmentálnu uvedomelosť a aktívne občianstvo. Nový PHRSR ŽSK v rámci prioritnej oblasti 2 - životné prostredie definuje víziu kraja do roku 2030. ŽSK vyčlenil 5 špecifických cieľov, z ktorých jeden sa venuje len rozvoju environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvetu v stredných školách. V rámci prvých krokov má v pláne zistiť aktuálny stav environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvetu v stredných školách v ZP ŽSK a zostaviť ponuku environmentálnych programov a aktivít, ktoré ponúkajú subjekty v ŽK.

Modernizácia a rekonštrukcia školskej infraštruktúry

Cieľom Žilinského samosprávneho kraja je vytvárať pre žiakov v školských zariadeniach podmienky na zabezpečenie kvalitného výchovno-vzdelávacieho procesu, ktorý im umožní prehlbovať si získané vedomosti v škole, využívať potenciál a získavať nové poznatky a zručnosti, a to i v čase po vyučovaní. K vytvoreniu kvalitných podmienok patrí predovšetkým modernizácia materiálno-technického vybavenia školských zariadení, znižovanie modernizačného dlhu budov a zlepšovanie úrovne poskytovaných služieb, podpora a realizácia spoločensko-vedných, kultúrnych a športových aktivít, venovaných i efektívnemu využitiu voľného času v školských zariadeniach.

Svojou činnosťou sa ŽSK bude zameriavať na modernizáciu škôl a školských zariadení, revitalizáciu športovísk a ihrísk. Naďalej bude ŽSK podporovať školy v budovaní:

- coworkingových priestorov (spoločný priestor pre zdieľanie, tímovú prácu a iné)
- oddychových zón
- zelených tried
- čítární a relaxačných miestností
- študentských klubov pre školský parlament

Navrhované úlohy vyplývajúce zo stratégie						
Strategický cieľ č. 1: Vytváranie vhodného prostredia pre výchovu, vzdelávanie a trávenie voľného času pre deti a mládež						
Kód úlohy	Úloha	Popis úlohy	Merateľný ukazovateľ	Zodpovedný subjekt	Súčinný subjekt	Časový horizont
1.2.1.	Preventívne aktivity v školách zamerané na elimináciu sociálno-patologických javov	Každá škola uskutočňuje samostatne preventívne aktivity v spolupráci s odborníkmi na tému.	počet preventívnych aktivít, počet škôl, počet účastníkov	SŠ	verejné inštitúcie, neziskový sektor, OŠaŠ	23-28
1.2.7.	Vzdelávanie	Vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov a pracovníkov s mládežou v oblasti prevencie kriminality a eliminácie negatívnych javov.	počet preventívnych aktivít, počet škôl, počet účastníkov	SŠ, OŠaŠ	verejné inštitúcie, neziskový sektor	23-28
1.2.7.	Budovanie kultúry, klímy a mapovanie potrieb v školskom prostredí	Systematická práca so školami na zvyšovaní kvality školského prostredia.	počet škôl	SŠ, OŠaŠ	verejné inštitúcie, neziskový sektor	23-28
1.3.1.	Organizovanie súťaží a podujatí pre mládež na tému prevencie kriminality	Aktivity zamerané na podporu mládežníckej komunity (športové aktivity, enviromentálne, dobrovoľníctvo, neformálne vzdelávanie, Mládežnícky parlament...)	počet súťaží, počet škôl, počet účastníkov	SŠ, OŠaŠ	verejné inštitúcie, neziskový sektor	23-28
	Grantové programy OŠaŠ - Vráťme šport do škôl	podpora budovania motivujúceho športového prostredia	počet podporených projektov	SŠ, OŠaŠ		23-28
	Grantové programy OŠaŠ - Podaj mi ruku	podpora mládežníckej komunity	počet podporených projektov	SŠ, OŠaŠ		23-28
	Grantové programy OŠaŠ - Talentovaná mládež	podpora talentu	počet podporených projektov	SŠ, OŠaŠ		23-28
Strategický cieľ č. 4: Navyšovanie ochrany verejných priestorov a pocitu bezpečia						
Kód úlohy	Úloha	Popis úlohy	Merateľný ukazovateľ	Zodpovedný subjekt	Súčinný subjekt	Časový horizont
4.2.1.	Rozvoj enviromentálnej témy na SŠ	vzdelávacie aktivity, budovanie enviro centra pre osvetovú a informačnú činnosť	počet aktivít, počet účastníkov, oslovených	SŠ, OŠaŠ, ŽSK	verejné inštitúcie, neziskový sektor	23-28
Strategický cieľ č. 5: Posilnenie dôvery v štátne inštitúcie a systém trestného súdnictva						
Kód úlohy	Úloha	Popis úlohy	Merateľný ukazovateľ	Zodpovedný subjekt	Súčinný subjekt	Časový horizont

Strategický cieľ č. 6: Pokrok v prevencii kriminality						
Kód úlohy	Úloha	Popis úlohy	Merateľný ukazovateľ	Zodpovedný subjekt	Súčinný subjekt	Časový horizont
6.2.3.	Evalvácia a autoevalvácia školského prostredia (v rámci SŠ, za kraj)	Dotazníkový prieskum.	% vývoj jednotlivých negatívnych javov na školách	SŠ, OŠaŠ	verejné inštitúcie, neziskový sektor	23-28
6.2.3.	Budovanie kultúry, klímy a mapovanie potrieb v školskom prostredí	Systematická práca so školami na zvyšovaní kvality školského prostredia.	počet škôl	SŠ, OŠaŠ	verejné inštitúcie, neziskový sektor	23-28

6.1.2.4 Sociálny odbor

zabezpečuje preventívnu činnosť v oblasti predchádzania nárastu sociálnopatologických javov prostredníctvom zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK, siete poradenských centier, neverejných poskytovateľov a akreditovaných subjektov. Aktivity spojené s prevenciou kriminality a inej protispoločenskej činnosti sú uskutočňované s cieľom zabezpečiť realizovanie prevencie na predchádzanie a zamedzenie nárastu sociálnopatologických javov na území ŽSK.

Sociálny odbor ŽSK má vypracované 3 strategické dokumenty:

1. **Koncepciu rozvoja sociálnych služieb na roky 2019 – 2023** (aktuálne sa pracuje na novej Koncepcii rozvoja sociálnych služieb na roky 2024 – 2031) <https://www.zilinskazupa.sk/sk/rozvojove-dokumenty-zsk/rozvojove-dokumenty/smart-koncepcia-oblasti-socialnych-inovacii-zilinskeho-samospravneho-kraja-roky-2021-2025-vyhľadom-do-roku-2030.html>
2. **Smart koncepciu v oblasti sociálnych inovácií Žilinského samosprávneho kraja na roky 2021 - 2025 s výhľadom do roku 2030** <https://www.zilinskazupa.sk/sk/strategicke-dokumenty-zsk/rozvojove-dokumenty/smart-koncepcia-oblasti-socialnych-inovacii-zilinskeho-samospravneho-kraja-roky-2021-2025-vyhľadom-do-roku-2030.html>
3. **Regionálny akčný plán na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách v Žilinskom kraji na obdobie 2020 – 2022** (aktuálne pracujeme na jeho aktualizácii) <https://www.zilinskazupa.sk/sk/aktuality/aktuality/regionalny-akcny-plan-zilinskeho-samospravneho-kraja-prevenciu-eliminaciu-nasilia-pachaneho-zenach-obdobie-2020-20.html>

Hlavné strategické ciele odboru sociálnych vecí v oblasti prevencie kriminality sú:

- zamerať pozornosť na zvýšenie kvality poskytovania sociálnych služieb a sociálneho poradenstva,
- podporovať rozvoj sociálnych vzťahov,
- vytvárať ochranu pred negatívnym dopadom sociálnej patológie,
- vytvárať a posilňovať bezpečné prostredie pre klientov zariadení sociálnych služieb,

- zvyšovať informovanosť zamestnancov, prijímateľov sociálnych služieb, rodinných príslušníkov a verejnosť o možnostiach pomoci a podpory pre osoby s ťažkým zdravotným postihnutím alebo nepriaznivým zdravotným stavom, osoby ohrozené správaním iných osôb alebo, ak sa stali obeťou správania iných osôb a osoby ktoré nemajú zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb.
- Sociálne služby zameriavame na:
 - prevenciu vzniku nepriaznivej sociálnej situácie, riešenie nepriaznivej sociálnej situácie alebo zmiernenie nepriaznivej sociálnej situácie fyzickej osoby, rodiny alebo komunity,
 - zachovanie, obnovu alebo rozvoj schopnosti fyzickej osoby viesť samostatný život a na podporu jej začlenenia do spoločnosti,
 - zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb fyzickej osoby,
 - riešenie krízovej sociálnej situácie fyzickej osoby a rodiny,
 - prevenciu sociálneho vylúčenia fyzickej osoby a rodiny,
 - zabezpečenie starostlivosti o dieťa z dôvodu situácie v rodine, ktorá vyžaduje pomoc pri starostlivosti o dieťa.

ŽSK je zriaďovateľom **26 zariadení poskytujúcich sociálnu službu** (ďalej len „SS“) s celoročným a týždenným pobytom, ambulantnou formou alebo terénnou formou podľa jednotlivých druhov sociálnych služieb. ŽSK na základe originálnej pôsobnosti v zmysle **zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách** a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov zabezpečuje poskytovanie sociálnej služby v útulku, v domove na polceste, v zariadení núdzového bývania, v zariadení dočasnej starostlivosti o deti, v zariadení podporovaného bývania, v rehabilitačnom stredisku, v domove sociálnych služieb, v špecializovanom zariadení a v integračnom centre, podpory samostatného bývania, tlmočnickej služby, poskytuje základné sociálne poradenstvo, zabezpečuje poskytovanie sociálneho poradenstva, služby včasnej intervencie a špecializovaného sociálneho poradenstva.

Vyšší územný celok v zmysle **zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kurately** a o zmene a doplnení niektorých zákonov pri výkone samosprávnej pôsobnosti utvára podmienky:

1. na organizovanie opatrení podľa § 10 a 11, čo sú opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na predchádzanie vzniku krízových situácií v rodine sú najmä:
 - a) organizovanie alebo sprostredkovanie účasti na programoch, tréningoch a aktivitách zameraných na podporu plnenia rodičovských práv a povinností, plnenia funkcií rodiny, na utváranie a upevňovanie vzťahov medzi manželmi, medzi rodičmi a deťmi, rozvoj schopností riešiť problémové situácie a adaptovať sa na nové situácie,
 - b) organizovanie svojpomocných aktivít na podporu plnenia funkcií rodiny a na podporu rozvoja rodičovských zručností,
 - c) organizovanie alebo sprostredkovanie účasti na programoch a aktivitách zameraných na predchádzanie sociálno-patologickým javom,

- d) sprostredkovanie kultúrnych, záujmových a iných aktivít zameraných na podporu vhodného využívania voľného času detí.
2. na zabezpečenie priaznivého psychického vývinu, fyzického vývinu a sociálneho vývinu dieťaťa, vykonávanie rodičovských práv a povinností a vykonávanie výchovných opatrení,
 3. na pomoc deťom, plnoletým fyzickým osobám a rodinám, ktoré sa nachádzajú v krízovej situácii, podľa potrieb obyvateľov svojho územia,
 4. na prípravu obyvateľov svojho územia, ktorí majú záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, na náhradnú rodinnú starostlivosť a na prípravu na profesionálne vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti,
 5. na opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa § 33 ods. 12 (Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately alebo zariadenie, kde bolo dieťa umiestnené, alebo akreditovaný subjekt poskytuje dieťaťu, ktorému bola sprostredkovaná náhradná rodinná starostlivosť podľa tohto zákona, a fyzickej osobe, ktorej bolo dieťa zverené do náhradnej rodinnej starostlivosti, podľa potreby a s ich súhlasom pomoc a sociálne poradenstvo na uľahčenie plnenia účelu náhradnej rodinnej starostlivosti),
 6. na organizovanie sociálnych programov najmä pre drogovovo závislých a inak závislých obyvateľov svojho územia, obyvateľov po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody, obyvateľov po ukončení resocializačného programu.
 7. spolupracuje s obcami, orgánmi sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, akreditovanými subjektmi a ďalšími právnickými osobami a fyzickými osobami, ktoré pôsobia v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa tohto zákona v oblasti predchádzania a zamedzenia nárastu sociálnopatologických javov.

Odbor sociálnych vecí ŽSK každoročne od roku 2010 ***zabezpečuje realizovanie prevencie na predchádzanie a zamedzenie nárastu sociálnopatologických javov na území ŽSK*** na základe výzvy ŽSK v zmysle ***VZN č. 21/2010*** o podmienkach poskytovania finančného príspevku na vykonávanie opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately subjektu na území Žilinského samosprávneho kraja na základe výzvy Žilinského samosprávneho kraja.

Výzvy sa zameriavajú na oblasti prevencie vzniku krízových situácií v rodine a na obmedzenie a odstraňovanie negatívnych vplyvov najmä na:

1. Organizovanie a sprostredkovanie nízkoprahových programov, tréningov a aktivít zameraných na primárnu prevenciu sociálno-patologických javov u detí a mladých dospelých (alkoholizmus, látkové/nelátkové závislosti, šikana, kriminalita a pod.).
2. Organizovanie preventívnych programov, tréningov a aktivít zameraných na problematiku predchádzania násilia páchaného na deťoch - prevencia syndrómu CAN ,kybernetické násilie, sexuálne zneužívanie a pod.

3. Organizovanie preventívnych programov, tréningov a aktivít zameraných na edukáciu detí a mladých dospelých a podporu vhodného využívania voľného času detí a mladých dospelých.
4. Organizovanie preventívnych programov, tréningov a aktivít zameraných na rómsku problematiku s dôrazom na sociálnu inklúziu a primárnu prevenciu sociálnopatologických javov u detí a mladých dospelých.

Výzvy sú každoročne zverejnené na oficiálnej stránke ŽSK (www.regionzilina.sk) a na úradnej tabuli ŽSK.

V zmysle VZN č. 20/2010 o podmienkach poskytovania finančného príspevku na vykonávanie opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na základe žiadosti subjektu na území Žilinského samosprávneho kraja ŽSK poskytuje finančný príspevok na základe žiadosti subjektu, ktorý vykonáva opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na území ŽSK v súlade s ustanovení §88 ods. 4 zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Oblasti na ktoré sú podporené subjekty zamerané:

1. Komplexné poradenstvo v oblasti náhradnej rodinnej starostlivosti a opatrenia sociálnoprávnej ochrany v primárnej, sekundárnej aj terciárnej prevencii pre deti v krízovej situácii a ich rodiny. Cieľová skupina – náhradné rodiny, žiadatelia o náhradné rodičovstvo, sprostredkovanie náhradnej rodinnej starostlivosti, rodiny v kríze.
2. Poskytnutie poradenských služieb, pomoc rizikovým – znevýhodneným skupinám, ale aj pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov. Cieľová skupina – znevýhodnené skupiny osôb, ktoré sa dostali do nepriaznivej situácie vlastným aj nevlastným pričinením, tzn. zdravotne znevýhodnení, osamelé ženy, prepustení z výkonu trestu (penitenciárna a postpenitenciárna), deti a mládež s poruchami správania, rodiny z ktorých pochádzajú.

Žilinský samosprávny kraj zabezpečuje a vytvára podmienky na znižovanie a eliminovanie násilia páchaného na ženách. ŽSK spolupracuje a finančne podporuje aj neverejných poskytovateľov sociálnych služieb krízovej intervencie, ktorí sú zameraní aj na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách a v rodinách. Cieľom v oblasti prevencie je predchádzať vzniku násilia a akejkoľvek situácie, ktorá prispieva k vzniku a tolerancii násilia. Efektívna prevencia násilia páchaného na ženách a deťoch je založená na zvyšovaní podvedomia spoločnosti o závažnosti a negatívnych dôsledkoch násilia páchaného na ženách a propagácii nulovej tolerance voči násiliu.

ŽSK v rámci skvalitnenia sociálnych služieb od roku 2014 zriadil **10 centier sociálneho poradenstva**, ktoré sú umiestnené pri zariadeniach sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK:

- Poradenské centrum Čadca, Horelica 107, Čadca;
- Poradenské centrum Kysucké Nové Mesto, Belanského 12/8, Kysucké Nové Mesto;
- Poradenské centrum Liptovský Hrádok, Sady M. R. Štefánika 66/3, Liptovský Hrádok;
- Poradenské centrum Zákamenné, Vyšný Koniec 559, Zákamenné;
- Poradenské centrum Ružomberok, Riadok 8, Ružomberok;

- Poradenské centrum Likavka, Likavka 9, Likavka;
- Poradenské centrum Turie, Turie 296, Turie;
- Poradenské centrum Terchová, A. Hlinku 2348, Terchová;
- Poradenské centrum Dolný Kubín, M. Hattalu 2161, Dolný Kubín;
- Poradenské centrum Liptovský Mikuláš, Palúčanská 25, Liptovský Mikuláš.

Hlavným cieľom je poskytnúť odbornú pomoc a poradenstvo občanom, teda aj ženám a deťom, ktoré sú vystavené násiliu v rámci daného regiónu a podľa potreby aj odporučiť a sprostredkovať im ďalšiu odbornú pomoc.

ŽSK má ďalej **zriadené bezplatné poradne**, kde sa môže občan obrátiť so svojimi problémami, ťažkosťami, otázkami a pod., kde dostane právne, sociálne poradenstvo a poradenstvo ohľadom poskytovania zdravotnej starostlivosti.

- ***Sociálna poradňa*** - poradenstvo je zamerané na poskytovanie informácií ohľadom posúdenie odkázanosti žiadateľa na sociálnu službu v prípade nepriaznivého zdravotného stavu a potreby celodennej starostlivosti, pomoc pri zabezpečovaní poskytovania sociálnych služieb v zariadeniach sociálnych služieb a ďalších možnostiach riešenia sociálnej situácie občana.
- ***Právna poradňa*** - bezplatnú právnu poradňu môže využiť obyvateľ Žilinského kraja, ktorý potrebuje právnu radu v oblasti občianskeho práva, rodinného alebo pracovného práva. Právna poradňa je určená fyzickým osobám – nepodnikateľom právne rady preto neposkytujeme podnikateľom. Rovnako neposkytujeme právne rady v oblasti trestného práva a práva sociálneho zabezpečenia (napr. dôchodkové veci, sociálne dávky). Právne poradenstvo je poskytované formou osobnej ústnej konzultácie v trvaní cca. 30 minút;
- ***Zdravotnícka poradňa*** - pracovníci odboru zdravotníctva ŽSK budú k dispozícii pre otázky občanov týkajúce sa poskytovania zdravotnej starostlivosti.

<https://www.zilinskazupa.sk/sk/bezplatne-poradne/bezplatne-poradne.html>

ŽSK zriadil v roku 2018 **Nadáciu pre podporu rodiny** a **Rodinné centrum pomoci**. Sú to 2 nástroje komplexnej pomoci jednotlivcom a rodinám, ktoré sa v dôsledku živej pohromy, závažného a náhleho ochorenia alebo tragickej udalosti nemôžu realizovať v riadnom sociálnom prostredí. Pomoc rodinám a jednotlivcom môže byť poskytovaná aj pri znížení pracovnej schopnosti žiadateľa rodiny. Nadácia svojimi zdrojmi získanými predovšetkým z rozpočtu ŽSK bude za transparentných podmienok darcom podpory pre rodiny a jednotlivcov a bude získavať ďalšie finančné zdroje zo súkromných i verejných zdrojov. Rodinné centrum pomoci je pracoviskom prevencie patologických javov a krízy v rodine, pôsobí ako poradenské centrum a centrum konkrétnej pomoci jednotlivcom a rodinám v regióne. Poskytuje sociálne, psychologické a právne poradenstvo a poskytuje aj finančnú pomoc. Úzko spolupracuje s inými organizáciami v regióne.

<https://www.zilinskazupa.sk/sk/samosprava/nadacia-zsk-centrum-rodinu/>

Navrhované úlohy vyplývajúce zo stratégie						
Strategický cieľ č. 1: Vytváranie vhodného prostredia pre výchovu, vzdelávanie a trávenie voľného času pre deti a mládež						
Kód úlohy	Úloha	Popis úlohy	Merateľný ukazovateľ	Zodpovedný subjekt	Súčinný subjekt	Časový horizont
1.1.1.	preventívne aktivity zamerané na predchádzanie sociálnopatologických javov v zariadeniach sociálnych služieb pre seniorov	organizovanie besied, prednášok, seminárov zameraných na predchádzanie a zamedzenie sociálnopatologických javov (napr. na ochranu práv, života, zdravia, dôstojnosti seniorov, a pod.)	počet prednášok, besied, seminárov	organizácie sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK,	ŽSK	23-28
1.1.1.	preventívne aktivity zamerané na predchádzanie sociálnopatologických javov v zariadeniach sociálnych služieb pre osoby so zdravotným postihnutím	organizovanie besied, prednášok, seminárov zameraných na predchádzanie a zamedzenie sociálnopatologických javov (napr. na ochranu práv osôb so zdravotným postihnutím, dodržiavanie práv a právom chránených záujmov, na ochranu života, zdravia, dôstojnosti a pod.)	počet prednášok, besied, seminárov	organizácie sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK,	ŽSK	23-28
1.1.1.	preventívne aktivity zamerané na predchádzanie sociálnopatologických javov v zariadeniach sociálnych služieb pre osoby ohrozené správaním iných osôb alebo, ak sa stali obeťou správania iných osôb	organizovanie besied, prednášok, seminárov zameraných na predchádzanie a zamedzenie sociálnopatologických javov (napr. na predchádzanie a elimináciu násilia páchaného na ženách a v rodinách, týranie, zneužívanie a zanedbávanie detí a pod.)	počet prednášok, besied, seminárov	organizácie sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK,	ŽSK	23-28

1.1.1.	Výzvy na vykonávanie opatrení za účelom predchádzania a zamedzenia nárastu sociálnopatologických javov na území ŽSK	<p>Žilinský samosprávny kraj v zmysle VZN č. 21/2010 o podmienkach poskytovania finančného príspevku na vykonávanie opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately subjektu na území Žilinského samosprávneho kraja na základe výzvy Žilinského samosprávneho kraja na predchádzanie a zamedzenie nárastu sociálnopatologických javov na území ŽSK vypisuje každoročne výzvy v oblasti prevencie vzniku krízových situácií v rodine a na obmedzenie a odstraňovanie negatívnych vplyvov na predkladanie žiadostí o finančný príspevok z rozpočtu ŽSK zameraných na:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Organizovanie a sprostredkovanie nízkoprahových programov, tréningov a aktivít zameraných na primárnu prevenciu sociálnopatologických javov u detí a mladých dospelých (alkoholizmus, látkové/nelátkové závislosti, šikana, kriminalita a pod.). 2. Organizovanie preventívnych programov, tréningov a aktivít zameraných na problematiku predchádzania násilia páchaného na deťoch - prevencia syndrómu CAN, kybernetické násilie, sexuálne zneužívanie a pod. 3. Organizovanie preventívnych programov, tréningov a aktivít zameraných na edukáciu detí a mladých dospelých a podporu vhodného využívania voľného času detí a mladých dospelých. 4. Organizovanie preventívnych programov, tréningov a aktivít zameraných na rómsku problematiku s dôrazom na sociálnu inklúziu a primárnu prevenciu sociálnopatologických javov u detí a mladých dospelých. 	počet podporených projektov z celkového počtu zaslaných žiadostí o finančný príspevok	ŽSK	akreditované subjekty, subjekty, ktoré vykonávajú opatrenia podľa zákona na predchádzanie vzniku krízových situácií v rodine, obec	23-28
--------	---	--	---	-----	--	-------

1.1.3.	podpora sociálnych poradenských centier	podpora poradenských centier, poskytujúcich základné a špecializované sociálne poradenstvo zamerané na pomoc osôb ohrozených správaním iných osôb alebo, ak sa stali obeťou správania iných osôb	počet poradenských centier, počet poradenstiev v poradenských centrách, výška finančných prostriedkov poskytnutých zo ŽSK	ŽSK	organizácie sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK, neverejní poskytovatelia sociálnych služieb,	23-28
1.1.3.	podpora sociálnych služieb krízovej intervencie spojenej s ubytovaním, vrátane možnosti utajeného ubytovania	podpora zariadení núdzového bývania, útulku a domova na polceste	počet zariadení a miest v zariadení núdzového bývania, útulku a domova na polceste, výška finančných prostriedkov poskytnutých zo ŽSK na dotknuté ZSS krízovej intervencie	ŽSK	organizácie sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK, neverejní poskytovatelia sociálnych služieb,	23-28
Strategický cieľ č. 6: Pokrok v prevencii kriminality						
Kód úlohy	Úloha	Popis úlohy	Merateľný ukazovateľ	Zodpovedný subjekt	Súčinný subjekt	Časový horizont
6.1.2	Edukačná činnosť pre zamestnancov zariadení sociálnych služieb zameraná na predchádzanie a zamedzenie sociálnopatologických javov v zariadeniach sociálnych služieb	organizovanie vzdelávacích aktivít (besied, prednášok, seminárov a workshopov) zameraných na predchádzanie a zamedzenie sociálnopatologických javov prioritne zameraných na ochranu práv, života, zdravia, dôstojnosti seniorov, osôb s ťažkým zdravotným postihnutím, osôb ohrozených správaním iných osôb, alebo obetí správania iných osôb a pod.)	počet vzdelávacích aktivít a počet vyvzdelaných zamestnancov zariadení sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK	organizácie sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK,	ŽSK	23-28

6.1.2.5 Odbor zdravotníctva

Odbor zdravotníctva plní úlohy vyplývajúce pre samosprávny kraj z prechodu pôsobnosti z orgánov štátnej správy na vyššie územné celky, úlohy vyplývajúce z platnej legislatívy za oblasť zdravotníctva (zdravotná starostlivosť, jej rozsah a služby s ňou súvisiace a pod.), dohľad nad zdravotnou starostlivosťou a zdravotným poistením, v spolupráci s ďalšími organizačnými útvarmi úradu vykonáva činnosť riadiaceho, metodického a kontrolného orgánu v zdravotníckych OvZP v oblasti manažmentu, ľudských zdrojov, kvality služieb a ekonomiky.

Odbor zdravotníctva rieši činnosti spojené s ochranou verejného zdravia. Podieľa sa na príprave a realizácii projektov z fondov EÚ.

Oddelenie poskytovania zdravotných služieb riadi zdravotnícke OvZP, vypracováva návrhy, koncepcie rozvoja priorít zdravotnej starostlivosti v rámci svojej pôsobnosti, participuje na tvorbe rozpočtu pre OvZP.

Pracovisko výkonu správy zdravotníctva vydáva povolenie na prevádzkovanie zdravotníckych zariadení, zabezpečuje plnenie úloh uložených MZ SR týkajúcich sa zdravotníctva, spolupracuje s MZ SR pri zabezpečovaní jednotnej prípravy zdravotníctva na obranu štátu. Preberá do úschovy a zabezpečuje odovzdanie zdravotnej dokumentácie, určuje obvody pre všeobecných lekárov pre deti a dorast, všeobecných lekárov pre dospelých, pre stomatológov a gynekológov, schvaľuje ordinačné hodiny, rieši problémy a sťažnosti súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti, vydáva povolenie na činnosť verejných lekární, pobočiek verejných lekární a výdajní zdravotníckych pomôcok, kontroluje zaobchádzanie s omamnými a psychotropnými látkami na svojom území

Pracovisko analýz a kontroly vykonáva komplexnú analytickú činnosť a predkladá podklady a návrhy riešení pre strategickú, rozhodovaciu a investičnú činnosť odboru zdravotníctva.

Pracovisko centier zdravotnej starostlivosti vykonáva činnosti súvisiace so správou centier zdravotnej starostlivosti (vypracováva návrhy a koncepcie opráv/rekonštrukcií a zhodnocovaní majetku (budov) centier zdravotnej starostlivosti, vedie evidenciu hnutel'ného a nehnuteľného majetku – zaraďovania a vyrad'ovanie - v správe pracoviska.

Stratégia odboru zdravotníctva stojí na troch pilieroch: dostupnosť, kvalita a prevencia pričom pacient stojí v strede záujmu. Prostredníctvom rôznych projektov a aktivít sa OZ snaží zabezpečiť dostupnú a kvalitnú úroveň poskytovania zdravotnej starostlivosti.

Cieľom Odboru zdravotníctva je zabezpečiť moderné, dostupné, kvalitné a efektívne služby zdravotnej starostlivosti pre pacientov v kraji. Modernizovaním a zabezpečovacími úpravami v Centrách zdravotnej starostlivosti chceme zabezpečiť pocit bezpečia pre pacientov navštevujúcich tieto zariadenia.

Prostredníctvom vzdelávania žiakov a verejnosti o telesnom a duševnom zdraví je snahou OZ zlepšiť osobnú zodpovednosť verejnosti voči vlastnému zdraviu a prevenciu v Žilinskom kraji zvýšiť na 50%, čo zníži chorobnosť a odvrátiteľné úmrtia a prípadné rizikové správanie.

OZ je k dispozícii pre verejnosť a rieši rôzne dotazy, podnety a sťažnosti. Cieľom je i naďalej poskytovať pacientom dôležité informácie a rady a zjednodušiť tak prístup k ZS.

Odbor zdravotníctva je tiež aktívnym členom krízových štábov, ktorých členovia sú zástupcovia samospráv, okresných úradov, regionálnych úradov verejného zdravotníctva, krízového riadenia

kraja, poskytovateľov ústavnej zdravotnej starostlivosti. OZ bude v prípade potreby naďalej participovať na krízových štáboch, kde sa prijímajú závery a odporúčania zamerané na elimináciu dôsledkov vyplývajúcich z krízových situácií. V súvislosti so zmierňovaním dopadov krízových situácií je OZ k dispozícii utečencom z Ukrajiny na telefónnom čísle, kde poskytuje informácie a rady v týkajúce sa poskytovania zdravotnej starostlivosti. V prípade potreby OZ prideluje ukrajinským občanom všeobecných lekárov pre deti a dorast, všeobecných lekárov pre dospelých, gynekológov a stomatológov.

Navrhované úlohy vyplývajúce zo stratégie						
Strategický cieľ č. 1: Vytváranie vhodného prostredia pre výchovu, vzdelávanie a trávenie voľného času pre deti a mládež						
Kód úlohy	Úloha	Popis úlohy	Merateľný ukazovateľ	Zodpovedný subjekt	Súčinný subjekt	Časový horizont
1.2.1	Vzdelávanie	Telesné a duševné zdravie ako prevencia rizikového správania	Počet prednášok, počet škôl, počet účastníkov	OZ	obce/školy	23-28
Strategický cieľ č. 2: Zmierňovanie dopadov krízových situácií						
Kód úlohy	Úloha	Popis úlohy	Merateľný ukazovateľ	Zodpovedný subjekt	Súčinný subjekt	Časový horizont
2.2.1	Monitorovanie zdravotného stavu obyvateľstva prostredníctvom krízového štábu	zmierňovanie dopadov krízových situácií, zavádzanie aktivít súvisiacich s krízovou situáciou	počet zasadnutí KŠ	OZ	Okresné úrady	23-28
2.3.2	Vytvárať dôstojné podmienky pri zvýšenom príleve utečencov a žiadateľov o dočasné útočisko	Pridelovanie poskytovateľov zdravotnej starostlivosti cudzincom a utečencom	počet pridelených lekárov	OZ	Poskytovatelia ZS	23-28
2.1.4	Prevádzka linky podpory pre UA utečencov	Poskytovanie informácií a rád súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti pre utečencov	počet volaní	OZ		23-28
Strategický cieľ č. 4: Navyšovanie ochrany verejných priestorov a pocitu bezpečia						
Kód úlohy	Úloha	Popis úlohy	Merateľný ukazovateľ	Zodpovedný subjekt	Súčinný subjekt	Časový horizont

4.1.1.1.	Zabezpečiť pocit bezpečia a ochrany zdravia obyvateľstva v ZZ	Modernizovať a skvalitňovať podmienky súvisiace so zabezpečným ochrany v CZS	počet modernizačných a zabezpečovacích úprav v CZS	OZ	CZS	23-28
Strategický cieľ č. 5: Posilnenie dôvery v štátne inštitúcie a systém trestného súdnictva						
Kód úlohy	Úloha	Popis úlohy	Merateľný ukazovateľ	Zodpovedný subjekt	Súčinný subjekt	Časový horizont
5.3.1	Zvyšovanie dostupnosti pre verejnosť	Zvyšovanie dostupnosti a komunikácie s verejnosťou otvorenosťou a transparentnosťou	stránkové dni / počet intervencií	OZ	VÚC	23-28

6.1.2.6 Odbor kultúry

1) Odbor kultúry riadi riaditeľ odboru, ktorému sú priamo podriadení vedúci oddelení a ostatní zamestnanci odboru, pokiaľ nie sú riadení príslušným vedúcim oddelenia.

(2) Odbor kultúry v spolupráci s ďalšími organizačnými útvarmi úradu vykonáva činnosť metodického a kontrolného orgánu kultúrnych zariadeniach v zriaďovateľskej pôsobnosti v oblasti manažmentu, ľudských zdrojov, kvality služieb a ekonomiky.

(3) Odbor kultúry najmä:

- a) zabezpečuje podklady na zasadnutia komisie kultúry a zastupiteľstva,
- b) tvorí strategické dokumenty a plány rozvoja kultúry v samosprávnom kraji na konkrétne obdobie,
- c) na základe plánov rozvoja a akčných plánov monitoruje, kontroluje, analyzuje a vyhodnocuje stav kultúry v samosprávnom kraji,
- d) pripravuje návrhy k legislatívnym úpravám v rezorte kultúry,
- e) kontroluje hospodárenie a nakladanie so zvereným majetkom v súlade so zásadami hospodárenia a nakladania s majetkom,
- f) rieši sťažnosti a petície,
- g) zabezpečuje agendu spojenú s výstavami vo foyer budovy úradu,
- h) spolupracuje s ostatnými odbormi Úradu Žilinského samosprávneho kraja, s orgánmi samosprávy, štátnej správy, ako aj inými subjektmi v oblasti kultúry v Slovenskej republike i v zahraničí.

(4) **Pracovisko kultúry** na úseku múzeí, galérií, divadiel, knižníc, kultúrnych stredísk a hvezdárne:

- a) koordinuje činnosť regionálnych múzeí s komplexnou múzejnou dokumentáciou a regionálne galérie s komplexnou galerijnou dokumentáciou v zmysle platnej legislatívy,

- b) určuje vybrané regionálne múzeum a regionálnu galériu s koordinačnou, metodickou a odbornou-poradenskou pôsobnosťou pre ostatné múzeá a galérie v územnom obvode kraja a pre vlastníkov predmetov múzejnej hodnoty a galerijnej hodnoty,
- c) prostredníctvom múzeí a galérií v zriaďovateľskej pôsobnosti samosprávneho kraja podporuje zachovávanie, dokumentáciu, ochranu, výskum, zveľaďovanie a sprístupňovanie kultúrneho dedičstva,
- d) v zmysle platnej legislatívy o ochrane pamiatkového fondu vytvára podmienky na ochranu a zveľaďovanie pamiatkového fondu, vyjadruje sa o návrhoch na vyhlásenie a zrušenie pamiatkových území a spolupracuje s orgánmi štátnej správy na ochranu pamiatkového fondu pri záchrane, obnove a využívaní kultúrnych pamiatok a pamiatkových území na území samosprávneho kraja,
- e) koordinuje činnosť profesionálnych divadiel za podmienok ustanovených v platnej legislatíve,
- f) koordinuje činnosť kultúrno-osvetových zariadení s pôsobnosťou na území samosprávneho kraja v zmysle platnej legislatívy z oblasti osvetovej činnosti:
- kultúrno-osvetové zariadenia so všeobecným zameraním,
 - kultúrno-osvetové zariadenia so špecializovaním zameraním, najmä hvezdárne a planetária,
- g) zabezpečuje a koordinuje kultúrnu činnosť prostredníctvom kultúrnych stredísk, ku ktorým vykonáva zriaďovateľskú funkciu,
- h) ustanovuje vybrané kultúrne strediská, ktoré vykonáva odbornou-poradenskú, metodickú a informačno-dokumentačnú činnosť, pre kultúrno-osvetové zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti samosprávneho kraja a iné právnické osoby a fyzické osoby, ktoré vykonávajú kultúrno-osvetovú činnosť na území samosprávneho kraja,
- i) utvára, aktualizuje, sumarizuje a vyhodnocuje informačnú elektronickú databázu o kultúre, kultúrnom dedičstve, kultúrnom zázemí a osvetovej činnosti na území samosprávneho kraja,
- j) vedie evidenciu kolektívov a jednotlivcov v oblasti záujmovej umeleckej činnosti a neprofesionálnej umeleckej tvorby v rámci svojej územnej pôsobnosti zápisom do krajského zoznamu kolektívov a jednotlivcov.
- k) prostredníctvom kultúrnych stredísk sa podieľa na organizácii medzinárodných a celoslovenských festivalov,
- l) koordinuje činnosť regionálnych knižníc, ktoré pôsobia v územnom obvode viacerých okresov a vo svojom sídle plnia aj funkciu obecných knižníc v zmysle príslušnej platnej legislatívy,
- m) poveruje vybranú regionálnu knižnicu krajskými funkciami, v intenciách ktorých krajská knižnica koordinuje a poradensky usmerňuje ostatné regionálne knižnice v kraji, zabezpečuje úlohy spojené bibliografickou registráciou a koordináciou bibliografickej činnosti a zabezpečuje úlohy spojené s dokumentovaním stavu a rozvojom knižnično-informačných služieb verejnosti prostredníctvom knižničného systému v samosprávnom kraji,
- n) vykonáva kontrolu činnosti kultúrnych OvZP,
- o) utvára, aktualizuje a sumarizuje informačnú elektronickú databázu o kultúre, kultúrnom dedičstve, kultúrnom zázemí a osvetovej činnosti na území samosprávneho kraja.

(5) Pracovisko analýz a kontroly najmä:

- a) spolupracuje s odborom financií a ostatnými zložkami za účelom vypracovania analýz,
- b) vykonáva komplexnú analytickú činnosť a predkladá podklady a návrhy riešení pre strategickú, rozhodovaciu a investičnú činnosť odboru kultúry.

(6) Odbor kultúry v spolupráci s odborom regionálneho rozvoja plní úlohy súvisiace s čerpaním prostriedkov z EÚ a iných zdrojov za oblasť kultúry.

Problematike prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti sa venuje Žilinský samosprávny kraj - Odbor kultúry na strategickej úrovni, pričom je zahrnutá v dokumente **OD KULTÚRNYCH HODNÔT K HODNOTE KULTÚRY - Stratégia rozvoja kultúry v Žilinskom samosprávnom kraji**.

Základné zámery a ciele dokumentu sú :

Zámerom predkladaného dokumentu je najmä: — pomenovať zdroje kultúry (čo máme), — definovať víziu a ciele (čo chceme), — určiť nástroje na dosiahnutie cieľov (ako udržať hodnoty a efektívnejšie využiť zdroje), — iniciovať časový plán realizácie (kedy čo treba urobiť, aby sme lepšie využili zdroje).

Dosiahnutie tohto zámeru je možné najmä prostredníctvom: — analýzy doteraz používaných nástrojov kultúrnej politiky — definovania silných stránok aj problémových okruhov v Žilinskom kraji — pomenovania niektorých doteraz používaných pozitívnych postupov, koncepcií, aktivít, — prijatia plánu a realizácie inovácií (myšlienok prinášajúcich nové riešenia, ktoré sa doteraz nerealizovali), — komunitného princípu (spätnej väzby čo najširšej komunity odborníkov z oblasti kultúry i zástupcov občanov Žilinského kraja), — priebežného vyhodnocovania realizácie plánu a jeho postupnej evaluácie.

Cieľom dokumentu je aj kvalifikovane odpovedať na tieto základné otázky súvisiace s ďalšou existenciou a rozvojom kultúry a kultúrnych hodnôt: — Ako poskytnúť kvalitnejšie a dostupnejšie služby v oblasti kultúry v Žilinskom kraji? — Ako podporiť čo najširší okruh kvalitných kultúrnych aktivít v Žilinskom kraji? — Ako najefektívnejšie použiť finančné prostriedky ŽSK v oblasti kultúry? — Ako zefektívniť prácu kultúrnych organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK.

Realizácia cieľov koncepcie rozvoja kultúry v ŽSK by mala viesť najmä k:

- decentralizácii kultúry a procesov kultúrneho rozvoja, — zlepšovaniu sociálnej súdržnosti a kvality života prostredníctvom kultúry,
- zvyšovaniu ekonomického potenciálu kultúry a kultúrnych aktivít,
- posilňovaniu pozície kultúry a kreatívneho priemyslu v kontexte ekonomiky, — zvyšovaniu rozmanitosti kultúrnych prejavov a hodnôt,
- zvyšovaniu konkurencieschopnosti kultúrnych subjektov, — rozvoju kultúrnej infraštruktúry,
- zlepšení dostupnosti kultúry v kontexte spoločenského aj individuálneho života,
- vytvorení podmienok pre lepšie poznávanie svojej kultúry i iných kultúr,
- systémovej podpore aktivít, ktoré približujú ľuďom jedinečnosť a pozitívne hodnoty tradičných lokálnych kultúr a regionálnej kultúry,
- podpore aktivít, ktoré motivujú ľudí k tvorivosti, kritickému mysleniu a ku kontaktu a stotožneniu sa so svetom kultúrnych hodnôt.

Navrhované úlohy vyplývajúce zo stratégie						
Strategický cieľ č. 1: Vytváranie vhodného prostredia pre výchovu, vzdelávanie a trávenie voľného času pre deti a mládež						
Kód úlohy	Úloha	Popis úlohy	Merateľný ukazovateľ	Zodpovedný subjekt	Súčinný subjekt	Časový horizont
1.2.7.	1. Výchova, vzdelávanie, voľný čas - deti, podpora mládežníckej komunity, verejnosť, 2. Psychologické poradenstvo 3. Budovanie kultúry	1.Kultúrne organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK prostredníctvom podujatí, festivalov a výstav podporujú zachovávanie, zvelaďovanie a sprístupňovanie kultúrneho dedičstva. Vykonávajú kultúrno-osvetovú činnosť na území samosprávneho kraja, Podieľajú sa na organizácii medzinárodných a celoslovenských festivalov. V spolupráci s Policajným zborom SR organizujú podujatia zamerané na elimináciu užívania návykových látok a šíria osvetu o nástrahách internetu 2. psychologické poradenstvo pre verejnosť 3. kultúra a zvýšenie potenciálu jej využitia.	1. počet podujatí, počet kultúrnych organizácií, počet účastníkov, 2. počet intervencií 3. počet kultúrnych podujatí	OK, Kultúrne organizácie	Verejné inštitúcie, neziskový sektor, CPPPaP, školský psychológ	23-28

7 ZÁVER

Z hľadiska realizácie je prevencia kriminality veľmi rozsiahla a jej viacdimenzionálny rozmer si vyžaduje aj multidisciplinárny prístup v oblasti jej finančného zabezpečenia.

Pre začatie **realizácie** je potrebné aby bol dokument navrhnutý a odsúhlasený subjektmi, ktoré budú následne zabezpečovať jeho realizáciu na všetkých úrovniach.

Inštitucionálne zabezpečenie realizácie:

Dohľad nad realizáciou úloh vyplývajúcich zo schváleného dokumentu bude zabezpečovať krajský koordinátor pre prevenciu kriminality, spolu s jednotlivými subjektmi na území kraja ktoré pôsobia v oblasti prevencie kriminality, resp. prichádzajú do styku s kriminalitou.

Najdôležitejšiu úlohu zohrávajú štátne inštitúcie, pôsobiace v sledovanej oblasti, tie však úlohy/odporúčania budú prijímať, realizovať a aj vyhodnocovať na úrovni jednotlivých rezortov. V rámci regionálnej stratégie podstatnú úlohu zohrávajú Žilinský samosprávny kraj a samosprávy.

Ďalším prvkom inštitucionálneho zabezpečenia sú všetky školy v okrese, ktoré realizujú v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu aj aktivity v oblasti prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti.

V neposlednom rade je dôležitá účasť Centra poradenstva a prevencie, ktoré disponuje údajmi, ktoré môžu mať vplyv na riešenie problematiky prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti; rovnako tak centrá voľného času a rôzne mimovládne organizácie.

Vyhodnocovanie predstavuje priebežné sledovanie realizácie úloh/odporúčaní, výstupom vyhodnotenia je Správa o plnení úloh vyplývajúcich zo stratégie prevencie kriminality za predchádzajúci kalendárny rok. V zmysle Opatrenia ministra vnútra SR z 31.07.2023 krajský koordinátor pre prevenciu kriminality vykoná aktualizáciu a odpočet úloh vyplývajúcich zo stratégie každoročne do 15. januára (za predchádzajúci kalendárny rok) na základe informácií od subjektov podieľajúcich sa na realizácii úloh/odporúčaní prijatých stratégiou. Informácie vyhodnocuje a v prípade potreby zapracúva do dokumentu a do plánovaných aktivít na nasledovné obdobie.

Financovanie programu predstavuje nevyhnutnú časť realizácie akejkoľvek stratégie, stratégiu prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti nevynímajúc. Bez zabezpečenia dostatočných zdrojov na realizáciu jednotlivých projektových zámerov vyplývajúcich z uvedených cieľov a opatrení nebude možné posunúť význam tejto činnosti na úroveň, ktorá je požadovaná.

Základným zdrojom finančných prostriedkov na realizáciu prevencie kriminality na národnej, regionálnej aj miestnej úrovni sú finančné prostriedky čerpané z rozpočtov príslušných subjektov prevencie kriminality, pôsobiacich na týchto úrovniach. **Alternatívnymi zdrojmi** sú finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu (§ 5 ods. 3 písm. d) zákona č. 583/2008 Z. z. o prevencii kriminality a inej protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov), Plán obnovy a odolnosti, Program Slovensko 2021 – 2027 a iné fondy Európskej Komisie pre prevenciu kriminality a inej protispoločenskej činnosti pri Okresnom úrade Žilina spolu s členmi na svojom zasadnutí navrhla riešenia a odsúhlasila prostredníctvom návrhov opatrení na odstránenie sociálno-patologických javov pre elimináciu, zmiernenie a zvládnutie prioritných

problémov, ktoré sme analýzou identifikovali v Žilinskom regióne. V spolupráci s koordinátorom ochrany detí pred násilím pri Úrade práce sociálnych vecí a rodiny vychádzajú návrhy a odporúčania na riešenie problémov výskytu sociálno-patologických javov detí a mládeže v Žilinskom kraji. Viaceré odporúčania predpokladajú rôzne systémové zmeny, na ktoré Okresný úrad Žilina upozorňoval aj v minulosti. Podľa dostupných informácií a poznatkov boli prevažne všetky trestné činy spáchané pod vplyvom alkoholu. Tento fakt odhaľuje problém požívania alkoholu maloletými, mladistvými, ale aj dospelou populáciou v Žilinskom kraji.

Školské prostredie by sa malo zamerať dlhodobo na plánovanú a cielenú prevenciu. Vhodné je motivovať na spoluprácu aj rodičov a zapojiť širšie okolie spoločnosti. Ak vyžadujeme od koordinátorov prevencie na školách pripravenosť, osobné nasadenie a odbornosť aj v témach identifikácie problému, predchádzanie a samotné riešenie sociálno-patologických javov na mieste, resp. pôde školy, stáva sa nevyhnutnosťou ich pravidelné vzdelávanie, posilňovanie individuálnych zručností a pre nich samotných psychologické poradenstvo. Aktuálnosť informácií a vyhodnocovanie bezpečnostnej situácie má pozitívny vplyv na vytáranie návrhov pomoci, návrhov opatrení, ktoré eliminujú protispoločenskú činnosť Žilinskom kraji.

Bude našou snahou do budúcnosti apelovať na štátne orgány v Slovenskej republike intenzívne reflektovať na ich ľudské a odborné potreby súvisiace s výkonom prevencie kriminality v školskom prostredí Žilinského kraja.

Mgr. Kamil RUMAN, v. r
prednosta

Zoznam príloh:

Príloha č. 1

Príloha č. 2

Použité skratky:

- OÚ ZA - Okresný úrad Žilina – krajský koordinátor pre prevenciu kriminality (inak je v texte úlohy/odporúčania uvedený odbor)
- IK ZA - Informačná kancelária pre obete Žilina
- MsP - Mestská polícia (počet MsP a obecných polícií v kraji -
- RÚVZ - Regionálny úrad verejného zdravotníctva (počet RÚVZ v kraji -
- ŽSK - Žilinský samosprávny kraj
- Samospráva - obce a mestá ZK kraja (počet obcí a miest v kraji)
- KODpN - koordinátor ochrany detí pred násilím (pôsobiaci v rámci Úradov práce, soc. vecí a rodiny)
- CVČ - centrá voľného času
- CPP- Centrá poradenstva a prevencie
- RÚŠS - Regionálny úrad školskej správy v Žiline
- MVO - mimovládne organizácie
- BR - bezpečnostná rada
- RK ÚSVRK - regionálna kancelária Úradu splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity
- KR PZ ZA - Krajské riaditeľstvo policajného zboru Žilina
- ZP - Zriaďovateľská pôsobnosť
- OvZP- organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti
- OŠaŠ - odbor školstva a športu

Autorský tím:

Gestor:

Mgr. Kamil Ruman

Prednosta Okresného úradu Žilina, predseda Komisie pre prevenciu kriminality a inej protispoločenskej činnosti Okresného úradu Žilina

Hlavná koordinátorka:

Mgr. Michaela Mikulíková

Krajská koordinátorka pre prevenciu kriminality

Členovia Komisie pre prevenciu kriminality a inej protispoločenskej činnosti Okresného úradu Žilina – zástupcovia organizácií:

Krajské riaditeľstvo policajného zboru v Žiline

Okresné riaditeľstvo policajného zboru v Žiline

Úrad Žilinského samosprávneho kraja

Regionálny úrad školskej správy so sídlom v Žiline

Mesto Žilina

Mestská polícia – Žilina

Krajské riaditeľstvo Hasičského a záchranného zboru v Žiline

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Žilina

Žilinská Univerzita, FBI, Fakulta humanitných vied

Centrum poradenstva a prevencie so sídlom v Žiline

Nadácia mesta Žilina

Informačná kancelária pre obete trestných činov so sídlom v Žiline

Externá metodická pomoc:

Žilinský samosprávny kraj, odbor školstva a športu, odbor sociálny

odbor regionálneho rozvoja, odbor zdravotníctva, odbor kultúry,

Pracovisko participatívnej politiky kancelárie predsedníčky Žilinského samosprávneho kraja

PodĎakovanie: Autorský tím ďakuje pracovisku participatívnej politiky, kancelárie predsedníčky Žilinského samosprávneho kraja.

Autorský tím ďakuje kolegom – členom vyššie uvedenej Komisie – ktorí do dokumentu prispeli štatistickými a inými údajmi, svojimi odbornými vstupmi a pripomienkami a podnetmi.

Autori taktiež ďakujú všetkým ostatným subjektom na regionálnej a miestnej úrovni, ktorí vstúpili do tvorby tohto dokumentu a prispeli svojimi cennými radami a pripomienkami.

V Žiline máj - október 2023

Dokument bol vypracovaný v zmysle § 8 ods. 1 písm. b) zákona č. 583/2008 Z.z..